

Sborník abstraktů

Abstract Proceedings

14. ročník mezinárodní vědecké konference ICOLLE 2022

14th International Scientific Conference ICOLLE 2022

Lenka Kamanová (Ed.)

ISBN 978-80-7509-845-0

14. ročník, mezinárodní vědecké konference ICOLLE,
7. září 2022, Brno

Lenka Kamanová (Ed.)

Sborník abstraktů z mezinárodní vědecké konference ICOLLE 2022

„Omnes, omnia, omnio“ pro 21. století?

Abstract proceedings of International scientific conference ICOLLE 2022

„Omnes, omnia, omnio“ for the 21st century?

2022

EUROPEAN UNION
European Structural and Investment Funds
Operational Programme Research,
Development and Education

Publikace vznikla v rámci řešení projektu OP VVV “Konkurenceschopný absolvent Mendelovy univerzity v Brně“ (CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002365)

Editor:

Lenka Kamanová

Mendelova univerzita v Brně

ISBN 978-80-7509-845-0

OBSAH

Plenární přednášky / Keynote speakers

1. **doc. PaedDr. Silvia Barnová, PhD., MBA**
Reziliencia učiteľov ako determinant subjektívne vnímanej kvality organizačnej klímy školy
2. **doc. Mgr. Kateřina Lojďová, Ph.D.**
Jiný učitel? Jak se vidí učitelé soukromé alternativní školy
3. **PhDr. Markéta Pánková**
J. A. Komenský – geniální myslitel a humanista v portrétech.
Komenský – jak ho neznáte
4. **doc. PaedDr. Marcela Verešová, PhD.**
Osobnostné a motivačné prediktory didaktických kompetencií učiteľov v pregraduálnej príprave a v praxi

Příspěvky v sekcích / Sessions speakers

1. **Mgr. et Mgr. Jan Beseda, Ph.D., PhDr. Ivana Shánilová, Ph.D.**
Sonda do světa pedagogických a digitálních kompetencí vybraných českých vysokoškolských učitelů
2. **doc. PaedDr. Marie Blahutková, Ph.D., Mgr. Svatava Nováková, Ph.D., Mgr. Marta Muchová**
Pohyb, zdraví a kvalita života u aktivních seniorů
3. **Mgr. Karla Brücknerová, Ph.D.**
Využívání e-learningu na vysoké škole:
skladiště, učebnice či funkční podpora seberegulovaného učení?

4. **Mgr. Mária Ďurkovská, PhD., Mgr. Lucia Heldáková, PhD.**
Materinský jazyk a jeho prestiž v systéme hodnôt slovenských učiteľov v Maďarsku
5. **PaedDr. Janka Ferencová, PhD., PhDr. Valentína Šutáková, PhD.**
Akčný výskum a profesijný rozvoj učiteľa
6. **doc. dr. Ing. Hana Filipczyková**
Nový systém financování regionálního školství
7. **Ing. Marie Horáčková, Ph.D., Mgr. Alena Bendová, Ph.D.**
Pohled studentů na způsoby realizace pedagogické praxe studentů učitelství před koronavirovou epidemií a jejím průběhu
8. **Mgr. Imrich Ištvan, PhD.**
Spôsobilosť študentov učiteľstva plánovať vyučovaciu hodinu v intenciách rozvoja kritického myslenia žiakov
9. **doc. MUDr. Petr Kachlík, Ph.D.**
Potenciálně rizikové chování typu nelátkových závislostí ve vzorku žáků střední školy a jeho možná prevence
10. **Mgr. Lenka Kamanová, Ph.D., Mgr. Kateřina Pevná**
Co seniorům dala nebo vzala online výuka na univerzitě třetího věku
11. **Mgr. Michal Kentoš, PhD., Mgr. Mária Ďurkovská, PhD.**
Faktory a bariéry štúdia IKT u dievčat
12. **PhDr. Mgr. Ján Knapík, PhD.**
Úroveň mravných hodnôt študentov učiteľstva v SR
13. **doc. PhDr. PaedDr. Martina Kosturková, PhD.**
Integrita morálneho a kritického myslenia v pregraduálnej príprave v odbore učiteľstvo

14. PhDr. Mgr. Jaroslav Kříž, MBA

Komparace přístupů ke vzdělávání odsouzených mezi Českou republikou a Severskými státy

15. RNDr. Mgr. Ing. Mgr. Bc. Jaroslav Lindr, Ph.D.

Faktory ovlivňující kvalitu výuky společenskovedních předmětů na technické univerzitě

16. prof. PhDr. Gabriela Lubelcová, CSc.

Proces masifikácie terciálneho vzdelávania na Slovensku a jeho konzekvencie

17. doc. PhDr. Eduard Lukáč, PhD.

K niektorým výsledkom skúmania druhošancového vzdelávania na Slovensku

18. Mgr. Martin Majcík, Ph.D., Mgr. Tereza Vengřinová

Autoregulace učení a její proměny v procesu přípravy opakovaně neúspěšných maturantů

19. Doc. PhDr. Mária Matulčíková, CSc.

Všeobecná didaktika v informačnom poli postkovidového vzdelávania – zmena paradigmy?

20. Mgr. Janka Medvedová, PhD.

Komenského názory na vysoké školstvo a ich odkaz pre súčasnosť

21. Mgr. Martina Miškelová

Měkké kompetence absolventů vysokých škol z pohledu zaměstnavatelů: hodnocení úrovně vybraných kompetencí a význam jejich rozvoje v kontextu uplatnitelnosti na trhu práce

22. PhDr. Lenka Motlová, Ph.D., doc. Ing. Iva Brabcová, Ph.D.

Vzdělávání neformálních pečovatelů v kontextu zdravotně sociální péče

23. Mgr. et Mgr. Monika Nejezchlebová

Analýza možností intervence užívání návykových látek v institucionální výchově – teoretická východiska a design výzkumu

**24. doc. Mgr. Petr Novotný, Ph.D., Mgr. Katarína Rozvadská,
Mgr. Lenka Hloušková, Ph.D.**

Neúspěšní maturanti – role structure a agency v úspěchu či neúspěchu

25. PhDr. Dáša Oravkinová

Aktuálne neurodidaktické aspekty edukácie študentov strednej školy

26. doc. Mgr. Pavel Pecina, Ph.D.

Učební pomůcky v odborném technickém vzdělávání v kontextu
4. průmyslové revoluce

27. Bc. Jan Pěkný, Mgr. Ing. Peter Marinič, Ph.D.

Výukové metody v období omezení výuky v důsledku COVID-19

28. Mgr. Martin Pírko

Vnímání sebekontroly a jejích souvislostí odborníky pracujícími se
sociálně znevýhodněnými dětmi - analýza rozhovorů pomocí metody
zakotvené teorie

29. doc. PaedDr. Lenka Rovňanová, PhD.

Neformálne vzdelávanie (sa) v profesijnom rozvoji učiteľov:
Komenského inštitút ako príklad dobrej praxe

30. Paedr. Ludmila Rumanová

Rozvoj digitálnych zručností študentov stredných škôl

31. Mgr. Klára Rybenská, Ph.D., doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.

Digitální společnost otevřená seniorům

32. Mgr. et Mgr. Bc. Petra Ryšková, Mgr. Martin Pírko

Porovnání pohledu asistentů pedagoga a školních poradenských zařízení na individualizaci výuky u žáků s diagnózou poruchy pozornosti a hyperaktivity (ADHD)

33. Mgr. Jana Smílková

Komenského pansofická mírotvorná filozofie pro všechny a její význam pro multikulturní výchovu

34. Bc. Ing. Nikola Straková, Mgr. Helena Zelníčková

E-výukové materiály a pomoc s domácím učením z pohledu žáků SŠ

35. Mgr. Jaroslava Swoboda

Aplikované divadlo a drama jako nástroj organizačního učení a rozvoje

36. Mgr. Th.Lic. Krzysztof Szewczyk

Axiologická výchova a vzdělávání v soudobé křesťanské rodině

**37. PaedDr. Tímea Šeben Zatková, PhD., doc. Mgr. Mariana Sirotová, PhD.,
Mgr. Veronika Michvocíková, PhD.**

Vyučovacie metódy podporujúce inkluzívne vzdelávanie

38. Mgr. et BcA. Monika Šimáková

Mezi hlavním a vedlejším vzdělávacím proudem: volba vedlejšího vzdělávacího proudu ze strany rodičů

**39. Mgr. et Mgr. Michal Šimáně, Ph.D., PhDr. Mgr. Kristýna Balátová, Ph.D.,
Mgr. Petr Adamec, Ph.D., MBA**

Zahraniční studijní mobility programu Erasmus+ pohledem studentů pedagogicky zaměřených studijních programů Mendelovy univerzity v Brně

**40. Doc. PaedDr. Martina Šipošová, Ph.D., Mgr. Peter Ostradický, Ph.D.,
prof. PaedDr. Dušan Kostrub, Ph.D.:**

Presvedčenie študentov učiteľstva o vyučovaní a učení sa anglickej gramatiky – z výskumných zistení longitudinálneho výskumu

41. doc. PaedDr. Viktória Šoltéssová, PhD., doc. Mgr. Lívia Nemcová, PhD.
„Omnino“ - všestranný rozvoj v extrakurikulárnych aktivitách študentov vysokých škôl

42. PhDr. Vít Šťastný, Ph.D., Mgr. Barbora Nekardová
Proč rodiče zajišťují soukromé doučování svým dětem?

43. PhDr. Valentína Šuťáková, PhD., PaedDr. Janka Ferencová, PhD.
Druhošancové vzdelávanie žiakov bez základného vzdelania a so základným vzdelaním na Slovensku

44. doc. Markéta Švamberg Šauerová, Ph.D., doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.
Význam environmentální faktorů v hodnocení wellbeingu studentů učitelství v „postcovidové“ době

45. doc. PhDr. Boris Titzl, Ph.D.
Volba vzdělávací cesty

46. RNDr. Ing. Eva Urbanová, Ph.D., MBA
Zkušenostní učení jako cesta profesní přípravy budoucích ředitelů středních škol

47. Ing. Tatiana Varadyová, PhD., Ing. Daniela Petříková, PhD.
Dištančné vzdelávanie ako súčasť pedagogickej praxe v procese vzdelávania budúcich učiteľov profesijných predmetov

48. PhDr. Simona Weidnerová, MBA., PhDr. Tereza Vacínová, Ph.D.
Financování segmentu preprimárního vzdělávání v kontextu finanční stability (nejen) během pandemie COVID-19

49. Bc. Marek Zapletal, Mgr. Ing. Peter Marinič, Ph.D.

Rozvoj kompetencí učitelů oborů gastronomie, cestovního ruchu
a hotelnictví

**50. Mgr. Helena Zelníčková, Mgr. Ing. David Vorel,
PaedDr. L'udmila Rumanová**

Koncept zážitkového učení jako moderní trend současné pedagogiky

PLENÁRNÍ PŘEDNÁŠKY
KEYNOTE SPEAKERS

REZILIENCIA UČITEĽOV AKO DETERMINANT SUBJEKTÍVNE VNÍMANEJ KVALITY ORGANIZAČNEJ KLÍMY ŠKOLY

TEACHER RESILIENCE AS A DETERMINANT OF THE SUBJECTIVELY PERCEIVED ORGANIZATIONAL SCHOOL CLIMATE QUALITY

Silvia Barnová¹

¹Vysoká škola DTI, Katedra školskej pedagogiky a psychológie, Ul. Sládkovičova
533/20, 018 41 Dubnica nad Váhom, Slovenská republika

Abstrakt

V príspevku sa zameriavame na málo preskúmanú oblasť reziliencie učiteľov stredných odborných škôl a jej súvislosť s problematikou subjektívne vnímanej kvality organizačnej klímy školy. V dostupnej zahraničnej odbornej literatúre je jednoznačne preukázané prepojenie medzi schopnosťou učiteľov zvládať záťažové situácie v pracovnom i osobnom živote a klímou školy, ktorej determinantom je aj uplatňovaný štýl riadenia školy. Zároveň je výskumnými zisteniami podložená aj skutočnosť, že organizačná klíma školy výrazne ovplyvňuje pracovnú spokojnosť i celkový well-being učiteľov, ktoré majú následne dopad na rozhodnutie učiteľov zotrvať pri učiteľskej profesii, alebo zmeniť povolanie. V predložennom príspevku prezentujeme výsledky výskumu realizovaného na výskumnom súbore 474 učiteľov stredných odborných škôl zo všetkých krajov SR, ktorým sme administrovali The Connor-Davidson Resilience Scale CD-RISC-25^{SLOVAK} a adaptovaný Dotazník organizačnej klímy školy OCDQ-RS. Výsledky výskumu potvrdzujú existenciu skúmaného vzťahu.

Kľúčové slová: reziliencia, organizačná klíma, škola, učiteľ

Abstract

In the proposed paper, the author focuses on the not much explored field of vocational school teachers' resilience and its connection with the issues of the subjectively perceived organizational school climate quality. In available research, such a connection between teachers' capacity to deal with demanding situations both in their professional and private lives and the perceived school climate determined by the leadership style applied by school management has been proven. Also, the fact that organizational school climate has a significant impact on teachers' job satisfaction and their well-being – which determine teachers' decision either to remain in the teaching profession or to change their occupation – is supported by relevant research. In the proposed paper, the key findings of a research study carried out on the sample of 474 vocational school teachers are presented, for the purposes of which The Connor-Davidson Resilience Scale CD-RISC-25^{SLOVAK} and the adapted version of The Organizational Climate Description for Secondary Schools (OCDQ-RS) were used. Based on the obtained results, the existence of such a link can be confirmed.

Keywords: resilience, organizational climate, school, teacher

Bibliografie / Bibliography

- Ainsworth, S., & Oldfield, J. (2019). Quantifying teacher resilience: Context matters. *Teaching and Teacher Education*, 82, 117–128. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2019.03.012>
- Beltman, S. (2021). Understanding and examining teacher resilience from multiple perspectives. In C. F. Mansfield (Ed.), *Cultivating Teacher Resilience. International Approaches, Applications and Impact* (pp. 3–10). Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-981-15-5963-1>
- Boldrini, E., Sappa, V., & Aprea, C. (2019). Which difficulties and resources do vocational teachers perceive? An exploratory study setting the stage for investigating teachers' resilience in Switzerland. *Teachers and Teaching*, 25(1), 125–141. <https://doi.org/10.1080/13540602.2018.1520086>
- Boon, H. J. (2021). Teachers' resilience: conceived, perceived or lived-in. In C. F. Mansfield (Ed.), *Cultivating Teacher Resilience. International Approaches, Applications and Impact* (pp. 263–278). Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-981-15-5963-1>

- Collie, R. J., Shapka, J. D., Perry, N. E., & Martin, A. J. (2016). Teachers' psychological functioning in the workplace: Exploring the roles of contextual beliefs, need satisfaction, and personal characteristics. *Journal of Educational Psychology*, 108(6), 788–799.
- Day, C. (2014) Resilient principals in challenging schools: The courage and costs of conviction, *Teachers and Teaching*, 20(5), 638–654, <https://doi.org/10.1080/13540602.2014.937959>
- Granziera, H., Collie, R., & Martin, A. (2021). Understanding teacher wellbeing through job demands-resources theory. In C. F. Mansfield (Ed.), *Cultivating Teacher Resilience. International Approaches, Applications and Impact* (pp. 229–244). Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-981-15-5963-1>
- Hoy, W. K., Tarter, C. J., & Kottkamp, R. B. (1991). *Open Schools/Healthy Schools. Measuring Organizational Climate*. Sage.
- Klap, J., MacCallum, J., & Mansfield, C. F. (2021). 'Head' first: Principal self-care to promote teacher resilience. In C. F. Mansfield (Ed.), *Cultivating Teacher Resilience. International Approaches, Applications and Impact* (pp. 195–210). Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-981-15-5963-1>
- Oo, T. N., & Wai, H. H. (2020). Relationship between principals' communication style and school climate. *Journal of Education and Human Resources*, 1(1), 1–11.

Kontakt / Contact

doc. PaedDr. Silvia Barnová, PhD., MBA, barnova@dti.sk

JINÝ UČITEL? JAK SE VIDÍ UČITELÉ SOUKROMÉ ALTERNATIVNÍ ŠKOLY

ANOTHER TEACHER? PRIVATE ALTERNATIVE TEACHERS VIEW OF THEMSELVES

Kateřina Lojdová¹

¹Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta, Poříčí 31, 639 00 Brno,
Česká republika

Abstrakt

Soukromé alternativní školy jsou v centru pozornosti z hlediska nárůstu jejich počtu, z hlediska kvality vzdělávání v těchto školách, a také z hlediska sociální spravedlnosti v celém vzdělávacím systému. Současné výzkumy ukazují význam učitelů a jejich identit pro porozumění vzdělávacímu procesu, neboť dochází k posunu v pohledu na učitele z nositelů kurikula na jeho aktivní tvůrce skrze sebe sama (Korthagen, 2001). V příspěvku se proto zaměřím na identitu učitelů vybrané soukromé alternativní školy a způsob jejího utváření. Ačkoliv je identita učitelů definována různě, mezi často zmiňované charakteristiky patří, že identita učitelů je dynamická, vícevrstevnatá a vyjednávaná v interakci s ostatními aktéry profesního i soukromého života (Edwards & Burns, 2016). Na identitu učitelů nahlížím na základě narativního výzkumu, který zahrnujeme množstvím různých přístupů. Zvolen byl narativně orientovaný výzkum dle Hillese a Čermáka (2008), jehož jádrem je vztah mezi vyprávěným příběhem (fabule), způsobem vyprávění (syžet) a vypravěčem (identita). Výsledky výzkumu jsou založené na analýze pěti hloubkových rozhovorů s učiteli vybrané soukromé alternativní školy. Výsledky výzkumu ukazují pět rovin identity učitelů, přičemž každá z nich se nějakým způsobem vymezuje vůči mainstreamovému vzdělávání. Dále jsou popsány mechanismy utváření a legitimizace těchto identit v kolektivu učitelů. Výzkum přispívá k porozumění učitelům a soukromým alternativním školám.

Příspěvek byl podpořen v rámci projektu Grantové agentury České republiky Narativní identity aktérů ve vzdělávání na soukromých alternativních školách (GA20-12828S).

Klíčová slova: identita učitelů, narativní výzkum, soukromá alternativní škola

Abstract

Private alternative schools are in the spotlight in terms of the increase in their number, in terms of the quality of education in these schools, and also in terms of social justice throughout the education system. Current research shows the importance of teachers and their identities for understanding the educational process, since there is a shift from the traditional notion of teachers as professionals who acquire predefined professional standards to teachers as agents who make sense of themselves (Korthagen, 2001). Therefore, in the paper I will focus on the identity of teachers of a selected private alternative school and the way of its formation. Although the identity of teachers is defined differently, one of the frequently mentioned characteristics is that the identity of teachers is dynamic, multifaceted, negotiated, and co-constructed (Edwards & Burns, 2016). I look at teachers' identities based on narrative research, which includes a number of different approaches. Narratively oriented research was chosen according to Hiles and Čermák (2008), At the heart of NOI lies the relationship between the story that is being told (fabula), the re-telling (sjuzet) of that story and an inevitably an obscured person who is the teller (identity position). The research results are based on the analysis of five in-depth interviews with teachers of a selected private alternative school. The results of the research show five levels of teacher identity, each of which differs in some way from mainstream education. The mechanisms of formation and legitimation of these identities in the team of teachers is also described. Research contributes to the understanding of teachers and private alternative schools.

Keywords: private alternative school, teacher identity, narrative research

Bibliografie / Bibliography

Edwards, E., & Burns, A. (2016). Language teacher–researcher identity negotiation: An ecological perspective. *Tesol Quarterly*, 50(3), 735–745.

- Hiles, D., & ˇermk, I. (2008). Narrative Psychology. In C. Willig, W. Stainton-Rogers (Eds.), *Sage Handbook of Qualitative Research Psychology* (pp. 147–164). London: Sage.
- Korthagen, F. A. (2001). *Linking practice and theory: The pedagogy of realistic teacher education*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Kontakt / Contact

doc. Mgr. Kateřina Lojdov, Ph.D.: lojdova@ped.muni.cz

J. A. KOMENSKÝ – GENIÁLNÍ MYSLITEL A HUMANISTA V PORTRÉTECH. KOMENSKÝ – JAK HO NEZNÁTE

J. A. COMENIUS – A GENIUS THINKER AND HUMANIST IN PORTRAITS. COMENIUS – AS YOU DON'T KNOW HIM

Markéta Pánková¹

¹Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského, Valdštejnská 20,
118 00 Praha 1, Malá Strana, Česká republika

Abstrakt

Osobnost takového formátu jakou byl Jana Amos Komenský (Comenius) si zaslouží mimořádnou pozornost. Patří k nejvýznamnějším českým myslitelům a svým geniálním dílem ovlivnil řadu generací. Komenský se též stal patronem UNESCO. Odkaz Komenského se šíří nejen pomocí jeho knih, ale také prostřednictvím obrazů. Komenský je nejen jednou z nejvíce zobrazovanou osobností českých dějin, ale zřejmě jednou z postav nejsnáze rozpoznatelných. Komenského dílo a jeho dobu lze prezentovat i prostřednictvím příběhů vztahujících se k jednotlivým portrétům, které vznikly během 17. století po dnešek. V současnosti probíhají Národní oslavy J. A. Komenského (2020–2022), které se vážou na 350. výročí úmrtí Komenského a 430. výročí narození Komenského. V rámci oslav je třeba zdůraznit jeden důležitý aktuální směr myšlení J. A. Komenského, o němž se tolik nemluví. Zvláště v době, kdy jsou v Evropě pošlapávány hodnoty humanity. Lidé ho znají jako zakladatele moderní pedagogiky, filozofa, teologa. Méně už se o něm mluví jako o mírotvorci. Přitom veškerým jeho dílem – ať už to je pedagogika, historie, astronomie, literatura, teologie – se prolíná boj za lepší společnost, touha po mírovém životě. Neustále hledal prostředky jak dosáhnout zlepšení společnosti. Při vydávání jeho děl vydavatelé používali různé portréty. Nejvýznamnější jsou pro nás první portréty, které vznikly za života Komenského v Anglii a Nizozemí. Tyto podobizny pak ovlivňovaly další

portréty, které byly později vytvořeny v českých zemích. Velké množství portrétů vzniklo zejména při výročí jeho narození a úmrtí (zejména 300. a 400. výročí narození Komenského). V příspěvku se autorka zmíní o nejvýznamnějších portrétech Komenského - olejomalbách či rytinách G. Glovera, V. Holara, Ch. Haagense, C. van de Passe, D. Logana, J. Ovensse, Rembrandta, V. Brožíka, M. Švabinského, A. Borna, A. Muchy a dalších.

Klíčová slova: Jan Amos Komenský (Comenius), dějiny školství, vzdělanost, pedagogika, výtvarné umění, portréty, náměty, komeniana, oslavy Komenského

Abstract

The personality of this calibre as is Jan Amos Komenský (Comenius) deserves special attention. He is one of the most important Czech thinkers and influenced many generations with his brilliant work. Comenius also became a patron of UNESCO. Comenius' legacy is spread not only through his books, but also through his paintings. Komenský is not only one of the most portrayed figures in Czech history, but probably one of the most easily recognizable. Komenský's work and his times can also be presented through stories related to individual portraits that were created during the 17th century to the present day. National celebrations of J. A. Comenius (2020–2022) are currently underway, marking the 350th anniversary of Comenius' death and the 430th anniversary of his birth. As part of the celebrations, one important current strand of J. A. Comenius's thought that is not talked about as much needs to be highlighted. Especially at a time when the values of humanity are being trampled upon in Europe. People know him as the founder of modern pedagogy, philosopher, theologian. He is less talked about as a peacemaker. Yet his work - be it pedagogy, history, astronomy, literature, theology - is all permeated by the struggle for a better society, the desire for a peaceful life. He was constantly looking for means to improve society. In publishing his works, publishers used various portraits. The most significant for us are the first portraits that were made during Comenius' lifetime in England and the Netherlands. These portraits then influenced other portraits that were later created in the Czech lands. A large number of portraits were created especially on the anniversaries of his birth and death (especially the 300th and 400th anniversaries of Comenius' birth). In this paper the author

will mention the most important portraits of Comenius - oil paintings or engravings by G. Glover, V. Holar, Ch. Haagens, C. van de Passe, D. Logan, J. Ovens, Rembrandt, V. Brožík, M. Švabinský, A. Born, A. Mucha and others.

Keywords: Jan Amos Komenský (Comenius), history of education, education, pedagogy, Czech visual art, European visual art, portraits, themes, komeniana, celebrations of Comenius

Kontakt / Contact

PhDr. Markéta Pánková: pankova@npmk.cz

OSOBNOSTNÉ A MOTIVAČNÉ PREDIKTORY DIDAKTICKÝCH KOMPETENCIÍ UČITEĽOV V PREGRADUÁLNEJ PRÍPRAVE A V PRAXI

PERSONAL AMOTIVATIONAL PREDICTORS OF DIDACTIC COMPETENCE OF TEACHERS IN UNDERGRADUATE TRAINING AND IN PRACTICE

Marcela Verešová¹

¹Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogickej a školskej psychológie, Dražovská 4, 949 01 Nitra, Slovenská republika

Abstrakt

V príspevku sa centrujeme na analýzu nasledovných didaktických kompetencií učiteľov v pregraduálnej príprave a praxi: plánovanie a príprava vyučovacej hodiny, realizácia vyučovacej hodiny, budovanie triednej atmosféry a klímy, diagnostika a hodnotenie, sebareflexia učiteľa. Uvedené didaktické kompetencie sú súčasťou profesijných kompetencií učiteľov. V našej výskumnej štúdii zisťujeme, aký vzťah (korelačný a predikčný) má motivácia k voľbe učiteľského povolania (vonkajšia, vnútorná, altruistická, alternatívna voľba) a osobnostné charakteristiky Veľkej päťky (extraverzia, prívetivosť, svedomitosť, neurotizmus/negatívna emocionalita, otvorenosť voči skúsenosti) k uvedeným didaktickým kompetenciám u 600 učiteľov v pregraduálnej príprave a praxi (300 v pregraduálnej príprave a 300 v praxi v SR). Identifikovali sme u učiteľov v praxi i u učiteľov v pregraduálnej príprave významné korelačné vzťahy medzi sledovanými premennými (v prípade osobnostných dimenzií Veľkej päťky ku všetkým didaktickým kompetenciám a v prípade motivácie primárne na úrovni vnútornej, altruistickej motivácie a alternatívnej voľby s rôznou silou vzťahu v skupine učiteľov z praxe a učiteľov v pregraduálnej príprave). Na identifikovanie predikčného vzťahu sme použili hierarchickú

regresnú analýzu, overovali sme 5 regresných modelov, pre každú didaktickú kompetenciu samostatne, pričom závislou premennou boli didaktické kompetencie. V prvom kroku bol do modelu pridaný status (študent učiteľstva, učiteľ v praxi), v druhom motivácia a v treťom osobnostné črty. Ako významné prediktory didaktickej kompetencie plánovanie a príprava vyučovacej hodiny sme identifikovali vnútorné motivačné faktory a osobnostné črty prítvornosť, svedomitosť a otvorenosť voči skúsenosti. Ako významné prediktory didaktickej kompetencie realizácia vyučovacej hodiny sme identifikovali vnútorné, altruistické ako aj alternatívne motivačné faktory a osobnostné črty extravertizácia, svedomitosť a otvorenosť voči skúsenosti. Ako významné prediktory didaktickej kompetencie triedna atmosféra a klíma sme identifikovali vnútorné motivačné faktory a osobnostné črty extravertizácia, prítvornosť, a otvorenosť voči skúsenosti, pričom negatívne emócie/neurotizmus boli negatívnym prediktorom tejto didaktickej kompetencie. Ako významné prediktory didaktickej kompetencie diagnostika a hodnotenie sme identifikovali vnútorné a altruistické motivačné faktory a osobnostné črty prítvornosť, svedomitosť a otvorenosť voči skúsenosti. Ako významné prediktory didaktickej kompetencie sebareflexia učiteľa sme preukázali status (byť učiteľom), vnútorné a altruistické motivačné faktory a osobnostné črty prítvornosť a otvorenosť voči skúsenosti. Nami realizovaný výskum rozširuje poznanie ojedinelých výskumov (napríklad Bastian *et al.*, 2015, 2017, Krkač, & Öz, 2017, Tomšík, & Gatál, 2018, Atalmuş, & Köse, 2018, Kelle, 2019, a ďalší) venovaných predmetnej problematike a poukazuje na významný záver, že tak osobnosť vyjadrená charakteristikami Veľkej päťky, ako aj motivácia (primárne vnútorná a altruistická) sú významnými prediktormi didaktických kompetencií učiteľa, ktoré nadobúda a rozvíja tak v pregraduálnej príprave, ako aj v praxi.

Vedecká štúdia vznikla s podporou projektu VEGA 1/0084/21 „Osobnostné, kognitívne a motivačné prediktory profesijných kompetencií učiteľov v pregraduálnej príprave a v praxi“.

Kľúčové slová: didaktické kompetencie, učiteľ, plánovanie a príprava vyučovacej hodiny, realizácia vyučovacej hodiny, budovanie triednej atmosféry a klímy, diagnostika a hodnotenie, sebareflexia, extravertizácia, prítvornosť, svedomitosť, neurotizmus/negatívna emocionalita, otvorenosť voči skúsenosti, vonkajšia motivácia, vnútorná motivácia, altruistická motivácia, alternatívna voľba

Abstract

In this paper, we focus on the analysis of the following didactic competencies of pre-service teachers and teachers in practice: planning and preparation of lesson, realization of a lesson, building a class atmosphere and climate, diagnostics and evaluation, teacher self-reflection. These didactic competencies are part of the professional competencies of teachers. In our research study, we find out what relation (correlation and prediction) the motivation to choose the teaching profession (external, internal, altruistic, alternative choice) and the personal characteristics of the Big Five (extraversion, agreeableness, conscientiousness, agreeableness, neuroticism, openness) are to the mentioned didactic competences in sample of 600 teachers in the Slovak Republic (300 pre-service teachers, 30 teachers in practice). We identified significant correlations between the observed variables (in the case of the Big Five personality traits to all didactic competencies and in the case of motivation primarily to the level of internal, altruistic motivation and alternative choice with different strength of the relation in 2 research subgroups). We used hierarchical regression analysis to identify the predictive relation, we verified 5 regression models, for each didactic competence separately, while the dependent variable was didactic competences, in the first step the status was added to the model (pre-service teacher, teacher in practice), in the second motivation and in third personality traits. We identified that internal motivation and personality traits - agreeableness, conscientiousness, and openness are important predictors of didactic competence „planning and preparation of lesson“. We identified that internal motivation, altruistic motivation as well as alternative choice, and personality traits – extraversion, conscientiousness and openness are important predictors of didactic competence „realisation of lesson“. We identified that intrinsic motivation and personality traits – extraversion, agreeableness, and openness are important predictors of didactic competence „building a class atmosphere and climate „while negative emotions/neuroticism being a negative predictor of this didactic competence. We identified that internal motivation and altruistic motivation, and personality traits - agreeableness, conscientiousness and openness are important predictors of didactic competence „diagnostics and evaluation“. We proved that the status (being a teacher), internal motivation and altruistic motivation, and personality traits agreeableness, and openness are important predictors of the „teacher’s self-reflection“ competence. Our research

expands the knowledge of unique research (for example Bastian *et al.*, 2015, 2017, Kırkağaç, & Öz, 2017, Tomšík, & Gatiaľ, 2018, Atalmıř, & Köse, 2018, Kelle, 2019, and others) devoted to this issue and points to the important conclusion that both the personality expressed by the characteristics of the Big Five and motivation (primarily internal and altruistic) are important predictors of teacher didactic competencies, which acquires and develops in undergraduate training, also in practice.

The research study was prepared with the support of the project VEGA 1/0084/21 „Personal, cognitive and motivational predictors of professional competencies of pre-service teachers and teachers in practice“.

Keywords: didactic competencies, the teacher, planning and preparation of lessons, realization of a lesson, building a class atmosphere and climate, diagnostics and evaluation, self-reflection, extraversion, agreeableness, conscientiousness, neuroticism, openness, external motivation, internal motivation, altruistic motivation, alternative choice

Bibliografie / Bibliography

- Atalmıř, E., H., & Köse, A. (2018). Turkish Prospective Teachers' Attitudes towards the Teaching Profession: A Meta-Analysis Study. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 9(4), 393–413.
- Bastian, K. C., McCord, D. M., Marks, J. T., & Carpenter, D. (2017). A Temperament for Teaching? Associations Between Personality Traits and Beginning Teacher Performance and Retention. *AERA Open*, 3(1), 1–17.
- Bastian, K. C., McCord, D. M., Marks, J. T., & Carpenter, D. (2015). *Do Personality Traits Impact Beginning Teacher Performance and Persistence?* The University of North Carolina.
- Kelle, H. J. (2019). Do teachers' personality traits predict their performance? A comprehensive review of the empirical literature from 1990 to 2018. *ETS Research Report Studies*, 1, 1–27.
- Kyriacou, Ch. (2012). *Kľıčové dovednosti učiteler. Cesty k lepřimu vyučování*. Portál.
- Kırkağaç, ř., & Öz, H. (2017). The role of big five personality traits in predicting prospective EFL teachers' academic achievement. *International Online Journal of Education and Teaching (IOJET)*, 4(4), 317–328.

Tomšík, R., & Gatíal, V. (2018). Choosing teaching as a profession: influence of big five personality traits on fallback career. *Problems of Education in the 21st Century*, 76(1), 100–108.

Kontakt / Contact

doc. PaedDr. Marcela Verešová, PhD.: mveresova@ukf.sk

PŘÍSPĚVKY V SEKCÍCH
SESSIONS SPEAKERS

SONDA DO SVĚTA PEDAGOGICKÝCH A DIGITÁLNÍCH KOMPETENCÍ VYBRANÝCH ČESKÝCH VYSOKOŠKOLSKÝCH UČITELŮ

PROBE INTO THE WORLD OF PEDAGOGICAL AND DIGITAL COMPETENCES OF SELECTED CZECH HIGHER EDUCATION TEACHERS

Jan Beseda¹, Ivana Shánilová²

¹Centrum pro studium vysokého školství, v.v.i, Jankovcova 933/63, 170 00 Praha,
Česká republika

²Univerzita Jana Amose Komenského Praha, Katedra andragogiky, Roháčova
1148/63, 130 00 Praha, Česká republika

Abstrakt

Pandemie COVID-19 otevřela nové otázky ohledně kvality vzdělávání, jeho formy a struktury. Výuka se přesunula do online prostředí a v něm byly také strukturovány všechny edukační aktivity. Příspěvek se zaměří na reflexi digitálních a pedagogických kompetencí pedagogických pracovníků vybraných českých vysokých škol. Bude se jednat o učitele nelékařských zdravotnických oborů a učitele Univerzity Jana Amose Komenského. Článek se bude zabývat situací v posledních dvou letech. Pro reflexi pedagogických a digitálních kompetencí učitelů se bude článek opírat o Evropský rámec digitální kompetencí pedagogů a o kompetenční model vytvořený projektem PROFFORMANCE, který se zaměřuje na hodnocení kompetencí pedagogických pracovníků vysokých škol. Článek bude hledat odpovědi na následující výzkumné otázky: Jaká se proměnily digitální a pedagogické kompetence českých vysokoškolských učitelů? Jak studenti a učitelé vnímají kvalitní výuku?

Článek vychází z výsledků kombinovaného výzkumu pedagogických a digitálních kompetencí, který probíhal v letech 2020 až 2022 na vybraných českých vysokých školách. Jedná se kombinací kvantitativních dotazníko-

vých šetření a výsledky ohniskových skupin a rozhovorů s učiteli a studenty nelékařských zdravotnických oborů a Univerzity Jana Amose Komenského. Data jsou pak doplněna o výsledky hodnocení pedagogických kompetencí nástrojem pro hodnocení pedagogického výkonu projektu PROFFORMANCE, na jehož vývoji se jeden z autorů článku podílel a který testoval s učiteli a studenty Univerzity Jana Amose Komenského.

Autoři aktuálně vyhodnocují data a realizují další fázi kvantitativního dotazníkového šetření a nemohou tedy předjímat závěry své studie. Lze ale i z výsledků výzkumu prováděném mezi učiteli středních škol určité zlepšení. Otázkou je ovšem, které kompetence učitelů se nejvíce zlepšily a které konkrétní kompetence učitelů jsou nejslabší a jak by na to měli vysoké školy a učitelé reagovat. Autoři se pokusí na ty otázky v závěru nabídnout odpovědi. Též budou hledat možnosti zlepšování pedagogických a digitálních kompetencí pedagogických pracovníků vysokých škol.

Klíčová slova: vysokoškolské vzdělávání; kompetence; kvalita výuky

Abstract

The COVID-19 pandemic has opened up new questions about the quality of education, its form and structure. Teaching has moved to an online environment and all educational activities have been structured in this environment. This paper will focus on the reflection of digital and pedagogical competences of teaching staff of selected Czech universities. It will focus on teachers of non-medical health disciplines and teachers of Jan Amos Comenius University. The article will deal with the situation in the last two years. To reflect on the pedagogical and digital competences of teachers, the article will be based on the European Framework of Digital Competences of Teachers and on the competence model developed by the PROFFORMANCE project, which focuses on the assessment of the competences of university teaching staff. The article will seek answers to the following research questions. How do students and teachers perceive quality teaching? The article will conclude with recommendations for improving the current situation. The article is based on the results of a combined research on pedagogical and digital competences conducted between 2020 and 2022 at selected Czech universities. It is a combination of quantitative questionnaire surveys and the results of focus groups and interviews with teachers and students of non-medical

health disciplines and Jan Amos Comenius University. The data are then supplemented with the results of the assessment of pedagogical competencies with the pedagogical performance evaluation tool of the PROFFORMANCE project, which one of the authors of the paper participated in the development of and tested with teachers and students of Jan Amos Comenius University. The authors are currently evaluating the data and conducting the next phase of the quantitative questionnaire survey and therefore cannot prejudge the conclusions of their study. However, some improvements can be made from the results of the research conducted among secondary school teachers. The question is; however, which teacher competencies have improved the most and which specific teacher competencies are the weakest and how colleges and teachers should respond. The authors attempt to offer answers to those questions in the conclusion. They will also look for ways to improve the pedagogical and digital competences of university teaching staff.

Keywords: higher education; competences; quality of education

Bibliografie / Bibliography

- Li, W., Gillies, R., He, M., Wu, C., Liu, S., Gong, Z., & Sun, H. (2021). Barriers and facilitators to online medical and nursing education during the COVID-19 pandemic: perspectives from international students from low-and middle-income countries and their teaching staff. *Human resources for health*, 19(1), 1–14.
- Oducado, R. M., & Estoque, H. (2021). Online Learning in Nursing Education during the COVID-19 Pandemic: Stress, Satisfaction, and Academic Performance. *Journal Of Nursing Practice*, 4(2), 143–153.
- Rashid, S., & Yadav, S. S. (2020). Impact of Covid-19 pandemic on higher education and research. *Indian Journal of Human Development*, 14(2), 340–343.

Kontakt / Contact

Mgr. et Mgr. Jan Beseda, Ph.D.: beseda@cvs.cz
PhDr. Ivana Šánilová, Ph.D.: shanilova.ivana@ujak.cz

POHYB, ZDRAVÍ A KVALITA ŽIVOTA U AKTIVNÍCH SENIORŮ

MOVEMENT, HEALTH AND QUALITY OF LIFE FOR ACTIVE SENIORS

Marie Blahutková¹, Svatava Nováková¹, Marta Muchová¹

¹Vysoké učení technické, Centrum sportovních aktivit, Technická 2986/2, 616 99
Brno, Česká republika

Abstrakt

Centrum sportovních aktivit (CESA) na VUT v Brně v rámci seniorských aktivit při Univerzitě 3. věku (U3V) pořádá vzdělávací aktivitu s názvem Pohybové studio pro seniory. Zde se uskutečňují pravidelné pohybové a vzdělávací lekce se zaměřením na zdravý životní styl, stres management a studenti zde hledají motivační prostředky pro zdraví a pro kvalitní život. Nabídka pohybových aktivit je velmi široká – gymnastika, tance, posilování, jóga, úpolové aktivity, plavání, kardiofitnes, vodácké aktivity, hry, atletika, nordic wolking apod. a obsahuje také pohybové kurzy zimní i letní – turistika, cykloturistika, lyžování, pohybová rekreace apod. V rámci těchto aktivit se studenti U3V stávají aktivními seniory. Součástí studijního programu jsou také výzkumné aktivity učitelů z CESA, kteří v rámci biomedicínských a psychosociálních výzkumných studií zjišťují informace o aktuálním fyzickém a psychickém stavu seniorů.

Výzkum byl zaměřen na subjektivní pocity zdraví, spokojenost se životem, úroveň kvality života a stres u seniorů. V dílčím výzkumném šetření kvality života na Seniorské akademii CESA VUT v Brně jsme pomocí Testu kvality života SEIQoL zjišťovali úroveň kvality života seniorů ve vybraných oblastech – vztahy, zdraví, rodina, ekonomické podmínky, přátelství, míru stresu a spokojenost se životem. Získané výsledky jsme porovnávali s aktuálním stavem u necvičících seniorů.

Cvičící senioři vykazují velmi dobrou kvalitu života ve všech zkoumaných oblastech – vztahy, zdraví, rodina, ekonomické podmínky, přátelství. V porovnání s necvičícími seniory lze hovořit o vysoké kvalitě života a nižší míře stresu ($p = 0,01$). Získané výsledky ukazují, že řízené sportovně pohybové aktivity i ve vyšším věku mají dobrý vliv na zdraví a pozitivně přispívají ke smyslu života seniorů. Z našeho výzkumu vyplývá potřeba zaměření pozornosti na vzdělávání lektorů této oblasti vzhledem ke stárnutí populace.

Klíčová slova: senioři, vzdělávání, pohyb, zdraví, kvalita života

Abstract

Centre of sports activities at the Brno University of Technology in the context of the worldwide activities of the University of 3. age organises regularly themotion lessons focusing on healthy lifestyle, stress management and looking for motivational resources for health and quality of life for active seniors. Part of these activities is the research of biomedical and psychosocial findings that inform us about the current physical and mental status of the elderly. At the same time, we find out the subjective feelings of health, satisfaction with life and the level of quality of life. In partial research in the investigation of quality of life for the senior Academy CESA in Brno, we identify the level of satisfaction with life of active seniors. We compared the results obtained with the current level of stress in the elderly. Active senior who regularly takes part in sports and physical activities of his choice, feels very low stress levels and at the same time has a very good quality of life. The results obtained show that the controlled sport and physical activity in a higher age, has a large impact on the health and life of the elderly. Therefore, it is important to focus attention on the training of teachers in this area.

Keywords: seniors, educations, movement, health, quality of life

Bibliografie / Bibliography

- Atkinson, R. (2003). *Psychologie*. Portál.
Blahutková, M., & Sližik, M. (2014). *Vybrané kapitoly z psychologie sportu*. Masarykova univerzita.

Křivohlavý, J. (2004). *Pozitivní psychologie*. Portál.

Kučera, D. (2013). *Moderní psychologie: Hlavní obory a témata současné psychologické vědy*. Grada.

Smékal, V. (2007). *Pozvání do psychologie osobnosti*. Barrister & Principal.

Kontakt / Contact

doc. PaedDr. Marie Blahutková, Ph.D.: marie.blahutkova@email.cz

Mgr. Svatava Nováková, Ph.D.: novakovas@cesa.vutbr.cz

Mgr. Marta Muchová: Marta.Muchova@vut.cz

VYUŽÍVÁNÍ E-LEARNINGU NA VYSOKÉ ŠKOLE: SKLADIŠTĚ, UČEBNICE ČI FUNKČNÍ PODPORA SEBEREGULOVANÉHO UČENÍ?

USING E-LEARNING IN HIGHER EDUCATION: STORAGE, TEXTBOOK, OR SELF-REGULATED LEARNING SUPPORT?

Karla Brücknerová¹

¹Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav pedagogických věd,
A. Nováka 1, 602 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Ve vysokém školství jsou v současnosti k podpoře prezenční výuky využívány systémy pro řízení výuky (LMS) (Poulová, 2010; Ferguson, 2012; Macfadyen & Dawson, 2012). LMS jsou velmi flexibilní systémy, které umožňují širokou škálu různých didaktických i technologických přístupů (Joksimović, Kovanović, & Dawson, 2019), což vede k velkým odchylkám v procesech učení studentů a jejich následné úspěšnosti při studiu v LMS (Gaševićetal., 2016; Joksimović a kol., 2015). Zároveň práce studentů v LMS klade vysoké nároky na jejich autonomii a schopnost aktivně a samostatně studovat, nebo jinými slovy regulovat vlastní učení v nejširším slova smyslu (Wongetal., 2019a). Proto se ve výzkumu LMS zaměřujeme na seberegulované učení (SRL), které zahrnuje metakognitivní, kognitivní, afektivní, motivační a behaviorální aspekty učení (Boekaerts, Pintrich & Zeidner, 2000; Panadero, 2017; Zimmerman & Schunk, 2011) a projevuje se jako schopnost efektivně řídit učební chování tak, aby vedlo jak k dobrým výsledkům, tak k pocitu uspokojení a radosti (Boekaerts, Pintrich & Zeidner, 2000; McInerneyetal., 2012). Náš výzkum SRL v rámci LMS se soustředí nejen na to, jak se studenti v LMS učí, ale i na to, jakými způsoby vysokoškolští učitelé jejich SRL podporují. Cílem příspěvku je představit výzkumně založenou

kategorizaci kurzů LMS, která by mohla sloužit jako diagnostický nástroj i jako výzkumný nástroj pro analýzu SRL v LMS.

Hlavní výzkumnou otázkou je, jakými způsoby je podporováno SRL v rámci LMS (platforma Moodle) užívaného k podpoře prezenční výuky. Ke zodpovězení této otázky bylo nejprve třeba identifikovat vlastnosti LMS kurzů, které by bylo možné interpretovat jako nástroj pro podporu SRL, kategorizovat je a vytvořit výzkumem podložené evaluační schéma, pomocí něhož by bylo možné kategorizovat konkrétní e-learningovou podporu z hlediska úrovně podpory SRL. Náš vzorek tvoří 16 kurzů LMS Moodle vybraných záměrně z 86 kurzů LMS vyučovaných v jarním semestru 2021 na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Cílem výběru vzorku bylo zachytit co nejširší spektrum přístupů k využívání LMS, k interakci se studenty i k užívání dílčích funkcionalit. Prvním krokem byla řízená obsahová analýza (Hsieh & Shannon, 2005) 11 kurzů, jejímž cílem bylo zjistit, které části kurzů (použité nástroje, interakce, prezentace obsahu atd.) mohou podporovat SRL. Tyto části byly kódovány popisnými kódy (např. studenti byli osloveni na začátku kurzu). Ve druhém kroku řízené obsahové analýzy byly kódy přiřazeny teorii SRL, a to k hlavním procesům, které charakterizují tři fáze SRL. Ve třetím kroku bylo analyzováno pět dalších kurzů, aby se prokázalo, že všechny prvky spojené se SRL byly zachyceny a náš vzorek je nasycen. Ve třetí fázi analýzy byly vybrány nejintenzivnější a nejrozsáhleji používané prvky související s konkrétními složkami SRL. Ty byly přeformulovány na formativní indikátory indukující přítomnost/nepřítomnost vlastnosti.

Na základě analýzy kurzů s pomocí sestaveného schématu byly identifikovány tři typy e-learningových podpor na základě míry podpory SRL. Kurzy LMS je podle vytvořených indikátorů možno rozdělit na kurzy s nízkou úrovní podpory SRL, střední úrovní podpory SRL a vysokou úrovní podpory SRL. Pro jasné odlišení je nazýváme: skladiště, učebnice a podpora SRL. Toto členění může sloužit jak k analytickým účelům, tak i jako nástroj pro posílení podpory SRL v LMS, neboť naše schéma umožňuje nejen vyčíslit míru celkové podpory SRL v e-learningové podpoře, ale i identifikovat slabiny e-learningové podpory a nabídnout konkrétní opatření pro zvýšení míry podpory SRL v LMS.

Klíčová slova: systémy pro řízení výuky (LMS), seberegulované učení, vysoké školy, obsahová analýza

Abstract

Learning management systems (LMS) are the educational technologies that have become dominant, especially within higher education. Learning in LMS puts high demands on the students' ability to study actively and independently and regulate their learning (Wong *et al.*, 2019a). Therefore, we focus on self-regulated learning (SRL), which incorporates metacognitive, cognitive, affective, motivational, and behavioral aspects of learning and manifests itself as managing learning behavior efficiently (Panadero, 2017). This contribution aims to offer a research-based tool for categorizing blended courses, which might serve as a research tool for analysis of SRL within blended courses and as a diagnostic tool for blended courses improvement. **Methods** Our sample consists of 16 blended courses (LMS Moodle) selected purposefully from 86 blended courses run in chosen faculty. Sample selection aimed to capture the broadest possible variation in teaching approaches and tools used in designing the courses. The analysis consisted of several steps. (1) The directed content analysis (Hsieh & Shannon, 2005) of 11 courses aimed to (a) code units (tools, structures, narratives) connected to SRL support. Subsequently (b), codes were attributed to the SRL theory, namely to the categories signifying partial processes of SRL. (2) Five additional courses were analyzed to ensure the saturation of the sample. (3) The critical codes in each category were selected and reformulated to formative indicators. (4) The developed tool was used in quantitative content analysis of the 16 courses that revealed four types of courses based on the level of SRL support. **Results** Based on the evaluation of each phase, the blended courses could be sorted into courses with low, medium, high, and unbalanced SRL support, named as storage, textbook and SRL support. Such division might serve analytical purposes (contextualizing results by learning analytics about students' behavior in the blended courses) and as a tool for focused improvement of the SRL support.

Keywords: learning management systems (LMS), self regulated learning, higher education, content analysis

Bibliografie / Bibliography

Gašević, D., Dawson, S., Rogers, T., & Gašević, D. (2016). Learning analytics should not promote one size fits all: The effects of instructional conditions in predicting academic success. *Internet and Higher Education*, 28, 68–84.

- Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative health research*, 15(9), 1277–1288.
- Ochoa, X. (2017). Multimodal Learning Analytics. In C. Lang, G. Siemens, A. Wise, & D. Gašević (Eds.), *Handbook of Learning Analytics* (pp. 129–141). Society for Learning Analytics Research.
- Panadero, E. (2017). A Review of Self-regulated Learning: Six Models and Four Directions for Research. *Frontiers in Psychology*, 8(422), 1–28.
- Wong, J., Baars, M., Davis, D., Van DerZee, T., Houben, G. J., & Paas, F. (2019a). Supporting Self-Regulated Learning in Online Learning Environments and MOOCs: A Systematic Review. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 35(4–5), 356–373.

Kontakt / Contact

Mgr. Karla Brücknerová, Ph.D.: brucknerova@phil.muni.cz

MATERINSKÝ JAZYK A JEHO PRESTÍŽ V SYSTÉME HODNÔT SLOVENSKÝCH UČITEĽOV V MAĎARSKU

MOTHER LANGUAGE AND ITS PRESTIGE IN THE SYSTEM OF VALUES OF SLOVAK TEACHERS IN HUNGARY

Mária Ďurkovská¹, Lucia Heldáková¹

¹Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Karpatská 5, 040 01 Košice,
Slovenská republika

Abstrakt

Jazyk, ako jeden z objektívnych kritérií definovania etnicity, sa zaraďuje totiž k základným etnointegrujúcim prvkom, na ktorom každá menšina buduje svoju identitu. Materinský jazyk býva považovaný za spoluurčujúci alebo určujúci znak etnickej príslušnosti. Špecifické funkcie plní materinský jazyk v prípade etnických skupín žijúcich v pozícii minority, keďže predstavuje univerzálny prostriedok pre udržanie ich svojbytnosti. V tom zmysle zaujíma významné postavenie v systéme preferovaných hodnôt jednotlivca. Cieľom príspevku je overiť hypotézy o jazykových preferenciách v systéme hodnôt učiteľov jazykov na slovenských školách v Maďarsku. Autori si stanovili nasledujúce hypotézy: H1: učitelia vyučujúci jazyky pripísali vyššie priemerné skóre materinskému jazyku v systéme hodnôt; H2: učitelia vyučujúci jazyky, ktorí považujú za svoj materinský jazyk slovenčinu, pripísali vyššiu prestíž slovenskému jazyku v hierarchii hierarchii hodnôt; H3: učitelia vyučujúci jazyky, ktorí považovali za svoj materinský jazyk slovenský a maďarský, pripísali v hierarchii hodnôt oboj jazykom identickú prestíž.

V príspevku sú analyzované dáta pochádzajúce z dotazníkového výskumu uskutočneného v desiatich maďarských župách v januári až apríli v roku 2019 na vzorke 139 učiteľov národnostných škôl. Výber respondentov t. j. učiteľov, bol realizovaný na školách všetkých troch typov v mestách

a obciach, v ktorých prebieha výučba slovenského jazyka. Kritériom výberu výskumnej vzorky bolo zamestnanie (súčasný alebo minulé pôsobenie ako pedagóg vyučujúceho slovenský jazyk alebo v slovenskom jazyku) a dostupnosť respondenta bez ohľadu na identifikačné kritériá (vek, lokalita, pohlavie). Získané výsledky výskumu sme spracovali prostredníctvom metód deskriptívnej štatistiky (v programe IBM SPSS, verzia 21).

Výsledky analýz nepotvrdili ani jednu nami stanovenú hypotézu. Zistili sme, že učitelia jazykov na slovenských školách v Maďarsku neprípísali hodnote materinský jazyk vyššie priemerné skóre ako učitelia iných aprobácií. V rámci zistení k hypotézam 2 a 3 nám výsledky preukázali, že všetci učitelia jazykov bez ohľadu na to, aký materinský jazyk deklarovali, pripísali vždy vyššie priemerné skóre maďarskému jazyku. Podľa viacerých autorov, je školstvo v súčasnosti rozhodujúcim faktorom zachovania slovenského jazyka a slovenskej minority v Maďarsku. Naše zistenia však poukazujú na problém jazykovej asimilácie slovenskej menšiny v Maďarsku.

Kľúčová slova: hodnoty, materinský jazyk, národnostné školstvo, učitelia, Maďarsko

Abstract

One of the important aspects of the development of each minority is language issues. The mother language, as one of the objective criteria for defining ethnicity, is one of the basic ethnointegrating elements on which each minority builds its identity. The mother tongue is considered to be a co-determining or determining feature of ethnicity. The mother language has specific functions for ethnic groups living in minority positions, as it is a universal means of maintaining their individuality. In this sense, it occupies an important position in the system of preferred values of the individual. The aim of the paper is to verify the hypotheses about language preferences in the system of values of language teachers in Slovak schools in Hungary. The authors established the following hypotheses: H1: language teachers attributed higher average scores to the mother tongue in the value system; H2: language teachers who consider Slovak as their mother language have given a higher prestige to the Slovak language in the hierarchy of values; H3: language teachers who considered Slovak and Hungarian as their mother language, attributed identical prestige to both languages in the hierarchy

of values. The paper analyzes data from a questionnaire survey conducted in ten Hungarian counties in January to April 2019 on a sample of 139 teachers of national schools. Selection of respondents t. j. teachers, was implemented in schools of all three types in cities and municipalities where Slovak language is taught. The criteria for selecting the research sample was employment (current or past work as a teacher teaching Slovak or in Slovak) and the availability of the respondent regardless of the identification criteria (age, location, gender). We processed the obtained research results using descriptive statistics methods (in IBM SPSS, version 21). The results of the analyzes did not confirm any of our hypotheses. We found that language teachers in Slovak schools in Hungary did not assign a higher average score to their mother tongue than teachers of other approbations. In the findings on hypotheses 2 and 3, the results showed us that all language teachers, regardless of their mother language, always attributed higher average scores to the Hungarian language. According to several authors, education is currently a decisive factor in preserving the Slovak language and the Slovak minority in Hungary. However, our findings point to the problem of language assimilation of the Slovak minority in Hungary.

Keywords: values, mother language, national education, teachers, Hungary

Bibliografie / Bibliography

- Herrlitz, W., & van de Ven, P. H. (2007). Comparative research on mother tongue education: IMEN's aims, points of departure, history and methodology. In Herrlitz, W., Ongstad, & P. H. van de Ven. *Research on mother tongue education in a comparative international perspective*. Theoretical and methodological issues. Rodopi (p. 13–43).
- Homišínová, M. (2008). Národnostný život Maďarov na Slovensku (kultúrno-jazykový aspekt). *Človek a spoločnosť*, 11(4), 54–76.
- Homišínová, M., Slančová, D., Výrost, J., & Ondrejovič, S. (2011). *Výskum hovorenej slovenčiny slovenskej mládeže v Maďarsku a na Slovensku*. SvU SAV.
- Homišínová, M., Výrost, J., & Ďurkovská, M. (2018). *Spoločenskovedné súvislosti hovorenej slovenčiny mladej generácie Slovákov žijúcej v krajinách na Dolnej zemi (Chorvátsko, Srbsko, Rumunsko, Maďarsko)*. Spoločenskovedný ústav CSPV SAV.
- Hutnik, N. (1992). *Ethnic minority identity: A social psychological perspective*. Clarendon Press.

- Skutnabb-Kangas, T. (2000). *Menšina, jazyk a rasizmus*. Kalligram. European Values Study.
- Výrost, J. (2011). Materinský jazyk v hierarchii hodnôt mladých ľudí slovenskej národnosti v Maďarsku. *Človek a spoločnosť*, 14(3), 15–27.
- Výrost, J., & Homišinová, M. (2016). Mother tongue in the hierarchy of values among young people with the Slovak nationality in Croatia and Serbia. *Človek a spoločnosť*, 19(4), 60–66.

Kontakt / Contact

Mgr. Mária Ďurkovská, PhD.: durkovska@saske.sk

Mgr. Lucia Heldáková, PhD.: luckaheldakova@gmail.com

AKČNÝ VÝSKUM A PROFESIJNÝ ROZVOJ UČITEĽA

ACTION RESEARCH AND TEACHER'S PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Janka Ferencová¹, Valentína Šuťáková¹

¹Prešovská univerzita, Fakulta humanitných a prírodných vied, Katedra pedagogiky, 17. Novembra 1, 081 16 Prešov, Slovenská republika

Abstrakt

Akčný výskum sa v súčasnosti na Slovensku čoraz častejšie zdôrazňuje ako efektívny spôsob profesijného rozvoja učiteľa. V príspevku chápeme akčný výskum aj ako prístup na podporu kvality vzdelávania na rôznych úrovniach.

Analyzujeme odborné články a vedecké štúdie evidované databázach Scopus a WoS za posledných 5 rokov, ktoré skúmajú akčný výskum ako prostriedok profesijného rozvoja učiteľa a skvalitňovania edukačnej praxe.

Výsledky poukazujú na benefity akčného skúmania. Tie sa prejavujú v rozvoji profesijných kompetencií učiteľa, v skvalitňovaní edukačnej praxe a učenia sa žiaka a v kreovaní kooperatívneho prostredia v školách, ktoré prináša množstvo pozitívnych efektov pre všetky zainteresované strany. Z analýzy ďalej vyplýva deficit relevantných odborných zdrojov v prostredí Slovenska a potreba zaoberať sa problematikou systematickejšie.

Kľúčová slova: akčný výskum; participatívny akčný výskum; profesijný rozvoj učiteľa

Abstract

Action research is emphasized as an effective way of teacher's professional development in Slovakia. In this paper we also understand action research as an approach to support the quality of education at various levels. We analyze

articles registered in the Scopus and WoS databases for the last 5 years, which examine action research as a way of teacher's professional development and improvement of educational practice. The results point to the benefits of action research. These are reflected in the development of teacher's professional competences, in the improvement of educational practice and student learning, and in the creation of a cooperative environment, which brings number of positive effects for all stakeholders. The analyse also points to the deficit of relevant resources in Slovakia and the need to address the issue more systematically.

Keywords: action research; participatory action research; teacher's professional development

Bibliografie / Bibliography

- Adams, P. A., & Townsend, D. (2014). From action research to collaborative inquiry: A framework for researchers and practitioners. *Education Canada*, 54(5), 12–15.
- Altrichter, H., Feldman, A., Posch, P., & Somekh, B. (2008). *Teachers investigate their work. An Introduction to action research across the professions*. Routledge.
- Brozo, W. G. (2011). *Action Research*. International Reading Association.
- Garcés, A. Y. C., & Granada, L. M. (2016). The Role of Collaborative Action Research in Teachers' Professional Development. *Profile*, 18(1), 39–54.
- McNiff, J. (2010). *Action research for professional development. Concise advice for new and experienced action researchers*. September Books.

Kontakt / Contact

PaedDr. Janka Ferencová, PhD.: janka.ferencova@unipo.sk

PhDr. Valentína Šutáková, PhD.: valentina.sutakova@unipo.sk

NOVÝ SYSTÉM FINANCOVÁNÍ REGIONÁLNÍHO ŠKOLSTVÍ

NEW SYSTEM OF FINANCING REGIONAL EDUCATION

Hana Filipczyková¹

¹Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra technické a pracovní výchovy, Fráni Šrámka 3, 709 00 Ostrava, Česká republika

Abstrakt

Školy a školská zařízení jsou důležitým odvětvím veřejného sektoru, a proto jsou z velké části financovány z veřejných zdrojů. Financování předškolních, základních, středních a vyšších odborných škol, které spadají do regionálního školství, je upraveno školským zákonem, samotné finance získávají školy ze státního rozpočtu a z rozpočtu územních samosprávních celků, tedy od zřizovatelů příslušných škol. Systém, který byl používán pro financování regionálního školství do roku 2019, byl systém takzvaného normativního financování na žáka. Ministerstvo školství provádělo povinné sběry dat ve školách a na jejich základě rozepisovalo finanční prostředky pro jednotlivé kraje. Krajské úřady následně tyto finance rozdělovaly za pomoci svých školských odborů, do jednotlivých škol, které pod ně spadaly. Změnou financování regionálního školství v r. 2020 s účinností od 1. 1. 2021 došlo k zásadní změně financování a přidělování finančních prostředků pro školy a školská zařízení. Nový systém financování je postaven na zcela jiném principu, kdy školská zařízení nyní obdrží peníze podle rozsahu výuky a odučených hodin. Cílem příspěvku je zhodnotit praktické dopady nově zavedených změn financování regionálního po reformě, určit výhody a nevýhody nového systému financování v porovnání se systémem financování před reformou.

Pro dosažení cíle je zvolena kvalitativní výzkumná strategie, metodou sběru dat je strukturované interview s otevřenými otázkami. Řízené interview po

účely tohoto výzkumu obsahuje 7 otázek týkajících se nové reformy financování regionálního školství. Získaná data jsou následně podrobena analýze, na základě, které jsou potvrzeny nebo vyvráceny dopředu stanovené hypotézy. Výzkumný soubor tvoří ředitelé, resp. jejich zástupci, z 20 základních a středních škol v Moravskoslezském kraji. Výzkum probíhá během dubna až června 2022.

Ve vazbě na hlavní cíl výzkumu byly definovány dílčí výzkumné cíle, a sice: 1. Zhodnocení financování regionálního školství po reformě. 2. Vyhodnocení výhod a nevýhod financování regionálního školství v oblasti základního a středního vzdělávání po reformě.

Závěry výzkumu by měly potvrdit nebo vyvrátit následující hypotézy: Hypotéza 1: Důsledkem reformy financování regionálního školství je větší finanční stabilita škol. Hypotéza 2: Nový systém financování regionálního školství vede ke zkvalitnění výuky.

Klíčová slova: regionální školství, financování, reforma, škola, kvalitativní výzkumná strategie

Abstract

Financing of regional education in the Czech Republic is a current and often discussed topic. Education in the Czech Republic has long struggled with a constant level of underfunding; the situation began to improve only in 2018, when there was a sharp increase in expenditures from the state budget on education. Schools and school facilities are an important sector of the public sector and are therefore largely publicly funded. The financing of pre-school, primary, secondary and higher vocational schools, which fall into regional education, is regulated by the Education Act; This is multi-source funding, which aims to ensure that schools run smoothly. The system that was used to fund regional education until 2019 was a system of so-called normative funding per pupil. This system required the Ministry of Education to carry out mandatory data collection, which was provided by schools through mandatory reporting. According to this information, the Ministry of Education subsequently allocated funds for individual regions. The regional authorities subsequently distributed these funds with the help of their school departments to the individual schools that fell under them. With the change in the financing of regional education from 1 January 2021, there was

a fundamental change in the financing and allocation of funds for schools and school facilities. The new funding system is based on a completely different principle, with school facilities now receiving money according to the scope of teaching and the hours taught. the purpose of the contribution is to evaluate the practical effects of the newly introduced changes in regional financing after the reform, to determine the advantages and disadvantages of the new financing system in comparison with the financing system before the reform. To achieve the goal, a qualitative research strategy is chosen, the method of data collection is a structured interview with open-ended questions. Interviews are subjected to analysis, on the basis of which predetermined statements are confirmed or refuted.

Keywords: regional education, financing, reform, school, qualitative research strategy

Bibliografie / Bibliography

- Pospíšil, R., & Žufan, P. (2019). *Ekonomika veřejných rozpočtů*. Professional Publishing.
- Puhrová Petrů, B. (2017). *Základy školského managementu a řízení školy*. Univerzita Tomáše Bati.
- Puškinová, M. (2021). *Základní vzdělávací praktiky*. Wolters Kluwer ČR.

Kontakt / Contact

doc. dr. Ing. Hana Filipczykova: hana.filipczykova@osu.cz

POHLED STUDENTŮ NA ZPŮSOBY REALIZACE PEDAGOGICKÉ PRAXE STUDENTŮ UČITELSTVÍ PŘED KORONAVIROVOU EPIDEMIÍ A JEJÍM PRŮBĚHU

STUDENTS' VIEW OF WAYS OF IMPLEMENTING PEDAGOGICAL PRACTICE OF TEACHING STUDENTS BEFORE THE CORONAVIRUS EPIDEMIC AND ITS COURSE

Marie Horáčková¹, Alena Bendová¹

¹Mendelova univerzita v Brně, Institut celoživotního vzdělávání, Oddělení
sociálních věd, Zemědělská 5, 613 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Cílem příspěvku je prezentovat vybrané výsledky výzkumu, který je zaměřen na názory studentů učitelství praktického vyučování a odborného výcviku na průběh jejich pedagogické praxe, která byla realizována na středních školách v letech 2019–2022. Tento příspěvek prezentuje vybrané výsledky ze stále probíhajícího výzkumného šetření. První část popisuje podmínky platné před začátkem koronavirové epidemie v souvislosti s názory studentů na tento způsob realizace. V další části se zaměřujeme na realizaci praxe v době první a druhé vlny koronavirové epidemie, která probíhala na jaře 2020–2021. Příspěvek je ukončen poznatky z názorů studentů, kteří absolvovali pedagogickou praxi na jaře 2022, kdy se výuka ve školách vrátila zpět k prezenční formě. V jednotlivých částech jsou představeny výsledky kvalitativního výzkumu.

Pro získání potřebných dat byly provedeny polostrukturované rozhovory se studenty a moderované skupinové diskuze – Focus groups. Takto získaná data byla analyzována pomocí otevřeného a tematického kódování. Výpovědi studentů byly doplněny daty získanými z Deníků pedagogické praxe, jejichž obsah byl podroben obsahové analýze.

Na základě kvalitativní analýzy byly stanoveny kategorie, které jsou společně s vybranými výsledky popsány v následujícím příspěvku. Ve výsled-

cích výzkumu se objeví především názory studentů na průběh pedagogické praxe v běžných podmínkách před koronavirovou epidemií, na průběh pedagogické praxe v době první a druhé vlny koronavirové epidemie, kdy výuka probíhala distanční formou. Vše uzavírá pohled studentů na průběh pedagogické praxe v roce 2022 po návratu k prezenční výuce na středních školách.

Klíčová slova: střední odborné škol, pedagogická praxe, budoucí učitelé, koronavirová epidemie

Abstract

The aim of the paper is to present selected research results, which is focused on the views of students of practical teaching and vocational training on the course of their teaching practice, which was carried out in secondary schools in 2019–2022. This paper presents selected results from the ongoing research. The first part describes the conditions valid before the start of the coronavirus epidemic in connection with students' views on this method of implementation. In the next part we focus on the implementation of practice in the first and second wave of the coronavirus epidemic, which took place in the spring 2020–2021. The paper concludes with findings from the views of students who completed teaching practice in the spring of 2022, form. The results of qualitative research are presented in individual sections. Semi-structured interviews with students and moderated group discussions - Focus groups - were conducted to obtain the necessary data. The data thus obtained were analyzed using open and thematic coding. The statements of the students were supplemented by data obtained from the Diaries of Pedagogical Practice, the content of which was subjected to content analysis. Based on the qualitative analysis, the categories were determined, which are described together with the selected results in the following article.

Keywords: secondary vocational schools, pedagogical practice, future teachers, coronavirus epidemic

Bibliografie / Bibliography

Bednaříková, I. (2013). Možnosti a limity e-learningu ve středoškolském vzdělávání. *e-Pedagogium*, 13(3), 119–128.

- Bendová, A., & Horáčková, M. (2020). Pohled studentů učitelství praktického vyučování a odborného výcviku na průběh pedagogické praxe. *Lifelong Learning celoživotní vzdělávání*, 10(2), 133–156.
- Krátká, J., & Zemanová, L. (2020). Distanční výuka na druhou. *Pedagogická orientace*, 30(2), 249–254.
- Rokos, L., & Vančura, M. (2020). Distanční výuka při opatřeních spojených s koronavirovou pandemií – pohled očima učitelů, žáků a jejich rodičů. *Pedagogická orientace*, 30(2), 122–155.
- Zlámalová, H. (2007). Distanční výuka – včera, dnes a zítra. *e-Pedagogium*, 7(3), 29–44.

Kontakt / Contact

Ing. Marie Horáčková, Ph.D.: marie.horackova@mendelu.cz

Mgr. Alena Bendová, Ph.D.: alena.bendova@mendelu.cz

SPÔSOBILOSŤ ŠTUDENTOV UČITELSTVA PLÁNOVAŤ VYUČOVACIU HODINU V INTENCIÁCH ROZVOJA KRITICKÉHO MYSLENIA ŽIAKOV

COMPETENCIES OF STUDENTS OF TEACHER STUDY PROGRAMS TO PLAN A LESSON IN THE CONTEXT OF DEVELOPING STUDENT'S CRITICAL THINKING

Imrich Ištvan¹

¹Ústav pedagogiky, andragogiky a psychológie, FHPV, Prešovská univerzita
v Prešove, Ul. 17. Novembra č. 1, 081 16 Prešov, Slovenská republika

Abstrakt

Príspevok je zameraný na problematiku vzdelávania študentov 3. ročníka učiteľských študijných programov Bc. stupňa na PU v Prešove.

Autor metódou obsahovej analýzy priprav na vyučovaciu hodinu zisťoval úroveň a rezervy v pedagogických – didaktických spôsobilostiach študentov projektovať vyučovaciu hodinu v intenciách rozvoja kritického myslenia žiakov. Doplňujúcou metódou realizovanej analýzy bol rozhovor so študentmi.

Autor konštatuje, že skúmaní študenti majú rezervy v spôsobilosti správne formulovať vyučovacie ciele, nachádzať výchovný význam učiva, formulovať ciele zameraných na rozvoj kritického myslenia žiakov

Kľúčová slova: didaktické spôsobilosti, vyučovacie ciele, kritické myslenie

Abstract

The paper is focused on the issue of education of students of the 3rd year of teacher training programs Bc. degree at PU in Prešov. The author determined the level and reserves in the pedagogical - didactic abilities of students to

design a lesson in the intentions of the development of critical thinking of students by the method of content analysis of preparations for a lesson. An additional method of the analysis was an interview with students. The author states that the researched students have reserves in the ability to correctly formulate teaching goals, to find the educational meaning of the curriculum, to formulate goals aimed at the development of critical thinking of students.

Keywords: didactic competencies, teaching goals, critical thinking

Bibliografie / Bibliography

- Ferencová, J., & Šuťáková, V. (2017). Komparácia didaktických spôsobilostí študentov učiteľstva a učiteľov v pedagogickej praxi. *Edukácia. Vedecko-odborný časopis*, 2(1), 313–322.
- Knapík, J., & Kosturková, M. (2021). Examining the relationship between moral reasoning and critical thinking in teacher study programmes in Slovakia. *Ad alta*, 11(2), 116–118.
- Kosturková, M. (2021). The integration of critical and moral thinking: the attitudes of the teacher students to the development of their critical and moral thinking. *Ad Alta*, 10(2), 201–203.
- Šuťáková, V. (2017). Didaktické kompetencie učiteľa v edukačnej praxi. *Edukácia. Vedecko-odborný časopis*, 2(1), 303–312.

Kontakt / Contact

Mgr. Imrich Ištvan, PhD.: imrich.istvan@unipo.sk

POTENCIÁLNĚ RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ TYPU NELÁTKOVÝCH ZÁVISLOSTÍ VE VZORKU ŽÁKŮ STŘEDNÍ ŠKOLY A JEHO MOŽNÁ PREVENCE

POTENTIALLY RISKY BEHAVIOR SUCH AS NON-SUBSTANCE ADDICTIONS IN A SAMPLE OF HIGH SCHOOL STUDENTS AND ITS POSSIBLE PREVENTION

Petr Kachlík¹

¹Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Katedra speciální a inkluzivní pedagogiky, Poříčí 9/11, 603 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Teoretická východiska: Moderní informační a komunikační technologie (ICT) představují ve vyspělých zemích přirozenou součást rodinného i profesního života, významně zasahují do vzdělávacího procesu a trávení volného času. V případě, že si jejich uživatelé neumějí stanovit jasné hranice k manipulaci s nimi či je nedokáží dodržovat, mohou ICT přispívat ke vzniku a posilování závislostního chování s negativními dopady na fyzickou, duševní i sociální stránku zdraví. Mezi obvyklou úrovní nakládání s ICT a jejich nutkavým nadužíváním nevede zcela ostrá hranice, závislost se rozvíjí postupně. Značně ohroženou skupinou jsou děti a mladiství, poněvadž se s ICT setkávají již od útlého věku a považují je za běžnou součást svého životního stylu. Proto je třeba na ně včasné a vhodně výchovně a preventivně působit především v rodině a ve škole. Cíle: Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jaký vztah mají respondenti k novým ICT, jak je používají, jakou míru rizika vzniku možné závislosti pro ně představují. Studie byla dále zaměřena na popis a hodnocení primární prevence behaviorálních závislostí ve školním prostředí. Stanovení hypotéz: Byly stanoveny 3 pracovní hypotézy, které byly zaměřeny na rozdíly

v délce času strávené na sociálních sítích, pokusech o její omezení a vnímání rizik spojených s nadužíváním ICT.

Byl zvolen kvantitativní výzkumný design, jako výzkumného nástroje bylo využito online anonymního elektronického dotazníku zveřejněného na webu. Dotazník byl sestaven na základě odborných pramenů, obsahoval celkem 30 položek členěných do 3 částí (základní identifikátory, využívání mobilního telefonu, internetu a sociálních sítí, preventivní působení ve školách). K náboru vzorku bylo využito metody nabalující se sněhové koule, potenciální respondenti byli osloveni cestou sociálních sítí. Dotazník si otevřelo 362 respondentů, vyplněný jej odeslalo 224 z nich, návratnost tedy činila 62 %. Odpovědi byly zhodnoceny metodami popisné statistiky, byla prezentována situace v celém souboru a při třídění dle pohlaví a typů škol. Pracovní hypotézy byly testovány pomocí statistického balíku EpiInfo, v. 6.02en za využití chí-kvadrát testu a Fisherova exaktního testu. Ve výzkumném vzorku byli nejvíce zastoupeni žáci gymnázia a středního odborného učiliště. Ženy tvořily 56,7 % vzorku, muži 43,3 %. Polovina respondentů pocházela z města, pětina bydlí na vesnici, zbytek v městysu.

Moderní ICT představují způsob spojení, relaxaci a pomocníka. Respondenti je často využívají, obtížné by se bez nich dokázali obejít. Na sociálních sítích tráví nejčastěji dvě hodiny denně (více ženy), polovina oslovených tento čas už zkoušela omezit. Nejpopulárnější je Instagram, následují YouTube, TikTok a Snapchat. Většina respondentů na sociální síť aktivně přispívá a na doručené zprávy ihned reaguje. Čtvrtina dotazovaných přiznala, že jednoznačně považuje ICT za závislost, téměř všichni hodnotí potenciální riziko jako vysoké. Většina souboru mobilní telefon používá převážně ke komunikaci na sociálních sítích a málokdy jej vypíná. Školní preventivní působení je nesystematické, pro žáky nezáživné, schází mu logická návaznost a uskutečňuje se řídce. Většinou se využívá přednášek bez prvků zpětné vazby. Bylo zjištěno, že mezi časem stráveným na sociálních sítích není z hlediska typu školy podstatného rozdílu, podobně v informovanosti o rizicích nadužívání ICT. Rovněž nebyl nalezen významný rozdíl v reakcích mužů a žen na omezování času stráveného online.

Klíčová slova: dotazník; informační a komunikační technologie, mobilní telefon, nelátková závislost, prevence, střední škola, sociální síť, výzkum, zdraví, žák

Abstract

Theoretical background: Modern information and communication technologies (ICT) represent a natural part of family and professional life in developed countries, they significantly interfere with the educational process and leisure time. If their users are unable to set clear boundaries for handling them or are unable to comply with them, ICTs can contribute to the emergence and strengthening of addictive behavior with negative effects on the physical, mental and social aspects of health. There is no sharp line between the usual level of ICT management and their compulsive overuse, and addiction develops gradually. Children and adolescents are a particularly vulnerable group, as they encounter ICT from an early age and consider it a normal part of their lifestyle. Therefore, it is necessary to act on them in a timely and appropriate manner, educationally and preventively, especially in the family and at school. Aims: The main aim of the research was to find out how respondents relate to new ICTs, how they use them, and what degree of risk of possible dependence they pose for them. The study was further focused on the description and evaluation of behavioral addictions' primary prevention in the school environment. Hypothesis determination: 3 working hypotheses were established, which focused on the differences in the length of time spent on social networks, attempts to reduce it and the perception of risks associated with the overuse of ICT. Methodology: A quantitative research design was chosen, and an online anonymous electronic questionnaire published on the web was used as the research tool. The questionnaire was compiled on the basis of professional sources, contained a total of 30 items divided into 3 parts (basic identifiers, use of mobile phone, internet and social networks, preventive action in schools). The method of snowball sampling was used to recruit the sample, potential respondents were contacted via social networks. 224 respondents completed the questionnaire, so the return was 62 %. The answers were evaluated by the methods of descriptive statistics, the situation in the whole group and in the classification according to gender and types of schools was presented. Working hypotheses were tested using the statistical package EpiInfo, v. 6.02en using the chi-square test and Fisher's exact test. Pupils from high schools and secondary vocational schools were the most represented in the research sample. Women made up 56.7 % of the sample, men 43.3 %. Half of the respondents came from the city, a fifth live in the village, the rest in the township. Conclusions: Modern ICT is a way to connect, relax and help. Respondents often use them, it would

be difficult for them to do without them. They most often spend two hours a day on social networks (more women), half of the respondents have already tried to limit this time. The most popular is Instagram, followed by YouTube, TikTok and Snapchat. Most respondents actively contribute to social networks and respond immediately to incoming messages. A quarter of respondents admitted that they clearly consider ICT to be an addiction, almost all of whom rate the potential risk as high. Most of the file uses the mobile phone mainly for communication on social networks and rarely turns it off. School preventive action is unsystematic, inanimate for pupils, it lacks logical continuity and is rarely implemented. Lectures without feedback elements are usually used. It was found that there is no significant difference between the time spent on social networks in terms of the type of school, similarly in the awareness of the risks of ICT overuse. There was also no significant difference in the responses of men and women to reducing time spent on.

Keywords: questionnaire, information and communication technologies, mobile phone, non-substance addiction, prevention, high school, social network, research, health, student

Bibliografie / Bibliography

- Blinka, L. (2015). *Online závislosti: jednání jako droga?: online hry, sex a sociální sítě: diagnostika závislosti na internetu: prevence a léčba*. Grada.
- Boyd, D. (2014). *It's Complicated: the social lives of networked teens*. Yale University Press.
- Miovský, M. (2015). *Prevence rizikového chování ve školství*. Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze.
- Wallace, P. (2015). *The psychology of the internet*. Cambridge University Press.

Kontakt / Contact

doc. MUDr. Petr Kachlík, Ph.D.: kachlik@ped.muni.cz

CO SENIORŮM DALA NEBO VZALA ONLINE VÝUKA NA UNIVERZITĚ TŘETÍHO VĚKU

WHAT THE SENIORS GOT OR TAKEN UP ONLINE TEACHING AT THE THIRD AGE UNIVERSITY

Lenka Kamanová¹, Kateřina Pevná²

¹Mendelova univerzita v Brně, Institut celoživotního vzdělávání, Oddělení sociálních věd, Zemědělská 5, 613 00 Brno, Česká republika

²Mendelova univerzita v Brně, Institut celoživotního vzdělávání, Oddělení vzdělávání seniorů, Zemědělská 5, 613 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

V námi realizovaném výzkumném šetření jsme se zaměřily na online výuku nabízenou seniorům na univerzitách třetího věku v pandemické době. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jaké zkušenosti měli posluchači Univerzity třetího věku MENDELU s online výukou. V tomto příspěvku se zabýváme jen některými dílčími tématy tohoto výzkumného šetření. Konkrétně se pokoušíme identifikovat přínosy online vzdělávání pro seniory a nevýhody této formy vzdělávání pro tuto cílovou skupinu. Těmto dílčím cílům pak odpovídaly výzkumné otázky (Jaké přínosy má online výuka pro posluchače univerzit třetího věku? Jaké nevýhody má online výuka pro posluchače univerzit třetího věku?) a odvíjely se od nich dotazníkové položky.

Pro zodpovězení daného cíle byl sestaven autorský dotazník, který obsahoval 32 otázek, a to uzavřených, otevřených, polouzavřených i škálových. Součástí byla také baterie demograficky zaměřených otázek. Dotazník byl distribuován v online podobě v dubnu 2021 prostřednictvím Google Forms. Ty byly formulovány jako uzavřené či otevřené. Získaná data byla vyhodnocována dvěma cestami. Odpovědi na otevřené otázky byly analyzovány za použití obsahové analýzy. Další část dat byla vyhodnocována prostřednictvím deskriptivní statistiky. Respondenty výzkumného šetření byly účastníky

on-line kurzů Univerzity třetího věku Mendelovy univerzity v Brně, kteří navštěvovali dané kurzy v letním semestru 2020/2021. Celkem bylo e-mailem osloveno 333 respondentů, dotazník vyplnilo 181 z nich.

Pandemická situace přinesla nové formy vzdělávání, které byly do té doby v seniorském vzdělávání tabu, nebo byly využívány ve velmi malé míře. Do seniorského vzdělávání díky online formě byli v menší míře vtaženi senioři, kteří se nemohli do té doby účastnit prezenční výuky kvůli nějaké konkrétní bariéře. Doba pandemická tedy rozšířila cílovou skupinu posluchačů univerzit třetího věku. Na základě realizovaného výzkumného šetření se nabízí otázka, zda nebude v této době docházet k dalšímu rozevírání nůžek mezi aktivními seniory, jež ve vzdělání pokračují a novým online formám se nebrání a ostatními seniory, kteří se dosud vzdělávání neúčastnili a nové formy vzdělávání pro ně představují další bariéru. Dalo by se předpokládat, že senioři budou mít vzhledem k ukončené aktivní zaměstnanecké části své životní dráhy více časového prostoru pro vzdělávání (či další volnočasové aktivity) ukazuje se právě opak. Online vzdělávání jim přináší více časové flexibility, kterou v seniorním životě potřebují. Z realizovaného výzkumu se zároveň ukazuje se, že univerzity třetího věku nehrají pouze roli vzdělávací, ale pro značnou skupinu seniorů také roli společenskou nebo socializační.

Klíčová slova: senior, univerzita třetího věku, celoživotní vzdělávání, online výuka

Abstract

In the last two years, due to the pandemic situation, the online form of education has spread in all spheres of education. An exception was also senior hobby education, which is provided, among other things, at universities of the third age, which represent one of the most well-known forms of senior hobby education. In addition to gaining additional skills and knowledge and maintaining mental and physical health, seniors gain or develop communication and social contacts through this form of education. Prior to the global pandemic, the universities of the third age provided full-time teaching. However, the new situation has brought new challenges. Universities of the third age across Europe have either decided to provide online tuition or have temporarily ceased their activities during a pandemic. In this paper, we focus on online teaching during a pandemic at the University

of the Third Age. Based on the results of the questionnaire survey, we present the experience of seniors with online teaching. We identify the benefits of online education for seniors and the disadvantages of this form of education for this target group. To achieve these goals, a quantitative research survey was conducted among seniors who participated in online teaching at the University of the Third Age. Based on the results of the research, it is clear that the pandemic period has changed not only the methods and forms of teaching at universities of the third age, but also the target group of universities of the third age.

Keywords: senior, university of the third age, lifelong learning, online teaching

Bibliografie / Bibliography

- Rabušicová, M., & L. Rabušic. (2008). *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Masarykova univerzita.
- Ruce, R., & A. Porcarelli. (2019). Education and socialisation in later life: The case of a University of Third Age in Portugal. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, 10(3), 247–260.
- Strategie přípravy na stárnutí 2019–2025*. Ministerstvo práce a sociálních věcí.
- Wilkinson, R., & M. Marmot. (2003). *Social Determinants of Health*. Oxford.

Kontakt / Contact

Mgr. Lenka Kamanová, Ph.D.: lenka.kamanova@mendelu.cz
Mgr. Kateřina Pevná: katerina.pevna@mendelu.cz

FAKTORY A BARIÉRY ŠTÚDIA IKT U DIEVČAT

FACTORS AND BARRIERS TO GIRLS' STUDY OF ICT

Michal Kentoš¹, Mária Ďurkovská¹

¹Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Karpatská 5, 040 01 Košice, Slovenská republika

Abstrakt

Ženy napriek rovnakým objektívnym výkonovým výsledkom v IKT nedosahujú na Slovensku adekvátne zastúpenie v pracovnej oblasti. V podmienkach SR reprezentujú ženy len 13,7 % IT pozícií. Vzhľadom na vekové disproporcie pracuje v IT odbore cca. 20 % žien vo veku do 30 rokov, vo veku do 45 rokov len 9 % žien. Výskum Veľšica (2019) uvádza, že z 1000 žien len 29 získa bakalársky titul v IT odbore, len 4 z nich zostanú aj v IT sektore pracovať. Stoet a Geary (2018) usudzujú, že dievčenské talenty strácame počas stredoškolského i vysokoškolského štúdia, hoci dievčatá dosahujú rovnaké, alebo lepšie výsledky než chlapci vo vedeckej gramotnosti a súčasne prejavujú záujem o štúdium STEM odborov. V konečnom dôsledku však percento vysokoškolských titulov u dievčat bolo výrazne nižšie než u chlapcov.

Cieľom príspevku je referovať o výsledkoch kvalitatívneho výskumu bariér a podporných faktorov, ktoré podporujú resp. bránia ženám uplatniť sa v IT prostredí. Výskum prebiehal na vzorke stredoškolských učiteľov a bol zameraný na ich skúsenosti s preferenciou záujmov a dosahovaním cieľov študentiek. Zároveň bola pozornosť venovaná rodovým a rolovým stereotypom súvisiacich s IKT.

Predbežné výsledky výskumu indikujú inštitucionálne (uprednostňovanie uchádzačov s IT skúsenosťami), sociálne (mužské prostredie) až po individuálne (podpora súťaživosti, individualizmu) bariéry vo vzťahu k zámeru študovať a pracovať v oblasti IKT u dievčat.

Kľúčová slova: zámer študovať IKT

Abstract

Due to the age disproportion, about 20% of women under the age of 30 work in the IT sector, while only 9% of women under the age of 45 work in the IT sector. Velšic (2019) reports that out of 1000 women, only 29 will obtain a bachelor's degree in IT, only 4 of them will remain working in the IT sector. Stoet and Geary (2018) conclude that girls' talents are being lost during secondary and tertiary education, even though girls are performing as well as or better than boys in science literacy while showing interest in pursuing STEM fields. As a result, however, the percentage of college degrees earned by girls was significantly lower than that of boys. The aim of this paper is to report the results of qualitative research on the barriers and facilitators that encourage or hinder women to pursue careers in IT environments. The research was conducted with a sample of secondary school teachers and focused on their experiences of female students' preferences of interests and achievement goals. At the same time, attention was paid to gender and role stereotypes related to ICT. Preliminary results of the research indicate institutional (preference for applicants with IT experience), social (male environments) to individual (promotion of competitiveness, individualism) barriers in relation to girls' intention to study and work in ICT.

Keywords: intention to study ICT

Bibliografie / Bibliography

- Cai, Z., Fan, X., & Du, J. (2017). Gender and attitudes toward technology use: A meta-analysis. *Computers & Education*, 105, 1–13.
- Cheryan, S., & Markus, H. R. (2020). Masculine defaults: Identifying and mitigating hidden cultural biases. *Psychological Review*, 127(6), 1022–1052. <https://doi.org/10.1037/rev0000209>
- Sáinz, M., & López-Sáez, M. (2010). Gender differences in computer attitudes and the choice of technology-related occupations in a sample of secondary students in Spain. *Computers & Education*, 54(2), 578–587.
- Stoet, G., & Geary, D. C. (2018). The gender-equality paradox in science, technology, engineering, and mathematics education. *Psychological Science*, 29(4), 581–593.
- Velšic, M. (2019). *Ženy vo svete informačných technológií*. Inštitút pre verejnú otázku.

Kontakt / Contact

Mgr. Michal Kentoš, PhD.: kentos@saske.sk

Mgr. Mária Ďurková, PhD.: durkovska@saske.sk

ÚROVEŇ MRAVNÝCH HODNÔT ŠTUDENTOV UČITEĽSTVA V SR

THE LEVEL OF MORAL VALUES OF TEACHER STUDENTS IN THE SLOVAK REPUBLIC

Ján Knapík¹

¹Katolícka univerzita v Ružomberku, Teologická fakulta v Košiciach, Katedra spoločenských vied, Hlavná 89, 041 21 Košice, Slovenská republika

Abstrakt

Štúdia predstavuje výsledky výskumu, ktorý porovnával úroveň mravných hodnotových orientácií u študentov učiteľských a neučiteľských študijných programov. Mravné hodnoty majú spomedzi všetkých hodnôt najvšeobecnejší charakter, čo znamená, že ovplyvňujú všetky ostatné hodnoty. Pre budúcich učiteľov je dôležité, aby boli nielen vysokokvalifikovanými pedagógmi, ale aby boli zároveň aj mravne uvažujúci a konajúci, čo má zásadný vplyv na integráciu mravných noriem u ich žiakov a študentov.

Na zber výskumných údajov bol použitý štandardizovaný Dotazník na zisťovanie hodnotových orientácií, postojov k hodnotám a motivácie výkonu (HO-PO-MO; Vonkomer, 1991). Výskumný súbor tvorilo 1 071 študentov z 8 vysokých škôl z celého Slovenska, výskumný súbor je reprezentatívny, čo sa týka pomeru pohlaví.

Z analýzy štatistických dát vyplýva, že študenti učiteľských študijných programov mali vyššiu úroveň mravných hodnotových orientácií ako študenti neučiteľských študijných programov. Tento fakt naznačuje vplyv štúdia učiteľských študijných programov na úroveň mravných hodnotových orientácií.

Kľúčová slova: vysokoškolskí študenti, učiteľské a neučiteľské študijné programy, mravné hodnotové orientácie

Abstract

The study presents the results of research that compared the level of moral value orientations in students of teacher and non-teacher study programs. Moral values have the most general character of all values, which means that they affect all other values. It is important for future teachers not only to be highly qualified teachers, but also to be morally thinking and acting, which has a major impact on the integration of moral standards in their pupils and students. A standardized Questionnaire for determining value orientations, attitudes to values and performance motivation was used to collect research data. The research group consisted of 1 071 students from 8 universities from all over Slovakia, the research group is representative in terms of gender ratio. The analysis of statistical data shows that students of teacher study programs had a higher level of moral value orientations than students of non-teacher study programs. This fact indicates the impact of the study of teacher education programs on the level of moral value orientations.

Keywords: university students, teacher and non-teacher study programs, moral value orientations

Bibliografie / Bibliography

Vonkomer, J. (1991). *Dotazník na zisťovanie hodnotových orientácií, postojov a motivácie k výkonu (HO – PO – MO)*. Psychodiagnostika.

Kontakt / Contact

PhDr. Mgr. Ján Knapík, PhD.: jan.knapik@ku.sk

INTEGRITA MORÁLNEHO A KRITICKÉHO MYSLENIA V PREGRADUÁLNEJ PRÍPRAVE V ODBORE UČITEĽSTVO

THE INTEGRITY OF MORAL AND CRITICAL THINKING IN THE UNDERGRADUATE TEACHER TRAINING

Martina Kosturková¹

¹Prešovská univerzita, Fakulta humanitných a prírodných vied, Katedra pedagogiky, 17. Novembra 1, 081 16 Prešov, Slovenská republika

Abstrakt

Intelektuálne cnosti sú veľmi dôležité schopnosti budúceho učiteľa. Majú veľký podiel na kultivovaní charakteru a stimulovaní kritického myslenia edukanta. Prejavujú sa hlavne konštitutívnu funkciou cnosti rozumnosti – frónésis – ako praktickej múdrosti, ktorá pomáha človeku identifikovať dva nezlučiteľné ciele, a to egocentrickosť a ohľaduplnosť. Práve intelektuálna rozumnosť (dôvera v rozum) sa vyžaduje na to, aby človek v sebe rozvinul sieť vzájomne prepojených cností – intelektuálnych i mravných, v ktorých sa zároveň integruje kritické a morálne myslenie. Cieľom štúdie je predstaviť integritu medzi morálnym usudzovaním a kritickým myslením u študentov učiteľstva – prostredníctvom intelektuálnych cností.

Na meranie intelektuálnych cností sme využili metodiku Paula (1992). Nástroj pozostáva z 35 stratégií, ktoré kvantifikujú mieru stotožnenia respondenta s nimi. Prvých deväť stratégií tvorí afektívnu oblasť (intelektuálne cnosti). Úlohou študentov bolo ohodnotiť úroveň rozvoja jednotlivých stratégií na škále od 1 (pozitívne hodnotenie) po 7 (negatívne hodnotenie). Dostupný výber tvorilo N = 241 študentov 2. a 3. ročníka bakalárskych učiteľských študijných programov na Prešovskej univerzite v Prešove – Slovenská republika. Údaje sa zbierali v akademickom roku 2020/2021 na Prešovskej univerzite.

Záver, ku ktorým sme prostredníctvom realizovaného výskumu dospeli, celkom jasne smerujú k nevyhnutnej zmene akademickej prípravy budú-

cich učiteľov, a to tak, aby sa zabezpečil rozvoj ich intelektuálnych cností. Hoci je vysoká škola priesečníkom vplyvu rodinnej výchovy a edukácie základnej a strednej školy, s niektorými komponentmi kritického a morálneho myslenia (a stratégie rozvoja intelektuálnych cností k nim tiež patria) prichádzajú študenti vysokoškooláci do kontaktu prvýkrát. To je podľa nášho názoru neskoro, a preto je našim úsilím podporiť nosné komponenty kritického a morálneho myslenia v takej miere, aby sa stali súčasťou autonómneho profilu začínajúceho učiteľa.

Kľúčová slova: rozumnosť, intelektuálne cnosti, kritické a morálne myslenie, spoločné štandardy myslenia, model integrity morálneho a kritického myslenia

Abstract

Intellectual virtues are very important skills of a future teacher. They play an important role in cultivating a character and stimulating the critical thinking of the educator. They are reflected mainly in the constitutive function of the virtue of reason - phronesis as a practical wisdom that helps one to identify two incompatible goals, namely egocentricity and consideration. It is just intellectual rationality (trust in reason) that is required for us to develop a network of interconnected virtues - both intellectual and moral, in which critical and moral thinking is integrated. The aim of the study is to present the integrity between moral reasoning and critical thinking in teacher students – through intellectual virtues. We used the methodology of Paul (1992) to measure intellectual virtues. The tool consists of 35 strategies that quantifying the extent to which the respondent identifies with them. The first nine strategies form the affective area (intellectual virtues). The students' task was to evaluate the level of development of individual strategies on a scale ranging from 1 (positive assessment) to 7 (negative evaluation). The available selection consisted of N = 241 students in their 2nd and 3rd year on bachelor's teaching programmes at Prešov University in Prešov – Slovak Republic. The data were collected in the academic year 2020/2021 at the University of Prešov. The conclusions of the research lead to a necessary change in academic training concerning the development of intellectual virtues. Although the university is at the crossroads of the influence of family education and the education of primary and secondary schools, university students come into contact with some components (e.g. strategies

for the development of intellectual virtues) for the first time, which is very late. Our effort is to support the supporting components of critical and moral thinking to such an extent that they become a part of the autonomous profile of the beginning teacher.

Keywords: reasonableness, intellectual virtues, critical and moral thinking, common standards of thinking, a model of the integrity of moral and critical thinking

Bibliografie / Bibliography

Paul, R. W. (1992). *Critical Thinking: what every Person needs to survive in a rapidly changing world*. Foundation for Critical Thinking.

Kontakt / Contact

doc. PhDr. PaedDr. Martina Kosturková, PhD.: martina.kosturkova@unipo.sk

KOMPARACE PŘÍSTUPŮ KE VZDĚLÁVÁNÍ ODSOUZENÝCH MEZI ČESKOU REPUBLIKOU A SEVERSKÝMI STÁTY

COMPARISON OF APPROACHES TO EDUCATION OF CONVICTS BETWEEN THE CZECH REPUBLIC AND THE NORDIC COUNTRIES

Jaroslav Kříž¹

¹Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra andragogiky a managementu
vzdělávání, Myslíkova 7, 110 00 Praha, Česká republika

Abstrakt

Výzkumná studie se zabývá komparací vězeňských systémů mezi Českou republikou a Severskými státy (Dánsko, Norsko a Finsko), které jsou považovány, díky svým výsledkům a přístupům k odsouzeným, za modely úspěšné vězeňské praxe, jelikož je v těchto státech míra recidivy jednou z nejmenších. Konkrétně se studie bude zabývat problematikou systému vzdělávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody ve výše uvedených státech. Cílem studie bude identifikovat rozdíly ve vzdělávacích systémech a v přístupech zaměstnanců k odsouzeným v České republice a v Severských státech. Při této komparaci bude využita obsahová analýza strategických dokumentů a výzkumných studií v mezinárodních databázích.

Výsledkem studie bude vytvoření přehledu identifikovaných rozdílů v systému vzdělávání a zhodnocení jejich dopadu na proces resocializace a případný vliv na recidivu odsouzených.

Ve výzkumné studii bude použita obsahová analýza strategických dokumentů Vězeňské služby České republiky, Norska, Dánska a Finska. Zároveň budou komparovány výsledky výzkumných studií zaměřených na efektivitu vzdělávání ve výše uvedených zemích. Výzkumné studie budou z databází WoS, Scopus apod.

Závěrem výzkumné studie bude vytvořený přehled identifikovaných rozdílů vězeňských systémů mezi Českou republikou a Severskými státy s důrazem na vzdělávání. Komparováno bude především formální vzdělávání odsouzených a jeho vliv na recidivu. Očekávaným nálezem bude inspirativní přístup ke vzdělávání odsouzených, který je aplikován v Severských státech a bude modifikován do českého prostředí.

Klíčová slova: vzdělávání; výkon trestu odnětí svobody; recidiva; resocializace

Abstract

The Prison Service of the Czech Republic has long sought to educate prisoners (see the Act on the Execution of Sentences of Imprisonment, SARPO, the Prison Concept until 2025 and the European Prison Rules). These mentioned strategic documents declare that education, ie formal and non-formal education, which plays an important role in the process of resocialization, is used in the treatment of persons serving a custodial sentence. At the same time, the education of convicts helps social rehabilitation and reeducation, which is important for possible future successful integration into society. Subsequently, we can see the crucial role of formal education and retraining in the release, thanks to which the above-mentioned persons can gain employment, housing and participate in resolving their past obligations¹. Obtaining employment for released persons serving a custodial sentence is an important prevention against recidivism. Within andragogy, and especially social andragogy, education and upbringing of convicts is considered a tool to prevent recidivism. The research study compares the prison systems between the Czech Republic and the Nordic countries (Denmark, Norway and Finland), which are considered, due to their results and approaches to convicts, as models of successful prison practice, as the recurrence rate in these countries is one of the lowest. Specifically, the study will address the issue of the system of education of persons serving a custodial sentence in the above-mentioned states. The aim of the study will be to identify differences in education systems and staff attitudes towards convicts in the Czech Republic and the Nordic countries. The content analysis of strategic documents and research studies from international databases (WoS, Scopus, etc.) will be used in this comparison. Furthermore, the effectiveness of education of convicts and the impact of recidivism education will be

analysed. The conclusion will be an overview of the identified differences in prison systems between the Czech Republic and the Nordic countries with an emphasis on education. The formal education of convicts and its impact on recidivism will be compared. The expected finding will be an inspiring approach to the education of convicts, which is applied in the Nordic countries and will be modified into the Czech environment.

Keywords: education; imprisonment; recidivism; resocialisation

Bibliografie / Bibliography

- Dirga, L. (2020). *Humanizace českého vězeňství očima jeho aktérů*. Západočeská univerzita v Plzni.
- Pakes, F. (2020). Old-fashioned Nordic penal exceptionalism: the case of Iceland's open prisons. *Nordic Journal of Criminology*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/2578983x.2020.180919>
- Reiter, K., Sexton, L., & Summer, J. (2018). Theoretical and empirical limits of Scandinavian Exceptionalism: Isolation and normalization in Danish prisons. *Punishment & Society*, 20(1), 92–112. <https://doi.org/10.1177/1462474517737273>
- Smith, P. S. (2012). A critical look at Scandinavian Exceptionalism: Welfare state theories, penal populism, and prison conditions in Denmark and Scandinavia. In: Ugelvik, T., & Dullum, J. (Eds.), *Penal Exceptionalism? Nordic Prison Policy and Practice*. Routledge, pp. 38–57.
- Veteška, J., & Fischer, S. (2020). *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. Grada.

Kontakt / Contact

PhDr. Mgr. Jaroslav Kríž, MBA: jaroslav.kriz@pedf.cuni.cz

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KVALITU VÝUKY SPOLEČENSKOVĚDNÍCH PŘEDMĚTŮ NA TECHNICKÉ UNIVERZITĚ

FACTORS INFLUENCING THE QUALITY OF TEACHING SOCIAL SCIENCES AT A TECHNICAL UNIVERSITY

Jaroslav Lindr¹

¹Vysoké učení technické v Brně, Fakulta stavební, Ústav společenských věd,
Veveří 331/95, 602 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Potřeba obstát ve stále náročnějších podmínkách na trhu práce vyžaduje univerzálně připraveného absolventa vysoké školy. Znamená to nejen zvládnutí svého oboru, ale též osvojení soft-skills, prezentačních dovedností či cizích jazyků ad. Klíčové kompetence se stávají nutností pro úspěšné začlenění absolventů do praxe, odbornost nestačí. Tématu všeobecně vzdělávacích předmětů, které rozvíjejí soft-skills u studentů technické univerzity, se věnuje tento příspěvek. Snahou je zpětně zhodnotit stávající kvalitu výuky vybraných společenskovedních předmětů, které přispívají k všestrannému rozvoji studentů a doplňují ty klíčové kompetence, např. komunikativní, sociální aj., na které není dostatečný prostor v předmětech odborných. Hledá se především přínos předmětů pro studenty, pro jejich osobní rozvoj a praxi. To se děje skrze navržení kritérií kvality výuky u vybraných předmětů, pomocí kterých je možné zjistit, jak samotní studenti výuku vnímají a do jaké míry je pro ně přínosná. Tato kritéria kvality výuky se snaží reprezentovat faktory s výukou související, např. strukturace výuky, obsah a rozsah učiva, rozmanitost metod a forem, individuální podpora studentů či transparentní očekávání výkonu aj. Cílem příspěvku nalézt kritéria, která přínos výuky nejvíce ovlivňují, dále významnost kritérií navzájem porovnat a na základě toho

se pokusit vyslovit předpoklady pro další modernizaci a zvýšení efektivity výuky do budoucna.

Pro potřeby analýzy byly vybrány dva společenskovední předměty na technické univerzitě v letech 2020–2022. Respondenti se v dotazníku vyjadřovali na škále sémantického diferenciálu k jednotlivým kritériím kvality výuky posouzením jejich významnosti pro přínos. Záměrně byla dána přednost těm kritériím, která v předchozích analýzách byla použita málo nebo nebyla použita vůbec. Jedná se zejména o faktory, které se váží ke strukturaci výuky, k době učení, obsahové jasnosti, k rozmanitosti metod a forem výuky, individuální podpoře, psychologickým stránkám učení aj. Kvůli selekci byl počet kritérií pro snazší zpracování zredukován, a to použitím dvou statistických metod: metoda hlavních komponent a kroková metoda dopředná. Vyhodnocení může být ještě orientačně doplněno dalšími popisné statistickými údaji, vyhodnocením vazby kritérium-přínos párovým t-testem závislých proměnných či koeficientem korelace. Výsledky je užitečné interpretovat pro každý předmět zvlášť a poté porovnat navzájem. Zjistí se tím vzájemná podobnost či odlišnost mezi jednotlivými společenskovedními předměty ve vnímání kvality výuky studenty.

Postup výzkumného zpracování sleduje především tyto cíle: V první řadě je třeba odhalit nejvýznamnější kritéria kvality výuky, která přínos ovlivňují, vyčlenit 8–10 nejvýznamnějších z většího původního počtu. K tomu slouží výše uvedené statistické metody. Za druhé je třeba zjistit a vzájemně porovnat kritéria kvality výuky mezi dvěma sledovanými společenskovedními předměty, najít podobnosti či odlišnosti. Za třetí pomocí dalších statistických postupů, např. vypočet koeficientu korelace, odhalit, která kritéria mohou mít největší vliv na přínos. To lze využít pro další pedagogické, psychologické či didaktické uvažování o významnosti těchto kritérií ve vazbě na kvalitu výuky a přínos. Obecně lze předpokládat, že kritéria jako potřebnost pro budoucí práci, potřebnost pro osobní rozvoj, intelektuální obohacení budou hrát významnou roli pro přínos předmětu. Rovněž méně očekávatelná psychologicky podbarvená kritéria jako např. vliv osobnosti vyučujícího, podpůrnost prostředí, spokojenost a radost z výuky nebo „jak se ve výuce cítím“ apod. budou hrát v přínosu též důležitou roli.

Klíčová slova: všestranný rozvoj studentů, přínos, kritéria kvality výuky, statistická analýza, metoda hlavních komponent, kroková metoda dopředná

Abstract

The need to cope in increasingly demanding labor market conditions requires a generally well-prepared university graduate. It means not only mastering its field, but also mastering soft-skills, presentation skills or foreign languages, etc. Key competencies are becoming a necessity for the successful integration of graduates into praxis, expertise is not enough. This paper deals with the topic of general education subjects that develop soft-skills in students of a technical university. The aim is to retrospectively evaluate the current quality of teaching selected social science subjects, which contribute to the all-round development of students and which supplement those key competencies, e.g. communicative, social, etc. for which there is not enough space in vocational subjects. The benefit of the subjects for students, for their personal development and practice is sought. This is done by designing teaching quality criteria for selected subjects, which can be used to find out how students themselves perceive teaching and to what extent it is beneficial for them. These teaching quality criteria try to represent teaching-related factors, such as the structuring of teaching, the content and scope of the curriculum, the diversity of methods and forms, individual student support or transparent performance expectations, etc. The aim of the paper is to find the criteria that most influence the benefits of teaching, furthermore to compare the significance of the criteria, and based on that, to try to state the prerequisites for further modernization and increase in the effectiveness of teaching in the future. For the needs of the analysis, two social science subjects at the Technical University in the years 2020–2022 were selected. Respondents in the questionnaire commented on a scale of semantic differential on individual criteria of teaching quality by assessing their significance for contribution. Preference was given to those criteria that were little or not used in previous analyzes. These are mainly factors related to the structuring of teaching, learning time, the clarity of content, the diversity of teaching methods and forms, individual support, psychological aspects of learning, etc. Due to the selection, the number of criteria for easier processing has been reduced, using two statistical methods: the principal components analysis and the step method forward. The evaluation can be supplemented by other descriptive statistical data, the evaluation of the criterion-benefit relationship by paired t-test of dependent variables or the correlation coefficient. It is useful to interpret the results for each subject separately and then compare them with each other. This will find out the mutual similarity

or difference between individual social science subjects in the students' perception of the quality of teaching. The research process pursues the following goals: First of all, it is necessary to identify the most important criteria for the quality of teaching that affect the benefit, to set aside the 8–10 most important of the larger original number. The statistical methods are used for this. Secondly, it is necessary to find out and compare the criteria of teaching quality between the two monitored social science subjects, to find similarities or differences. Third, use other statistical techniques, such as calculating the correlation coefficient, to identify which criteria may have the greatest impact on benefits. This can be used for further pedagogical, psychological or didactical thinking about the significance of these criteria in relation to the quality of teaching and contribution. In general, it can be assumed that criteria such as the need for future work, the need for personal development, intellectual enrichment will play an important role in the contribution of the subject. It also less expected psychologically colored criteria such as the influence of the teacher's personality, supportive environment, satisfaction and joy of teaching or „how I feel in teaching“ etc. will also play an important role in the benefit.

Keywords: general students' development, benefit, quality education criteria, statistical proceedings, principal component analysis, step method forward

Bibliografie / Bibliography

- Maňák, J., *et al.* (2008). *Kurikulum v současné škole*. Paido.
- Slavík, J., *et al* (2017). *Transdisciplinární didaktika*. Masarykova univerzita.
- Zlatníček, P., *et al* (2010). Kvalita ve vzdělávání: vymezení a systematizace pojmů. In T. Janík, T., & P. Knecht. *Nástroje pro monitoring a evaluaci kvality výuky a kurikula* (s. 13–32). Paido.

Kontakt / Contact

RNDr. Mgr. Ing. Mgr. Bc. Jaroslav Lindr, Ph.D.: lindr.j@fce.vutbr.cz

PROCES MASIFIKÁCIE TERCIÁLNEHO VZDELÁVANIA NA SLOVENSKU A JEHO KONZEKVENCIE

THE PROCESS OF MASSIFICATION OF TERTIARY EDUCATION IN SLOVAKIA AND ITS CONSEQUENCES

Gabriela Lubelcová¹

¹Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociológie, Gondova 2,
818 01 Bratislava, Slovenská republika

Abstrakt

Príspevok sa venuje charakteristikám procesu masifikácie vysokoškolského vzdelávania na Slovensku, v kontexte vývoja vzdelanostnej štruktúry mladých ľudí a vývoja inštitucionálneho systému vzdelávania v SR. Na základe oficiálnych štatistických údajov poukazuje na priebeh a štrukturálne charakteristiky tohto procesu a diskutuje spoločenské konzekvencie jeho dynamiky (príležitosti a riziká). Konceptne sa príspevok opiera o teóriu masifikácie terciálneho vzdelávania M. Throwa a cieľom je ukázať vývoj tohto procesu v slovenských podmienkach. Zameriava sa na analýzu priestupnosti medzi stredoškolským a vysokoškolským stupňom vzdelávania a diferencovanosti záujmu SŠ študentov o vysokoškolské vzdelanie študentov podľa typov stredných škôl.

Cieľom príspevku je poukázať aj na problémové spoločenské dôsledky akcelerácie tohto procesu v posledných desaťročiach. Základnými zdrojmi pre analýzu sú oficiálne štatistické údaje rezortu školstva a hlavnými nástrojmi sú časové rady sekundárne spracovaných údajov.

Ambivalentné dôsledky dynamiky masifikácie pre trh práce. spoločenské uplatnenie absolventov a kvalitu VŠ vzdelávania.

Kľúčová slova: terciálne vzdelávanie, vysoké školy, vzdelanostná štruktúra

Abstract

The paper deals with the characteristics of the process of massification of higher education in Slovakia, in the context of the development of the educational structure of young people and the development of the institutional system of education in the Slovak Republic. Conceptually, the paper is based on the theory of massification of tertiary education M. Throw and the intention is to show the development of this process in Slovak conditions. For analytical purposes are used official statistics from the Ministry of Education. The aim of the contribution is to show the course and structural characteristics of this process and discusses the social consequences of its dynamics (opportunities and risks).

Keywords: tertiary education, universities, educational structure

Bibliografie / Bibliography

- Prudký, L., Pabian. P., & Šima, K. (2010). *České vysoké školství. Na cestě od elitního k univerzálnímu vzdělávání 1989–2009*. Grada.
- Simonová, N. (2011). *Vzdělanostní nerovnosti v české společnosti. Vývoj od počátku 20. století do současnosti*. SLON.
- Šprocha, B. (2013). *Transformácia ľudských zdrojov na Slovensku a projekcia ich očakávaného vývoja*. Ekonóm.

Kontakt / Contact

prof. PhDr. Gabriela Lubelcová, CSc.: gabriela.lubelcova@uniba.sk

K NIEKTORÝM VÝSLEDKOM SKÚMANIA DRUHOŠANCOVÉHO VZDELÁVANIA NA SLOVENSKU

ON SOME RESULTS OF THE RESEARCH OF SECOND CHANCE EDUCATION IN SLOVAKIA

Eduard Lukáč¹

¹Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta humanitných a prírodných vied,
Katedra pedagogiky, andragogiky a psychológie, ul. 17. Novembra 1, 080 01 Prešov,
Slovenská republika

Abstrakt

Od roku 2019 je na Katedre pedagogiky, andragogiky a psychológie FHPV PU v Prešove riešený projekt APVV s názvom Vyučovanie v školách druhej šance z perspektívy učiteľa a dospelého učiaceho sa, ktorý reflektuje na nedostatok empirického poznania o kvalite vyučovania v rámci druhošancového vzdelávania na základných a stredných školách na Slovensku a na absenciu prípravy učiteľov druhošancového vzdelávania na vzdelávanie dospelých. Jeho cieľom identifikovať v našich podmienkach neznáme kľúčové aspekty vyučovania dospelých bez vzdelania a so základným vzdelaním v školách druhej šance. Výsledkom projektu bude teoretický integrovaný model kompetencií učiteľa druhošancového vzdelávania dospelých bez vzdelania a so základným vzdelaním. Súčasťou plánovaných výstupov z kvantitatívnej analýzy bude originálna typológia učiteľov s ohľadom na ich kompetenčné vzorce. Príspevok sa zameriava na prezentáciu výsledkov doterajšieho skúmania danej problematiky v podobe zistení základných informácií o praktickej realizácii druhošancového vzdelávania vybranej cieľovej skupiny na Slovensku, resp. o jeho súčasných problémoch a nedostatkoch z pohľadu vyučujúcich a učiacich sa dospelých.

Projekt má teoreticko-empirický charakter realizovaný kvalitatívno-quantitatívnu stratégiou. Pri skúmaní realizácie druhošancového vzdelávania na Slovensku bola zatiaľ využívaná obsahová analýza legislatívnych opatrení,

analýza záznamov vyučovania (z dôvodu pandémie bolo uskutočňovanie záznamov pozastavené), rozhovory s vyučujúcimi v druhošancovom vzdelávaní a obsahová analýza dotazníkov učiacich sa dospelých.

Výsledkom projektu bude teoretický integrovaný model kompetencií učiteľa druhošancového vzdelávania dospelých bez vzdelania a so základným vzdelaním. Súčasťou plánovaných výstupov z kvantitatívnej analýzy bude originálna typológia učiteľov s ohľadom na ich kompetenčné vzorce. Doterajšie čiastkové ciele projektu sú orientované na popis aktuálny stav vedeckého poznania v oblasti druhošancového vzdelávania ľudí bez vzdelania a so základným vzdelaním a na identifikáciu kľúčových aspektov vyučovania v druhošancovom vzdelávaní na základe sebareflexie učiteľov a reflexie učiacich sa. Táto rovina umožní vytvoriť empirický model integrovaných kompetencií učiteľa dospelých bez vzdelania a so základným vzdelaním v druhošancovom vzdelávaní.

Kľúčová slova: druhošancové vzdelávanie, vzdelávanie dospelých

Abstract

In this paper we offer an analysis of the current situation in secondary education in Slovakia. It is characterized by problematic accessibility, especially for people with low or no level of education, while the rate of early school leaving in Slovakia has been on the rise in recent years. According to Švec (English-Slovak Lexicon of Pedagogy and Andragogy, 2008, p. 225), secondary education means “the opportunity for adults to acquire in the continuing, continuous cycle of education the kind and level of education that is normally acquired in childhood or youth during the initial, initial training cycle ...”. Education of this kind in Slovakia is framed by several legal norms. Based on the content analysis of legislative documents, we focus on the legal framework of education aimed at obtaining lower secondary education and vocational education (ISCED 2C, 3A, 3C) in secondary schools. We explain the competencies of individual state administration bodies and other actors in this area. At the same time, we deal with organizational forms of secondary education and problems with their application in practice. The article also includes available statistical data on the number of people who have completed this type of education. The results of interviews with teachers providing second-rate education provided us with information

on the current conditions of education of convicted adults in institutions for detention, as a specific educational environment determining its implementation, e.g. also in the form of limited use of ICT, didactic technology, resp. teaching texts, etc. In addition, they pointed to the need to expand the competencies of teachers in the field of andragogical approach to adults in the position of pupils in secondary education. Another area presented is the analysis of the questionnaires of respondents - learners of adults in secondary education mapping the quality of the educational process. In terms of ongoing research on this issue, the paper does not provide comprehensive conclusions, but provides only partial findings and suggestions aimed at improving the quality of secondary education, as well as training teachers for this area of education.

Keywords: second chance education, adult education

Bibliografie / Bibliography

- Pirohová, I., Lukáč, E., & Lukáčová, S. (2020). *Druhošancové vzdelávanie v kontexte politik celoživotného vzdelávania a regionálneho rozvoja*. Prešovská univerzita v Prešove.
- Pirohová, I., & Lukáč, E. (2020). Druhošancové vzdelávanie v akčných plánoch menej rozvinutých okresov Slovenska. *Prohuman*, 7, 1–12.
- Lukáčová, S., Lukáč, M., Lukáč, E., Pirohová, I., & Hartmannová, L. (2018). Prison education in Slovakia from the teacher's perspective. *Journal of prison education and reentry: dialogue for researchers and practitioners*, 5(1), 63–79.
- Lukáčová, S., Lukáč, M., Lukáč, E., Pirohová, I., & Temiaková, D. (2020). The current situation in 'second chance' education in Slovakia. *AD ALTA: Journal of interdisciplinary research*, 10(1), 165–171.

Kontakt / Contact

doc. PhDr. Eduard Lukáč, PhD.: eduard.lukac@unipo.sk

AUTOREGULACE UČENÍ A JEJÍ PROMĚNY V PROCESU PŘÍPRAVY OPAKOVANĚ NEÚSPĚŠNÝCH MATURANTŮ

SELF-REGULATED LEARNING AND ITS CHANGING IN THE PREPARATION OF REPEATEDLY UNSUCCESSFUL EXAMINEE

Martin Majcík¹, Tereza Vengřinová¹

¹Ústav pedagogických věd, Arna Nováka 1, 602 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Žáci středních škol jsou zvyklí se během svého studia připravovat na dílčí testy, které se vztahují k úzkému výběru učiva. Ověřování osvojených znalostí se tak váže ke konkrétnímu předmětu, kdy je jasné zadání, požadavky a také způsob hodnocení. Maturitní zkouška, která žáky čeká ve čtvrtém ročníku, je však komplexní a zahrnuje dlouhodobou a částečně samostatnou přípravu, takže se do popředí dostává motivace žáka, schopnost stanovovat dílčí cíle či řídit vlastní učení. Řízení vlastního učení vzhledem k určitému cíli definujeme jako seberegulaci (Foltýnová, 2019). V zahraničním diskurzu je proces sebeřízení označován jako tzv. self-regulated learning (SRL) (Kirshnan *et al.*, 2019). Právě znalost úkolu (příprava k maturitní zkoušce) je dle Panadera a Alonso-Tapia (2014) klíčová pro utváření a udržení vlastní motivace pro dosažení cíle (složení maturity). Na proces přípravy k maturitě můžeme aplikovat třífázové schéma, které se skládá z přípravy, výkonu a sebereflexe (Zimmerman & Moylan, 2009). V případě neúspěchu dochází k opakování daných fází, kdy samotný neúspěch ovlivňuje autoregulaci učení (SRL) při dalších pokusech. Cílem příspěvku, který vychází z projektu Životní dráhy neúspěšných maturantů a maturantek (číslo CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_076/0016377), je popsat klíčové aspekty autoregulace učení v procesu přípravy a reflexe neúspěšných pokusů, jež mohou následně vést k proměně v sebeřízení.

Respondenty výzkumu byli opakovaně neúspěšní maturanti (podmínkou pro výběr respondentů bylo min. dvakrát neuspět u maturitní zkoušky). S 27

respondenty, kteří poprvé přistoupili ke zkoušce v roce 2019 a 2020, byly provedeny opakované rozhovory (tj. celkem 44 rozhovorů). Tento datový korpus analyzujeme pomocí deduktivního kódování. A to na základě vytvořeného schématu dle rozšířeného (Panadero & Alonso-Tapia, 2014) modelu SRL od Zimmermana a Moylana (2009). Kódovací schéma, které jsme vytvořili, vychází ze tří základních fází SRL (1)fáze příprav a rozmyšlení; (2)fáze výkonu a (3)fáze sebereflexe. Jednotlivé fáze i části jsme co nejvíce upřesnili pro české prostředí. Díky tomu můžeme napříč celým korpusem identifikovat jednotlivé fáze SRL i jejich dílčí části. Druhým typem analýzy dat je induktivní kódování za pomoci diskurzivně analitického přístupu (Schiffrin *et al.*, 2008). Na jehož základě můžeme určit, jaké vnější faktory proces SRL u opakovaně neúspěšných maturantů ovlivňují (např. významní druzí, důsledky druhého neúspěšného pokusu).

Na základě analýzy očekáváme, že bude možné identifikovat klíčové aspekty ovlivňující autoregulaci v přípravě ke zkoušce u opakovaně neúspěšných maturantů a popsat faktory, které vedly k proměně sebeřízení v průběhu jednotlivých pokusů. Jedním z klíčových momentů SRL, je uvědomění si úkolu (tedy přípravy k maturitní zkoušce) a cíleně tento úkol naplňovat. Z analýzy je patrná nízká motivace a zároveň nedostatečná reflexe prvního neúspěchu, jež by vedla ke změně v autoregulaci. Naopak po druhém neúspěchu dochází k detailnější sebereflexi respondentů, při které je patrné přehodnocení důvodů vlastního neúspěchu, což umožňuje identifikovat negativní faktory, které do procesu SRL v průběhu jejich příprav vstupovaly. Druhý neúspěch je klíčový z hlediska reálných dopadů, protože neúspěšní maturanti přichází o statut studenta a musí změnit původní plány (nástup na univerzitu/do práce). Tato situace pro některé představuje bod zlomu v jejich přemýšlení a uvědomění si úkolu a cíle (přípravy a složení maturitní zkoušky) a proměně autoregulační strategie.

Klíčová slova: autoregulace, autoregulace učení, SRL, maturita, neúspěšný maturant, neúspěch

Abstract

Secondary school students are used to preparing for examinations based on the short part of the concrete topic of the curriculum. However, the Matura exam, which awaits them in the fourth year, is comprehensive, and it imposes

requirements on students' motivation and ability to set partial goals and focus on achieving them. The ability to regulate own behaviour, motivation, and learning is defined as self-regulated learning (SRL) (Zimmerman & Moylan, 2009). According to Panadero and Alonso-Tapia (2014), it is the knowledge of the task (in our case, preparing for the Matura exam) that is crucial for forming self-motivation to achieve the goal (passing the Matura exam). The self-regulation process consists of three phases: forethought, performance, and self-reflection (Kirshnan *et al.*, 2019). After the failure, the process is repeated, but it is influenced by self-judgment that leads to adaptive or defensive behaviour. The aim of this paper, which is based on the project (number CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_076/0016377), is to describe aspects of SRL in case of repeatedly unsuccessful examinees who repeatedly did not achieve their goal (pass the Matura exam). Moreover, to find out how self-reflection influenced changes in their SRL process. The research informants were repeatedly unsuccessful high school examinees (the condition for selecting respondents was to fail the Matura exam at least twice). Repeated interviews (i.e. 44 interviews) were conducted with 27 informants who took the Matura exam for the first time in 2019 and 2020. We analyze this data corpus using deductive coding. The analysis is based on a scheme developed according to a modified (Panadero & Alonso-Tapia, 2014) SRL model by Zimmerman and Moylan (2009). The coding scheme we developed is based on three phases of SRL (1) forethought phase, (2) performance phase, and (3) self-reflection phase. We have specified all phases and their sub-phases as much as possible for the Czech environment. This allows us to identify the individual phases of SRL and their sub-phases across the data corpus. The second type of data analysis is inductive coding using a discourse analytic approach (Schiffrin *et al.*, 2008). Based on this, we can thus identify external variables which influence the SRL process of repeatedly unsuccessful examinees (e.g., significant others, consequences of a second unsuccessful attempt). Based on the analysis, we expect to be able to reconstruct the SRL process of repeatedly failing examinees and describe the aspects that intervened in this process and the factors that influenced transformation in self-regulation learning. One of the key moments of SRL is the awareness of the task (i.e., preparing for the Matura exam) and purposefully pursuing this task. From the analysis so far, it is evident that our informants were not sufficiently aware of their task and also did not reflect sufficiently on their first failure. In contrast, the self-reflection is more detailed after the second failure, so students

identify the factors that entered negatively into the SRL process during their preparation. The second failure is crucial because, at that moment, the unsuccessful examinees lose their student status and have to change their original plans. For some of them, this situation is a turning point in their thinking and awareness of their task and goal (preparing for and passing the Matura exam) and transformation of self-regulation.

Keywords: self-regulated learning, SRL, matura exam, unsuccessful examinee, failure

Bibliografie / Bibliography

- Foltýnová, D. (2009). Vliv metakognitivních strategií na rozvoj dovedností žáků autoregulovat své učení. *Pedagogická orientace*, 19(2), 72–88.
- Krishnan, K., Li, C., Kruger, L., Kimble, E., Aki, G., & Ruah, R. (2019). Self-regulated learning in English-language learners who are persisting despite failure on a high school exit exam. *Journal for Multicultural Education*, 13(2), 140–154.
- Panadero, E., & Alonso-Tapia, J. (2014). How do students self-regulate? Review of Zimmerman's cyclical model of self-regulated learning. *Anales de Psicología*, 30(2), 450–462.
- Schiffrin, D., Tannen, D., & Hamilton, H. E. (Eds.). (2008). *The Handbook of discourse analysis*. John Wiley & Sons.
- Zimmerman, B. J., & Moylan, A. R. (2009). Self-regulation: Where metacognition and motivation intersect. In D. J. Hacker, J. Dunlosky & A. C. Graesser (Eds.), *Handbook of Metacognition in Education* (pp. 299–315). Routledge.

Kontakt / Contact

Mgr. Martin Majcík, Ph.D.: majcik@phil.muni.cz
Mgr. Tereza Vengřínová: vengrinova@phil.muni.cz

VŠEOBECNÁ DIDAKTIKA V INFORMAČNOM POLI POSTKOVIDOVÉHO VZDELÁVANIA – ZMENA PARADIGMY?

GENERAL DIDACTICS IN THE INFORMATION FIELD OF POSTCOVIDE EDUCATION – A PARADIGM SHIFT?

Mária Matulčíková¹

¹Univerzita Komenského, Filozofická fakulta, Katedra pedagogiky a andragogiky,
Gondova 2, 811 02 Bratislava, Slovenská republika

Abstrakt

Témou príspevku je analýza učebníc všeobecnej didaktiky pre učiteľské štúdium z aspektu integrácie poznatkov praxe vyučovania v ZŠ a SŠ z kovidového a postkovidového obdobia. Nadväzuje na analýzu najpoužívanejších učebníc všeobecnej didaktiky v podmienkach ČR a SR z predkovidového obdobia. Bude integrovať závery odborných diskusií z platforiem edukačných portálov v gescii ministerstva školstva SR a ČR. Ako výsledok analýzy bude načrtnutá kontinuita trendov rozvoja praxe vyučovania pre najbližšie roky. Trendy, ktoré vyplynuli z diskusií našich odborníkov porovnáme s vybranými zahraničnými dokumentmi o princípoch postkovidového vzdelávania. Výsledky viacnásobnej analýzy budeme vzťahovať k inovácii vysokoškolskej učebnice didaktiky.

V procese tvorby príspevku boli použité metódy: obsahová analýza celoštátne používaných učebníc všeobecnej didaktiky, obsahová analýza diskusií z odborných portálov ministerstiev školstva SR a ČR. Ďalej metódy teoretickej analýzy, komparácie a zovšeobecnenia.

Analýza učebníc všeobecnej didaktiky, ktoré sa v učiteľskom štúdiu používali za posledných 50 rokov sú silne ovplyvnené Komenského poňatím vyučovania ako slovo-názorného vyučovania. To sa premieta do prístupov ku kľúčovým témam didaktiky, popri uvádzaní moderných trendov vo vyučovaní

(e-learning, moderné koncepcie vyučovania). Prax vyučovania počas obdobia kovidových obmedzení priniesla celý rad pozitívnych, ale aj negatívnych skúseností. Niektoré skúsenosti naznačujú, že sa technologické inovácie stanú súčasťou praxe vyučovania aj v budúcnosti. Navyše charakteristiky života súčasných žiakov priam vyžadujú ich integráciu do školského vzdelávania, pričom netreba zabúdať na zdravotné, zvlášť psychické a sociálne ohrozenia. Tieto nové skúsenosti predstavujú potenciál pre rozvoj všeobecnej didaktiky a vedecký náčrt kontinuity vo vývine jadrového diela J. A. Komenského.

Kľúčová slova: všeobecná didaktika, vysokoškolský kurz, učebnica, tradičné a konštruktivistické vyučovanie, zmiešané (blended) a hybridné vyučovanie, princípy vyučovania v kovidovej a poskovidovej dobe

Abstract

The topic of the papers is analysis of textbooks of general didactics for teaching studies from the aspect of integration of knowledge of teaching practice in primary and secondary schools from the covid and post-research period. It follows the analysis of the most used textbooks of general didactics in the conditions of the Czech Republic and Slovakia from the pre-covid period. It will integrate the conclusions of professional discussions from the platforms of educational portals in the ministry of education of the Slovak Republic and the Czech Republic. As a result of the analysis, the continuity of trends in the development of teaching practice for the coming years will be outlined. We will compare the trends that resulted from the discussions of our experts with selected foreign documents on the principles of post-research education. The results of the multiple analysis will relate to the innovation of the university didactics textbook.

Keywords: general didactics, university course, textbook, traditional and constructivist teaching, mixed (blended) and hybrid education, principles of education in the covid and post-covide era

Bibliografie / Bibliography

- Skalková, J. (2007). *Obecná didaktika*. Grada.
- Mikoška, P. (2016). *Vzdělávání zaměřené na studenta*. Pavel Mervart.

Kontakt / Contact

Doc. PhDr. Mária Matulčíková, CSc.: matulcikova1@uniba.sk

KOMENSKÉHO NÁZORY NA VYSOKÉ ŠKOLSTVO A ICH ODKAZ PRE SÚČASNOŠŤ

COMENIUS' VIEWS ON HIGHER EDUCATION AND THEIR LEGACY FOR THE PRESENT

Janka Medveďová¹

¹ Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta, Katedra pedagogiky
a andragogiky, Gondova 2, 811 02 Bratislava, Slovenská republika

Abstrakt

Dielo J. A. Komenského je nadčasové a v akejkoľvek dobe vyjadruje podstatu spoločenských potrieb človeka, vytváranie dostatočne podnetného prostredia, kultivácie osobnosti a dosiahnutie životnej múdrosti v procese celoživotného učenia sa. Predstavuje projekt riešenia spoločenských problémov, tvorivej práce, občianskej angažovanosti a hľadanie zmyslu osobného i spoločenského života. Univerzita, obdobie vysokoškolského života tvorí dôležitú súčasť celoživotnej kultivácie človeka v procese učenia sa. Komenský predpokladal, že vďaka vysokoškolskému vzdelaniu by ľudia mali byť schopní robiť rozumné úsudky, no tiež by mali získať praktické znalosti. V jednej zo svojich ústredných myšlienok omnes omnia onmino tvrdil, že všetci by mali študovať všetko, čo je dôležité a užitočné pre ľudský život, aby sa zlepšil ľudský rozvoj a jednacia sila. Príspevok má za cieľ poukázať na významné Komenského myšlienky týkajúce sa vysokoškolského vzdelávania v jeho dielach Vševýchova a Veľká didaktika a ich odkaz vo vzdelávacích stratégiách pre 21. storočie.

V príspevku budeme pracovať s analýzou textových dokumentov Komenského diel a následne s ich interpretáciou a komparáciou so súčasnými trendmi vo vysokoškolskej pedagogike. Deskriptívnym spôsobom zhodnotíme výsledky a poukážeme na význam cestovania, ktorým Komenský završuje vysokoškolské vzdelávanie. Študentské mobility počas vysokoškolských štúdií sa významnou

mierou podieľajú na utváraní svetonázoru a komplexnom poznaní mladých ľudí, ktorí preberajú zodpovednosť za svoje konanie.

Cieľom Komenského vzdelania je dosiahnutie životnej múdrosti, zmyslom ktorej má byť eliminovanie ľudských sporov, hľadanie vzájomnej komunikácie a tolerancie. Aká je dnešná Európa? Dokážeme brániť demokratické princípy, riešiť závažné problémy ako je extrémizmus, boj o náboženskú slobodu, dokážeme hájiť hodnoty európskej kultúry a vzdelanosti? Dokážeme vysokoškolských študentov dostatočne efektívne pracovať s množstvom informácií? Máme veľa poznatkov, veľa vieme, ale sme skutočne múdri, múdri v Komenského poňatí? V závere príspevku budeme hľadať odpovede na vyššie uvedené otázky.

Kľúčová slova: pampedia; celoživotné vzdelávanie, cestovanie, vysokoškolská pedagogika

Abstract

J. A. Comenius' work is timeless and at all times expresses the essence of social needs of man, a sufficiently stimulating environment, cultivation of personality and the achievement of life wisdom in the process of lifelong learning. It represents a project of solving social problems, creative work, civic engagement and finding a meaning of personal and social life. University, a period of university life, is part of a person's lifelong cultivation in the process of learning. Comenius assumed that, thanks to a university degree, people should be able to make reasonable judgments, but they should also gain practical knowledge. In one of his central ideas, the *omnes omnia omnino* argued that everyone should study everything that is important and useful for human life in order to improve human development and bargaining power. The paper aims to point out Comenius' important ideas concerning higher education in his works *Vševýchova* and *Velká didaktika* and their reference in educational strategies for the 21st century. In this paper we will work with the analysis of text documents of Comenius' works and changed with their interpretation and comparison with current trends in higher education pedagogy. We will evaluate the results in a descriptive way and point out the importance of travel by which Comenius completes higher education. Student mobility during university studies contributes significantly to the creation of a worldview and comprehensive knowledge of

young people who take responsibility for their actions. The goal of Comenius' education is to achieve the wisdom of life, the purpose of which is to eliminate human disputes, seek mutual cooperation and tolerance. What is today's Europe like? Can we defend democratic principles, solve serious problems such as extremism, fight for religious freedom, can we defend the values of European culture and education? Can we work effectively with a lot of information? We have a lot of knowledge, we know a lot, but are we really wise, wise in Comenius' conception?

Keywords: pampedia, lifelong learning, traveling, higher education

Bibliografie / Bibliography

- Hábl, J. (2018). *Utopizmus nebo realizmus Komenského projektu nápravy věcí lidských*. Pavel Mervart.
- Komenský, J. A. (1992). *Vševýchova*. Obzor. Národné osvetové centrum.
- Komenský, J. A. (1991) *Velká didaktika*. Slovenské pedagogické nakladatelstvo.
- Milana, M. (2017). *Global Networks, Local Actions. Rethinking adult education policy in the 21st century*. Routledge.
- Óhidy, A. (2008). *Lifelong Learning. Interpretations of an Education Policy in Europe*. VS Verlag für Sozialwissenschaften.

Kontakt / Contact

Mgr. Janka Medvedová, PhD.: janka.medvedova@uniba.sk

**MĚKKÉ KOMPETENCE ABSOLVENTŮ VYSOKÝCH ŠKOL
Z POHLEDU ZAMĚSTNAVATELŮ: HODNOCENÍ ÚROVNĚ
VYBRANÝCH KOMPETENCÍ A VÝZNAM JEJICH ROZVOJE
V KONTEXTU UPLATNITELNOSTI NA TRHU PRÁCE**

**SOFT COMPETENCES OF UNIVERSITY GRADUATES
FROM THE PERSPECTIVE OF EMPLOYERS:
EVALUATION OF THE LEVEL OF SELECTED
COMPETENCES AND THE IMPORTANCE OF THEIR
DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF LABOUR MARKET
EMPLOYABILITY**

Martina Miškelová¹

¹Mendelova univerzita v Brně, Institut celoživotního vzdělávání, Zemědělská 1,
613 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Kompetence, které podporují uplatnitelnost absolventů na trhu práce a zvyšují tak jejich šance na produktivní a úspěšnou profesní kariéru, je nutné komplexně rozvíjet již v rámci vysokoškolského studia. Poptávka po absolventech na trhu práce vzrůstá a jsou to zejména zaměstnavatelé, kdo determinují, jaké by absolventi měli mít nejen odborné znalosti a dovednosti, ale také které kompetence je nutné mít a celoživotně rozvíjet, aby byli absolventi schopni uspět na trhu práce. V rámci profesní přípravy na vysokých školách je proto nutné tyto požadavky zaměstnavatelů znát a reflektovat je při tvorbě kurikula a obsahu vzdělávání. Odborné znalosti a dovednosti jsou požadovány s ohledem na průmyslové odvětví a hospodářský sektor, do kterého absolventi směřují. Kompetence jako takové jsou definovány v širším kontextu, jsou přenositelné mezi jednotlivými profesemi a použitelné jak v profesním, tak i osobním životě, kde se navzájem prolínají. Příspěvek se zaměřuje na hodno-

cení úrovně vybraných kompetencí, zejména tzv. měkkých, u absolventů vysokých škol na příkladu dotazníkového šetření, které bylo realizováno v roce 2021 v rámci aktivit OP VVV projektu na Mendelově univerzitě v Brně, který se svými různorodými aktivitami zaměřuje na podporu uplatnitelnosti a konkurenceschopnosti absolventů na trhu práce.

Průzkum zabývající se požadovanými kompetencemi absolventů z pohledu zaměstnavatelů probíhal v polovině roku 2021. Na základě databáze relevantních kontaktů byli osloveni potenciální zaměstnavatelé absolventů MENDELU – dle oborů činnosti, které přímo souvisejí s hlavními obory studovanými na dané univerzitě. Na základě stratifikovaného náhodného výběru respondentů byly elektronickou cestou rozeslány dotazníky, přičemž návratnost byla podpořena telefonickým kontaktem a rozesláním motivačního dopisu. Dotazník byl anonymní, data jsou zpracována souhrnně za jednotlivé zkoumané obory v podobě výstupní zprávy.

Příspěvek poskytne přehled o kompetencích požadovaných praxí po absolventech vysokých škol. Konkrétně půjde o kompetence důležité pro trh práce s důrazem na tzv. měkké kompetence. Data vycházejí z dotazníkového šetření mezi zaměstnavateli absolventů dané univerzity. Příspěvek si klade za cíl nejen informovat o výstupech tohoto šetření, ale také porovnat tyto výstupy s výsledky odborných realizovaných šetření v rámci cílové skupiny absolventů vysokých škol v České republice, případně v zahraničí a zhodnotit význam rozvoje konkrétních kompetencí, které jsou praxí vnímány jako stěžejní pro odpovídající uplatnění absolventů na trhu práce.

Klíčová slova: absolvent vysoké školy, kompetence, měkké kompetence, rozvoj, trh práce, vzdělávání, zaměstnavatelé

Abstract

The competences that support the employability of graduates on the labour market and thus increase their chances for a productive and successful professional career must be comprehensively developed already during their university studies. The demand for graduates on the labour market is increasing and it is mainly employers who determine not only what professional knowledge and skills graduates should have, but also which competences need to be acquired and developed throughout their lives in order for graduates to be able to succeed on the labour market. In the context of vocational training at

universities, it is therefore necessary to be aware of the employers' requirements and to reflect them in the development of the curriculum and the content of tertiary education. Professional knowledge and skills are required with regard to the industry and economic sector to which graduates are directed. As such, competences are defined in a broader context, are transferable between professions and are applicable in both, professional and personal life, where they interact. The paper focuses on the assessment of the level of selected competences, especially the so-called soft competences, among university graduates on the example of a questionnaire survey that was carried out in 2021 within the activities within a particular OP RDE project at Mendel University in Brno, which with its various activities focuses on supporting the employability and competitiveness of graduates on the labour market. A survey on the required competences of graduates from the perspective of employers was conducted in the middle of 2021. Based on a database of relevant contacts, potential employers of MENDELU graduates were contacted - according to the fields of activity directly related to the main fields of study at the university. Based on stratified random selection of respondents, questionnaires were sent out electronically, with the return rate supported by telephone contact and sending out a motivation letter. The questionnaire was anonymous, and the data were aggregated for each of the disciplines studied in the form of an output summary report. The paper will provide an overview of the competences required by the practice of university graduates. Specifically, it will be about competences important for the labour market with an emphasis on the so-called soft competences. The aim of the paper is not only to inform about the results of this survey, but also to compare these results with the results of professional surveys conducted among the target group of university graduates in the Czech Republic or abroad and to evaluate the importance of the development of specific competences that are perceived by practice as crucial for the adequate employability of university graduates on the labour market.

Keywords: university graduate, competences, soft competences, development, labour market, education, employers

Bibliografie / Bibliography

Koucký, J., Ryška, R., & Zelenka, M. (2014). *Reflexe vzdělání a uplatnění absolventů vysokých škol: Výsledky šetření REFLEX 2013*. Univerzita Karlova v Praze.

- Úlovec, M. (2014). *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – komparační analýza*. Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.
- Veteška, J., & Tureckiová, M. (2008). *Kompetence ve vzdělávání*. Grada.

Kontakt / Contact

Mgr. Martina Miškelová: martina.miskelova@mendelu.cz

VZDĚLÁVÁNÍ NEFORMÁLNÍCH PEČOVATELŮ V KONTEXTU ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ PÉČE

EDUCATION OF INFORMAL CARERS IN THE CONTEXT OF HEALTH AND SOCIAL CARE

Lenka Motlová¹, Iva Brabcová¹

¹Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta,
J. Boreckého 27, 370 11 České Budějovice, Česká republika

Abstrakt

Vzhledem k nárůstu neformálních pečovatелů, kteří se v domácím prostředí starají o osobu závislou na pomoci a péči, nabývá stále více na aktuálnosti vzdělávání a poradenství u neformálních pečovatелů. Aktuálnost tématu vzdělávání a péče o neformální pečovatele je mimo jiné nedílnou součástí Národní strategie rozvoje sociálních služeb 2016–2025. Z námi realizovaného kvantitativního výzkumu vyplynulo, že neformální pečovatелé v Jihočeském kraji postrádají v kontextu zdravotně sociální péče zejména ucelené informace z oblasti sociální podpory a služeb. Na základě této skutečnosti byly v roce 2021 vytvořeny řešitelským týmem edukační materiály a videa týkající se např. psychologického poradenství a podpory, techniky relaxace a imaginace, podávání léků v domácím prostředí, fyzické manipulace, podpora neformálních pečujících a jejich kvalita života či cvičení pro podporu senzorické integrace. Autorky se v příspěvku zaměří na zkušenosti týkající se vzdělávání neformálních pečovatелů v Jihočeském kraji prostřednictvím zpracovaných edukačních materiálů a videí. Tento příspěvek vznikl díky státní podpoře Technologické agentury ČR v rámci programu ÉTA - projekt č. TL03000518 „Podpora neformálních pečovatелů v Jihočeském kraji prostřednictvím audiovizuálních prostředků včetně virtuální reality.“

Cílem kvalitativního výzkumu bylo identifikovat překážky, se kterými se neformální pečovatелé setkávají v souvislosti s péčí o blízkou osobu v domá-

cím prostředí v Jihočeském kraji. Dílčím cílem bylo zjistit, s jakými problémy se neformální pečovatelé setkávají v souvislosti s využíváním sociálních či zdravotních služeb. Účastníci studie byli neformální pečovatelé s trvalým bydlištěm v Jihočeském kraji. Celkem se studie zúčastnilo 44 pečovatelů (38 žen, 5 mužů a jeden pár, který se staral o syna a zároveň o otce). Pro výběr participantů do výzkumného souboru byla použita technika sněhové koule a dále byli osloveni přes nestátní neziskové organizace, které jsou aplikačními garanty řešeného projektu. Jednotliví participanti dali souhlas se svou účastí v této studii, jejich souhlas byl nahrán na diktafon před začátkem rozhovoru.

Neformální pečovatelé potřebují na jedné straně podporu a pomoc týkající se péče o osobu blízkou. Na druhé straně potřebují mít přístup ke vzdělání a edukačním materiálům zaměřených nejen na poskytování péče v domácím prostředí o blízkou osobu, ale i edukačním materiálům a videím zaměřených na zdravý životní styl a péči o sebe.

Klíčová slova: neformální péče, vzdělávání, potřeby neformálních pečovatelů, zdravotně sociální péče, Jihočeský kraj

Abstract

Due to the increase in informal carers who care for a dependent and help-dependent person at home, the education and counseling of informal carers is becoming more and more relevant. The topicality of the topic of education and care for informal carers is, among other things, an integral part of the National Strategy for the Development of Social Services 2016–2025. The research of our quantitative research showed that informal carers in the South Bohemian Region lack, in the context of health and social care, in particular comprehensive information in the field of social support and services. Based on this fact, in 2021 the research team created educational materials and ideas related to, for example, psychological counseling and support, relaxation and imagination techniques, medication at home, physical manipulation, support for informal caregivers and their quality of life or exercises to support sensory integration. In the article, the authors will focus on experiences related to the education of informal caregivers in the South Bohemian Region through processed educational materials and videos. This contribution was created thanks to the state support of

the Technology Agency of the Czech Republic within the ĚTA program - project no. TL03000518 „Support of informal carers in the South Bohemian Region through audiovisual means, including virtual reality.“

Keywords: informal care, education, needs of informal caregivers, health and social care, South Bohemian region

Bibliografie / Bibliography

- Fryč, V., Chmelová, M., & Adámová, P. (Eds.). (2021). *Neformální péče v teorii a praxi: sborník odborných statí*. Praha.
- Brown, S. D., & Lent, R. W. (Eds.). (2013). *Career development and counseling: Putting theory and research to work*. Wiley.
- Dragomirecká, E. (2020). *Ti, kteří se starají: podpora neformální péče o seniory*. Karolinum.

Kontakt / Contact

PhDr. Lenka Motlová, Ph.D.: motlova@zsf.jcu.cz
doc. Ing. Iva Brabcová, Ph.D.: brabcova@zsf.jcu.cz

**ANALÝZA MOŽNOSTÍ INTERVENCE UŽÍVÁNÍ
NÁVYKOVÝCH LÁTEK V INSTITUCIONÁLNÍ
VÝCHOVĚ – TEORETICKÁ VÝCHODISKA
A DESIGN VÝZKUMU**

**ANALYSIS OF POSSIBILITIES OF SUPPORT
FOR ADDICTION TO ADDICTIVE SUBSTANCES
IN A INSTITUTIONAL EDUCATION - THEORETICAL
RESOURCES AND RESEARCH DESIGN**

Monika Nejezchlebová¹

¹Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra speciální a inkluzivní pedagogiky, Poříčí 7, 603 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Výzkumné zaměření připravované disertační práce se orientuje na zmapování situace užívání substančních návykových látek u dětí a mládeže umístěných v zařízeních ústavní nebo ochranné výchovy, na základě čehož zjišťuje stávající možnosti intervence užívání těchto návykových látek ze strany vychovatelů. Po prvotní analýze výskytu užívání substančních návykových látek v těchto zařízeních se práce zaměřuje na kompetence vychovatelů k tomu situace s užíváním návykových látek řešit, zjišťuje jejich potřeby k tomu, aby intervenci vnímali jako úspěšnou, přičemž se snaží zjistit dobrou praxi a případné mezery vyplývající z legislativy či právě již zaběhlé praxe. Cílem práce je na základě realizovaného výzkumného šetření poskytnout sadu možných intervencí vycházejících ze zjištěných poznatků a opírajících se jak o etopedický koncept 3P, tak o adiktologické koncepty kontrolovaného užívání, harm reduction a prevence relapsu. Konferenční příspěvek předkládá teoretická východiska pro výzkum, přibližuje design výzkumného šetření a prezentuje předpokládané výstupy práce.

Metodologie výzkumného šetření vychází z tzv. mixed-model designu sekvenčního charakteru, kombinujícího kvantitativní a kvalitativní přístup. První část výzkumu bude realizována kvantitativně pomocí dotazníků u jedinců s poruchami v chování umístěných v zařízení ústavní nebo ochranné výchovy. Dotazníky se budou zaměřovat na výskyt užívání substančních návykových látek v zařízeních, na potřeby jedinců v souvislosti s užíváním a na vnímání podpory od vychovatele či zařízení. Druhá část bude realizována pomocí semi-strukturovaných rozhovorů s vychovateli zařízení, přičemž bude zjišťovat aktuální možnosti intervence užívání návykových látek a kompetence vychovatelů k tomu situaci s užíváním návykových látek řešit (orientace v adiktologické teorii, reflexe zkušeností, kompetencí a dobré praxe, legislativní opora, vnímání úspěšné intervence).

Zdroje pro výzkumu jsou již realizované studie HBSC (2018) a ESPAD (2019) u intaktní populace a studie MŠMT mapující výskyt závislostního chování ve výchovných ústavech (Petržilková & Týc, 2006). První kvantitativní část si klade za cíl zjistit podporu pohledem jedinců v zařízení ústavní a ochranné výchovy a zmapování aktuálního výskytu závislostního chování, které bude východiskem pro nastavení intervence. Očekávaným závěrem druhé kvalitativní části je provedení SWOT analýzy stávající situace v zařízeních ústavní a ochranné výchovy, zjištění aktuálních možností intervence užívání substančních návykových látek a zjištění úrovně kompetencí vychovatelů. Výstupem výzkumu je metodická pomůcka se sadou návrhů konkrétních intervencí vycházejících z konceptů kontrolovaného užívání, harm reduction a prevence relapsu.

Klíčová slova: závislost; podpora, kontrolované užívání, abstinence, kompetence vychovatele, prevence relapsu, harm reduction

Abstract

The research focus of the dissertation is analysis of the substance abuse of children or adolescents placed in institutional care facilities. The research tries to find out possibilities of the intervention of substance abuse by educators in these facilities. The first part aims at analysis of incidence of substance abuse in these facilities. The second part focuses on educators' competences to solve the substance abuse - how they perceive the successful intervention, what they need for successful intervention with substance abuse issues. This part tries to identify good practices and experience, also point to

legislation deficiencies. The aim of this research is to provide a set of possible interventions. The sources for the research are HBSC (2018), ESPAD (2019) studies in the intact population and the MŠMT study focused on the incidence of substance abuse in educational institutions (Petržilková & Týc, 2006). The research methodology is based on the mixed-model design of a sequential character, combining a quantitative and qualitative approaches. The first part of the research will be quantitative, using questionnaires for individuals with behavioral disorders located in institutional care facilities. The questionnaires will focus on the substance abuse in facilities, on the individuals' needs and on the perception of support from educators. The second part will be implemented through semi-structured interviews with educators from institutional care facilities, finding out the current possibilities of substance abuse intervention and competences of educators to deal with substance abuse (orientation in addictology theory, reflection of their experience and good practice, legislative support, their perception of successful intervention). The first quantitative part aims to determine individuals' perspective of the support from institutional care facilities and the current incidents of substance abuse, which will be the starting point for setting up the intervention. The expected conclusion of the second qualitative part is the SWOT analysis, finding out the possibilities of intervention of the substance abuse and finding out the level of competencies of educators. The aim of this research is to provide a set of possible interventions, which are based on 3P concept from behavioral disorders specialization and concepts from addictology - controlled illicit drug use, harm reduction and relapse prevention. The conference paper introduces theoretical resources for the research, describes the research design and presents the expected results and possibilities of the research's outputs

Keywords: addiction, support, controlled illicit drug use, withdrawal, educator's competences, relapse prevention, harm reduction

Bibliografie / Bibliography

- Nesládek, M. (2017). Kontrolované užívání drog. *E-Psychologie*, 11(1), 44–58.
- Kroftová, S. (2020). Léčba závislosti u dětí v dětském detoxikačním centru. Sociální práce a drogová problematika dětí a mladistvých. *Sešit sociální práce*, 8, 31–38.

Palamar, J. J., Griffin-Tomas, M., & Ompad, D. C. (2015). Illicit drug use among rave attendees in a nationally representative sample of US high school seniors. *Drug and Alcohol Dependence*, 152, 24–31.

Williams, J. F., & Lundahl, L. H. (2019). Focus on Adolescent Use of Club Drugs and Other Substances. *Pediatric Clinics of North America*, 66(6), 1121–1134.

Kontakt / Contact

Mgr. et Mgr. Monika Nejezchlebová: moprik@seznam.cz

NEÚSPĚŠNÍ MATURANTI – ROLE STRUCTURE A AGENCY V ÚSPĚCHU ČI NEÚSPĚCHU

UNSUCCESSFUL GRADUATES OF UPPER-SECONDARY EDUCATION: THE ROLE OF STRUCTURE AND AGENCY IN SUCCESS OR FAILURE

Petr Novotný¹, Katarína Rozvadská¹, Lenka Hloušková¹

¹Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav pedagogických věd, Arna
Nováka 1, 602 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Príspevok je súčasťou širšieho projektu Životní dráhy neúspěšných maturantů a maturantek (DRAMA) podporovaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci OP Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV), Prioritní osy 3 Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání. Projekt se zabývá životní a studijní dráhou před, v čase a po konání maturitní zkoušky z pohledu neúspěšného maturanta. Cílem příspěvku je prezentovat pestrost cest k úspěchu či neúspěchu u opakované maturitní zkoušky. Naše hlavní výzkumné otázky zní: 1. Jaké signály neúspěchu lze identifikovat v narativech informantů? 2. Jaké externí a interní faktory zvyšují či snižují šance na úspěch? Teoretický rámeček této studie je koncept „structure a agency“. Význam strukturálního kontextu je mj. určen pojetím maturity v ČR. Její dvě části, vycházejí každá ze zcela odlišného paradigmatu. Školní část je zakotvená v paradigmatu „outcome based“, zatímco státní část spíše vázaná na psychometrické paradigma (srov. Baird and Opposs, 2018). Student připravující se na maturitu dostává od systému smíšené signály, když má prokázat svou kompetentnost před učiteli i před jednotným testovacím nástrojem. Zde nastupuje role „agency“, kdy o úspěchu či neúspěchu spolurozhoduje maturantova kapacita aktivně využívat sebe i svého institucionálního a sociálního prostředí k dosažení cíle, v tomto případě maturity.

V rámci příspěvku budou prezentované případové studie, které vycházejí z výpovědí informant při opakovaných rozhovorech, z výpovědí významných druhých reprezentujících sociální okolí jedince a z charakteristiky přístupu školy k neúspěšným maturantům. Výběr případů je postavený na dvoudimenzionálním schématu structure a agency. Obě dimenze představují škály, na kterých rozlišujeme pozitivní a negativní stav ve structure nebo v agency. Hlavním zdrojem dat jsou opakované narativní rozhovory. Informanty jsou opakovaně neúspěšní maturanti z roku 2020, kteří neuspěli u prvního ani opravného termínu zkoušky v kterékoliv její části. Základem interview je volná narace, následovaná interními narativními otázkami. Posléze jsou k doplnění nepokrytých výzkumníkem předem definovaných témat kladeny připravené otázky. Každý případ je analyzovaný a interpretovaný holisticky (Clandinin & Connelly, 2000). Nejprve je podroben kategoriální analýze obsahu, poté je aplikovaná holistická analýza obsahu narativu. Každý případ je prezentovaný samostatně.

Analýzy ukazují, jak se v průběhu času postupně mění individuální jednání a rozhodování informantů v institucionálním a sociálním kontextu (srov. Heinz, 2009). Tyto změny jsou viditelné především v období mezi opravnými pokusy. Nejistota a tlaky spojené s opakovaným neúspěchem u maturity vyžadují od maturantů rozvíjet agency (kapacitu aktivně využívat sebe i prostředí). Jen tak mohou situaci zvládnout.

Klíčová slova: střední škola, maturant, neúspěch, structure a agency

Abstract

The paper is a part of a broader research project called „Life Pathways of Students who Fail to Pass the Upper Secondary School Leaving Examination“, supported by the Ministry of Education, Youth and Sports of the Czech Republic. The project aims to analyse students' life and study before, during and after Matura from the perspective of failing graduates. The paper will present several cases representing the variability of pathways to success or failure in Matura. The research questions are 1. Can signals of future failure be identified in informants' narratives? 2. What external and internal factors improve or decrease the chance for success? Structure and agency constitute the theoretical framework of the study. The structure is represented, for example, by the Maturita examination process. Maturita

in the Czech Republic now includes two parts: the school and the state. The school part grew on the tradition of decentralised Matura. It is rooted mainly in an outcomes-based paradigm. The state part tends to psychometric paradigm and measurement of generic competencies (conf. Baird & Opposs, 2018). When a student considers how to prepare for the graduation exam, s/he receives a mixed signal from the system; s/he should be proven competent both by teachers and uniform state testing instruments. And here is the space for „agency“, the capacity to reach the goal using both self and social environment. In the paper, the case studies will be presented. Cases are based on repeated interviews with informants, on interviews with relevant others who represent the social space of the informant and on characteristics of the school's approach to successful graduates. The cases' selection is based on a two-dimensional scheme of structure and agency. Both dimensions represent scales, and we distinguish between the positive and negative states of structure or agency. The primary source of data is repeated narrative interviews. Informants are repeatedly unsuccessful examinees of 2020 who failed the first or corrective term for the graduation exam in any part of it. The basis of the interview is always the informant's free narration, followed by internal narrative questions and subsequently, to supplement the unmentioned areas, prepared questions. Each case was analysed and interpreted as a holistic unit (Clandinin & Connelly, 2000). First, categorical analysis of the content of the narrative is performed, and then a holistic content approach to narrative analysis is applied. The analysis shows how individual behaviour and decision-making evolve in the institutional and relational context. These changes are visible mainly during the period between the repeated corrective attempts. Uncertainty and pressures while experiencing repeated failures require informants to develop agency (the capacity to reach the goal using both self and social environment) to manage the task.

Keywords: upper secondary school, graduate, failure, structure and agency

Bibliografie / Bibliography

Battin-Pearson, S., Newcomb, M. D., Abbott, R. D., Hill, K. G., Catalano, R. F., & Hawkins, J. D. (2000). Predictors of early high school dropout: A test of five theories. *Journal of Educational Psychology*, 92(3), 568–582.

- Bowers, A. J., & Sprott, R. (2012). Examining the Multiple Trajectories Associated with Dropping Out of High School: A Growth Mixture Model Analysis. *The Journal of Educational Research*, 105(3), 176–195.
- Clandinin, D. J., & Connelly, F. M. (2000). *Narrative inquiry: Experience and story in qualitative research*. Jossey-Bass.
- Heinz, W. R. (2009). *Structure and agency in transition research*, *Journal of Education and Work*, 22(5), 391–404.

Kontakt / Contact

doc. Mgr. Petr Novotný, Ph.D.: novotny@phil.muni.cz
Mgr. Katarína Rozvadská: rozvadska@phil.muni.cz
Mgr. Lenka Hloušková, Ph.D.: hlouskova@phil.muni.cz

AKTUÁLNE NEURODIDAKTICKÉ ASPEKTY EDUKÁCIE ŠTUDENTOV STREDNEJ ŠKOLY

CURRENT NEURODIDACTIC ASPECTS OF EDUCATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Dáša Oravkinová¹

¹Univerzita DTI, Sládkovičova 533/20, 018 41 Dubnica nad Váhom, Slovenská republika

Abstrakt

Príspevok má za cieľ zmapovať vývin kognitívnych schopností sebahodnotením, (vrátane žiakov so špeciálnymi edukačnými potrebami), s dôrazom na zrkovú a sluchovú vnímanie, pozornosť, pamäť, sociálne kompetencie a odborný rast; s rozlíšením jednotlivých študijných ročníkov.

Do výskumu bude zapojených približne 200 respondentov, s využitím dotazníkovej metódy.

Na základe priebežných pozorovaní stanovujeme očakávané závery (hypotézy - H) nasledovne : H1 nárast zrkových kognitívnych schopností, H2 pokles sluchových kognitívnych schopností, H3 stagnácia v pozornosťných a pamäťových funkciách, H4 neistota v sociálnych kompetenciách, H5 neistota v odbornom raste.

Kľúčová slova: rozvoj kognitívnych schopností, dištančná versus prezenčná forma vzdelávania, pozitíva a limity

Abstract

The contribution aims to map the development of cognitive abilities by self-assessment (including students with special educational needs), with an emphasis on visual and auditory perception, attention, memory, social competences and professional growth; with resolution of individual study

years. Around 200 respondents will be involved in the research, using the questionnaire method. Based on continuous observations, we set the expected conclusions (hypotheses - H) as follows: H1 increase in visual cognitive abilities, H2 decrease in auditory cognitive abilities, H3 stagnation in attentive and memory functions, H4 uncertainty in social competences, H5 uncertainty in professional growth.

Keywords: development of cognitive abilities, distance versus attendance form of education, positives and limits

Bibliografie / Bibliography

- Jedlička R., Koťa J., & Slavík J. (2018). *Pedagogická psychologie pro učitele*. Grada.
- Turek I. (2014). *Didaktika*. Wolters Kluwer.
- Říčan, P., & Krejčířová, D. (2020). *Dětská klinická psychologie*. Grada.
- Šedová, K., Šalamounová, Z., Švaříček R., Sedláček M., Majcík M., & Navrátilová J. (2019). *Výuková komunikace*. Masarykova univerzita.

Kontakt / Contact

PhDr. Dáša Oravkinová: oravkinova@kory.sk

UČEBNÍ POMŮCKY V ODBORNÉM TECHNICKÉM VZDĚLÁVÁNÍ V KONTEXTU 4. PRŮMYSLOVÉ REVOLUCE

TEACHING AIDS IN TECHNICAL EDUCATION IN THE CONTEXT OF THE FOURTH INDUSTRIAL REVOLUTION

Pavel Pecina¹

¹Mendelova univerzita v Brně, Institut celoživotního vzdělávání, Oddělení
sociálních věd, Zemědělská 1665/1, 613 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Příspěvek je zaměřen na téma učebních pomůcek v odborném technickém vzdělávání. V době čtvrté průmyslové revoluce se rychle mění požadavky na technologii výuky odborných technických předmětů na středních školách v oblasti učebních pomůcek. Příspěvek si klade za cíl popsat specifika učebních pomůcek v odborném technickém vzdělávání v podmínkách čtvrté průmyslové revoluce. Dále potom shrnout hlavní výzkumná zjištění v oblasti výzkumu učebních pomůcek ve vybraných oborech odborného technického vzdělávání na středních školách v České republice.

Ke zpracování výsledků byly využity metody analýzy nejnovějších dostupných informačních pramenů k řešení problematice s následnou syntézou a kritickým vyhodnocením autora (syntéza výzkumů). Dále potom polostrukturovaný rozhovor zaměřený na učební pomůcky v oblasti výuky strojírenských a elektrotechnických odborných předmětů na středních školách.

Z výzkumu jasně vyplývá, že repertoár učebních pomůcek v odborném technickém vzdělávání se vlivem technologického vývoje mění. Požadavky praxe oborů a trhu práce vyžadují implementaci pomůcek, výukových sad a stavebnic zaměřených na robotiku, automatizaci, programování, Internet věcí a Internet všeho. Dále se ukazuje nutnost aplikovat ve výuce koncepty

STEM jako nástroj mezipředmětové a mezioborové integrace. Poslední část příspěvku je věnována doporučením do pedagogické praxe v této oblasti.

Klíčová slova: učební pomůcky, funkce učebních pomůcek, učební pomůcky v době čtvrté průmyslové revoluce, pedagogický výzkum učebních pomůcek v odborném technickém vzdělávání

Abstract

The paper focuses on the topic of teaching aids in vocational technical education. During the Fourth Industrial Revolution, the requirements for the technology of teaching technical subjects at secondary schools in the field of teaching aids are rapidly changing. The paper aims to describe the specifics of teaching aids in vocational technical education in the conditions of the fourth industrial revolution. Furthermore, to summarize the main research findings in the field of research of teaching aids in selected fields of vocational technical education at secondary schools in the Czech Republic. The methods of analysis of the latest available information sources on the solved problem were used to process the results, followed by synthesis and critical evaluation of the author (research synthesis). Furthermore, a semi-structured interview focused on teaching aids in the field of teaching engineering and electrical engineering subjects at secondary schools. The research clearly shows that the repertoire of teaching aids in vocational technical education is changing due to technological developments. The requirements of field practice and the labor market require the implementation of aids, training kits and kits focused on robotics, automation, programming, the Internet of Things and the Internet of Everything. Furthermore, it is necessary to apply the concept of STEM in teaching as a tool for interdisciplinary and interdisciplinary integration. The last part of the paper is devoted to recommendations for pedagogical practice in this area.

Keywords: teaching aids, function of teaching aids, teaching aids during the Fourth Industrial Revolution, pedagogical research of teaching aids in technical education

Bibliografie / Bibliography

Dostál, J. (2008). *Učební pomůcky a zásada názornosti*. Votobia.

- Chromý, J. (2020). *Materiální didaktické prostředky v informační společnosti*. Extrasystem Praha.
- Rambousek, V. (2014). *Materiální didaktické prostředky*. Univerzita Karlova v Praze.
- Schreiter, D. (2020). *Projekte mit Arduino und ESP*. Bmu Media Gmbh.
- Vaněček, D. (2016). *Didaktika technických odborných předmětů*. ČVUT.

Kontakt / Contact

doc. Mgr. Pavel Pecina, Ph.D.: pecina@mendelu.cz

VÝUKOVÉ METODY V OBDOBÍ OMEZENÍ VÝUKY V DŮSLEDKU COVID-19

TEACHING METHODS IN THE PERIOD OF RESTRICTED TEACHING DUE TO COVID-19

Jan Pěkný¹, Peter Marinič¹

¹Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra fyziky, chemie
a odborného vzdělávání, Poříčí 623/7, 603 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

V roce 2020 byl svět zasažen šířením onemocnění COVID-19. V důsledku zavádění opatření, zaměřených na ochranu zdraví obyvatel, byla omezená klasická forma výuky. Žáci tak byli zapojováni do výchovně-vzdělávacího procesu z prostředí domova. V následujícím roce se rovněž střídala období klasické a distanční výuky. Situaci a dopady omezení v oblasti výchovně-vzdělávacího procesu průběžně monitorovala Česká školní inspekce (Pavlas, Pražáková *et al.*, 2020; Pavlas, Zatloukal *et al.*, 2020; Pavlas *et al.*, 2021). Zajímavé informace přinášela rovněž šetření různých výzkumných skupin (Brom *et al.*, 2020; Švaříček *et al.*, 2020). I když v polovině roku 2022 vypadá situace s onemocněním COVID-19 nadějně a snad ve školách nebude nutnost znovu přistupovat k omezování klasické formy výuky, je vhodné se za obdobím distanční výuky ohlédnout a získané poznatky využít i v budoucnu. Jejich využití totiž nemusí v budoucnosti souviset jenom s opakováním omezování výchovno-vzdělávacího procesu z důvodu ohrožení zdraví, ale například v souvislosti se zvýšením dostupnosti výukového procesu a jeho schopnosti aktivně zapojovat žáky do výuky. A to v souvislosti s narůstajícím počtem žáků, které lze označit jako digitální domorodce a širším uplatněním koncepcí konektivismu v školním prostředí, lze chápat jako významný přínos k pedagogické praxi na školách.

I když v současné době již existují šetření ohledně dopadů omezení výchovně-vzdělávacího procesu, nicméně považujeme za vhodné se k této problema-

tice opětovně vracet a situaci nadále monitorovat, jelikož se pohled a zpětné vyhodnocování zejména přímých účastníků v čase proměňuje. Proto bylo provedeno dotazníkové šetření na vzorku 162 respondentů, kterými byli žáci vybrané střední školy s ekonomickým zaměřením na obor Obchodní akademie. Sběr dat probíhal v březnu 2022 formou dotazníku kombinujícího uzavřené a otevřené otázky. Uzavřené otázky byly vyhodnocené popisní statistikou a otevřené otázky byly vyhodnoceny prostřednictvím seskupení významově podobných odpovědí. Získaná data jsou konfrontována se zjištěními z jiných šetření.

Výsledky šetření naznačují připravenost žáků na distanční formu výuky z hlediska vybavení domácnosti technikou i zázemím (71 % odpovědí). Malé využívání webkamery ze strany žáků (3 %) i ze strany učitelů (41 %) mohlo být podmíněno problémy s připojením (86 %). V distanční výuce byly využity vlastní prezentace (30 %) a čistý přednes (27 %). Učitelé využívali i různé aplikace (75 %), i když jenom občas (70 %) až zřídka (22 %). Ve výuce byl prostor pro dotazy (93 %) a komunikace s učitelem byla srozumitelná (85 %). Žáci však museli výuce věnovat více času (72 %), což může být způsobeno nedostatkem času pro zadané úkoly (50 %). Žáci hodnotí kvalitu výuky spíše negativně (78 %) a jako příčinu pro doučování (28 %). I když dávají přednost klasické formě výuky (55 %), kvůli přímému kontaktu se spolužáky (40 %) a učitelem (23 %), volili by možnost hybridní formy výuky (58 %).

Klíčová slova: distanční vzdělávání, online výuka, formy výuky, výukové metody, kvalita výuky

Abstract

In 2020, the world was hit by the spread of COVID-19. As a result of the introduction of measures aimed at protecting the health of the population, the classical form of teaching was limited. Pupils were thus involved in the educational process from the home environment. The following year, the periods of classical and distance teaching also alternated. The situation and impacts of restrictions in the educational process were continuously monitored by the Czech School Inspectorate (Pavlas, Pražáková *et al.*, 2020; Pavlas, Zatloukal *et al.*, 2020; Pavlas *et al.*, 2021). Surveys of various research groups also provided interesting information (Brom *et al.*, 2020; Švaříček *et al.*, 2020). Although in mid-2022 the situation with COVID-19

diseases seems promising, and perhaps in schools there will be no need to re-approach the restriction of the classical form of teaching, it is appropriate to look back on the period of distance learning and use the knowledge gained in the future. The use of such knowledge may not be related in the future only to the repetition of the reduction of the educational process due to health threats, but also, for example, in connection with the increasing availability of the teaching process and its ability to actively involve pupils in teaching. This, in connection with the growing number of pupils who can be described as digital natives and the wider application of the concepts of connectivism in the school environment, can be seen as a significant contribution to pedagogical practice in schools. Although there are currently surveys of the effects of restrictions of the educational process available, we nevertheless consider it appropriate to return to this issue and continue to monitor the situation, as the view and retrospective evaluation of direct participants is changing over time. Therefore, a questionnaire survey was conducted on a sample of 162 respondents, who were students at selected secondary school with an economic focus on the field of Business Academy. Data collection took place in March 2022 in the form of questionnaire combining closed and open questions. Closed questions were evaluated by descriptive statistics and open questions were evaluated through a grouping of semantically similar answers. The obtained data are confronted with the findings of other surveys. The results of the survey indicate the readiness of pupils for distance learning in terms of household equipment and background (71% of responses). The low use of the webcam by pupils (3%) and teachers (41%) could be due to connection problems (86%). Own presentations (30%) and net transmission (27%) were used in distance learning. Teachers also used the applications (75%), although only occasionally (70%) to rarely (22%). There was room for questions (93%) and communication with the teacher was clear (85%). However, students had to spend more time learning (72%), which may be due to lack of time for assigned tasks (50%). Pupils evaluate the quality of teaching rather negatively (78%) and as a reason for tutoring (28%). Although they prefer the classic form of teaching (55%), due to direct contact with classmates (40%) and the teacher (23%), they would choose the option of a hybrid form of teaching – blended learning (58%).

Keywords: distance learning, online teaching, forms of teaching, teaching methods, quality of teaching

Bibliografie / Bibliography

- Brom, C., Lukavský, J., Greger, D., Hannemann, T., Straková, J., & Švaříček, R. (2020). Mandatory home education during the COVID-19 lockdown in the Czech Republic: A rapid survey of 1st-9th graders' parents. *Frontiers in Education*, 5(103). <https://doi.org/10.3389/educ.2020.00103>
- Švaříček, R., Straková, J., Brom, C., Greger, D., Hannemann, T., & Lukavský, J. (2020). Spolupráce rodiny a školy v době uzavřených základních škol [Cooperation Between Family and School During the Shutdown of Primary Schools]. *Studia paedagogica*, 25(3), 9–41. <https://doi.org/10.5817/SP2020-3-1>
- Pavlas, T., Pražáková, D., Zatloukal, T., Andrys, O., Novosák, J., Folwarczný, R., Borkovcová, I., Modráček, Z., & Chovancová, K. (2020). *Vzdělávání na dálku v základních a středních školách: Tematická zpráva*. Česká školní inspekce.
- Pavlas, T., Zatloukal, T., Andrys, O., Pražáková, D., & Šlejchová, L. (2020). *Zkušenosti žáků a učitelů základních škol s distanční výukou ve 2. pololetí školního roku 2019/2020: Shrnutí vybraných zjištění a doporučení pro následující období*. Česká školní inspekce.
- Pavlas, T., Zatloukal, T., Andrys, O., & Neumajer, O. (2021). *Distanční vzdělávání v základních a středních školách: Přístupy, posuny a zkušenosti škol rok od nástupu pandemie nemoci covid-19*. Česká školní inspekce.

Kontakt / Contact

Bc. Jan Pěkný: 515618@mail.muni.cz

Mgr. Ing. Peter Marinič, Ph.D.: marinic@ped.muni.cz

**VNÍMÁNÍ SEBEKONTROLY
A JEJÍCH SOUVISLOSTÍ ODBORNÍK
PRACUJÍCÍMI SE SOCIÁLNĚ ZNEVÝHODNĚNÝMI
DĚTMI - ANALÝZA ROZHovorŮ POMOCÍ METODY
ZAKOTVENÉ TEORIE**

**PERCEPTIONS OF SELF-CONTROL
AND ITS IMPLICATIONS BY PROFESSIONALS
WORKING WITH SOCIALLY DISADVANTAGED
CHILDREN - AN ANALYSIS OF INTERVIEWS USING
THE GROUNDED THEORY METHOD**

Martin Pírko¹

¹Mendelova univerzita v Brně, Institut celoživotního vzdělávání, Oddělení sociálních věd, Zemědělská 1665/1, 613 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

V tomto konferenčním příspěvku budou posluchači seznámeni s kvalitativním výzkumem zabývajícím se vnímáním sebekontroly a jejích souvislostí odborníky pracujícími se sociálně znevýhodněnými dětmi a to primárně ve školním prostředí (učitelé, výchovní poradci, psychologové, speciální pedagogové, pracovníci PPP atd.). V rozhovorech s odborníky jsme se jich primárně ptali na to, jak chápou koncept sebekontroly, jak ho vnímají v rámci svých pracovních zkušeností. Dále jsme se pokoušeli zjistit, jaké vidí souvislosti mezi sebekontrolou a školní úspěšností, inteligencí, případně některými koncepty souvisejícími s exekutivními funkcemi (vůle, plánování, rozhodování). Nakonec nás zajímaly i zkušenosti odborníků s dlouhodobými a krátkodobými intervencemi na posílení sebekontroly u dětí. Dále nám odborníci poskytli informace o tom, jaké rozdíly vnímají či nevnímají

v sebekontrolě a jejích vnitřních mechanismech u majoritních a sociálně znevýhodněných žáků.

Kvalitativní výzkumné šetření bylo založeno na sérii deseti komplexních polostrukturovaných rozhovorů s odborníky pracujícími se sociálně znevýhodněnými dětmi, které proběhly od dubna do června 2022. Probandi byly vybráni metodou kriteriálního výběru a metodou sněhové koule, při jejich výběru jsme tedy vycházeli z vlastních zkušeností a vazeb (v oboru vzdělávání sociálně znevýhodněných se pohybujeme 10 let) a dali jsme i na doporučení samotných probandů. Cílem výběru bylo obsáhnout co nejvíce rolí souvisejících se vzděláváním sociálně znevýhodněných, různé dosažené vzdělání i různé délky praxe se sociálně znevýhodněnými. Data byla analyzována vzhledem k předem určeným výzkumným otázkám kombinovanou kvalitativní analýzou nejvíce se opírající o principy zakotvené teorie.

Z výzkumného šetření vyplývá, že pojetí sebekontroly jednotlivých pracovníků je závislé na typu jejich vzdělání a dosažené praxi, ale všichni vnímají pro sebekontrolu dětí jako klíčovou jejich schopnost seberegulace, respektive regulace emocí. Také se pracovníci shodují v tom, že pro správný vývoj sebekontroly je nezbytné kvalitní rodinné zázemí (primárně pak “zájem” rodičů či pečujících osob o dítě). Někteří z odborníků pak akcentují roli učitele a třídního klimatu při rozvoji kompetencí sebekontroly dítěte. Mezi odborníky ale panují velké rozdíly v tom, jak vnímají souvislosti sebekontroly se školní úspěšností, inteligencí, plánováním, rozhodováním a vůlí. Někteří z odborníků pak podle různých kritérií rozlišují situace ztráty sebekontroly a záměrné nevhodné chování dětí, jiní považují toto rozlišení za nepodstatné nebo říkají, že mezi nimi není rozdíl. Všichni se však shodují v tom, že mechanismus sebekontroly a rozvoje s ní souvisejících kompetencí se nijak neliší mezi sociálně znevýhodněnými a majoritními dětmi. Výsledky budou podrobněji diskutovány.

Klíčová slova: sebekontrola, exekutivní funkce, intervence, školní úspěšnost, vzdělávání, výchova, sociální znevýhodnění, zakotvená teorie, rozhovor

Abstract

In this presentation, the audience will be introduced to qualitative research dealing with the perception of self-control and its implications by professionals working with socially disadvantaged children, primarily in

the school environment (teachers, guidance counsellors, psychologists, special education teachers, school counselling centre workers, etc.). In the interviews with the professionals, we primarily asked them about their understanding of the concept of self-control and how they perceive it in the context of their work experience. Furthermore, we tried to find out what connections they see between self-control and school achievement, intelligence, or some concepts related to executive functions (will, planning, decision-making). Finally, we were also interested in professionals' experiences with long- and short-term interventions to strengthen self-control in children. Furthermore, the experts provided us with information about the differences they perceived or did not perceive in self-control and its internal mechanisms in majority and socially disadvantaged children.

The qualitative research inquiry was based on a series of ten comprehensive semi-structured interviews with professionals working with socially disadvantaged children, which took place between April and June 2022. The probands were selected using the criteria sampling method and the snowball sampling method, so we based their selection on our own experience and connections (we have been working in the field of education of the socially disadvantaged for 10 years) and we also took recommendations from the probands themselves. The aim of the selection was to cover as many roles related to the education of the socially disadvantaged as possible, different educational backgrounds and different lengths of experience with the socially disadvantaged. The data was analysed in relation to the pre-determined research questions using a combined qualitative analysis most closely informed by the principles of grounded theory.

The research investigation shows that individual professionals' conceptions of self-control depend on their type of education and experience, but all perceive children's ability to self-regulate or regulate their emotions as crucial for self-control. The professionals also agree that a good quality family background (primarily the „interest“ of the parents or caregivers in the child) is essential for the proper development of self-control. Some of the experts then emphasise the role of the teacher and the classroom climate in the development of the child's competence in self-control. However, there is a great deal of variation among experts in their perceptions of the links between self-control and school achievement, intelligence, planning, decision-making and will. Some experts distinguish between situations of loss of self-control and deliberate misbehaviour in children according to various

criteria, while others consider the distinction irrelevant or say that there is no difference between the two. However, they all agree that the mechanism of self-control and the development of related competences does not differ between socially disadvantaged and majority children. The results will be discussed in more detail.

Keywords: self-control, executive function, intervention, school performance, schooling, education, social disadvantage, grounded theory, interview

Bibliografie / Bibliography

- Ardila, A., Pineda, D., & Rosselli, M. (2000). Correlation between intelligence test scores and executive function measures. *Archives of clinical neuropsychology*, 15(1), 31–36.
- Beaver, K. M., Wright, J. P., & DeLisi, M. (2007). Self-control as an executive function: Reformulating Gottfredson and Hirschi's parental socialization thesis. *Criminal Justice and Behavior*, 34(10), 1345–1361.
- McLeod, J. (2011). *Qualitative research in counselling and psychotherapy*. Sage.
- Ogbu, J. U. (1987). Variability in minority school performance: A problem in search of an explanation. *Anthropology & Education Quarterly*, 18(4), 312–334.
- Řiháček, T., Čermák, I., & Hytych, R. (2013). *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita.

Kontakt / Contact

Mgr. Martin Pírko: pirko@mendelu.cz

**NEFORMÁLNE VZDELÁVANIE (SA)
V PROFESIJNOM ROZVOJI UČITEĽOV:
KOMENSKÉHO INŠTITÚT
AKO PRÍKLAD DOBREJ PRAXE**

**NON-FORMAL LEARNING (SA)
IN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS:
COMENIUS INSTITUTE
AS AN EXAMPLE OF GOOD PRACTICE**

Lenka Rovňanová¹

¹Univerzita Mateja Bela, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky a andragogiky,
Ružová 13, 974 11 Banská Bystrica, Slovenská republika

Abstrakt

Témou príspevku je neformálne vzdelávanie ako jedna z uznávaných foriem zmysluplného učenia sa v systéme ďalšieho vzdelávania učiteľov prepojenou s potrebami spoločnosti a hospodárskej praxe v súlade s národnými strategickými dokumentmi. Obsahuje prípadovú štúdiu: analýzu Komenského inštitútu – príkladu dobrej praxe občianskeho združenia Živica, realizujúceho od roku 2016 zmysluplný ročný vzdelávací program, akcentujúci aktívne zážitkové vzdelávanie, ktorého cieľom je hlboká vnútorná skúsenosť podporujúca ľudí v objavovaní vlastného potenciálu a citlivom vnímaní svojho okolia. Príspevok je čiastkovým výstupom riešenia projektu VEGA č. 1/0409/21 Neformálne vzdelávanie v pregraduálnej príprave budúcich profesionálov a profesionálok vybraných pomáhajúcich profesií na slovenských vysokých školách.

Príspevok predstavuje prípadovú štúdiu spracovanú na základe (1) kvantitatívnej analýzy dostupných zdrojov o počte účastníkov a absolventov programu, (2) kvalitatívnej analýzy dostupných dokumentov skúmaného subjektu a (2) rozhovorov so zástupcami manažmentu a absolventmi

z programu alumni. Cieľom štúdie je identifikovať a analyzovať širší kontext premenných motivujúcich učiteľov v regionálnom školstve prihlásiť sa a absolvovať ročný vzdelávací program Komenského inštitútu.

Výsledky kvantitatívno-kvalitatívnej analýzy údajov a dát získaných zvolenými metódami predstavujú jeden zo zdrojov informácií pre identifikáciu kompetencií rozvíjaných neformálnym vzdelávaním vo vzťahu k definovaným kompetenciám formálneho vzdelávania v oblasti prípravy budúcich učiteľov.

Kľúčová slova: neformálne vzdelávanie, profesijný rozvoj učiteľov, zážitkové vzdelávanie, dobrá prax, prípadová štúdia, rozhovor, kompetencie, Komenského inštitút

Abstract

The topic of the paper is non-formal education as one of the recognized forms of meaningful learning in the system of in-service teacher education linked to the needs of society and economic practice in accordance with national strategic documents. It contains a case study: an analysis of the Comenius Institute - an example of good practice of the civic association Živica, which has implemented a meaningful annual educational program since 2016, emphasizing active experiential education. The paper presents a case study based on (1) a quantitative analysis of available resources on the number of participants and graduates of the program, (2) a qualitative analysis of available documents of the researched entity and (2) interviews with management and alumni graduates. The aim of the study is to identify and analyze the broader context of the variables of motivating teachers in regional education to apply and complete the annual educational program of the Comenius Institute. The results of quantitative-qualitative analysis of data and data obtained by selected methods represent one of the sources of information for the identification of competencies developed by non-formal education in relation to the defined competencies of formal education in the field of training of future teachers.

Keywords: non-formal education, professional development of teachers, experiential education, good practice, case study, interview, competencies, Comenius Institute

Bibliografie / Bibliography

- Detko, J., Fonodová, I., Gálová, L., Klempová, M., Lasz A., & Šprlák, T. (2016). *Validácia výsledkov neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa v SR*. Státní institut odborného vzdelávání.
- Fudaly, P., & Lenčo, P. (2008). *Neformálne vzdelávanie detí a mládeže*. Iuventa.
- Obdržálek, P., & Lančarič, D. (2018). Kompetencie absolventov slovenských vysokých škôl. Dostávajú vysokoškolskí študenti počas štúdia to, čo potrebujú v praxi. Centrum edukačného manažmentu.
- Hall, R., Drál, P., Fridrichová, P., Hapalová, M., Lukáč, S., & Vančíková, K. (2019). *Analýza zistení o stave školstva na Slovensku: to dá rozum*. MESA10.
- Vančo, M., Srnánková, L., Blanár, F., & Slovíková, M. (2016). *Analýza získavania prierezových kompetencií na slovenských vysokých školách*. CVTI.
- Verešová, M., & Nantlová, S. (2017). *Implementácia ESG „Vzdelávanie orientované na študenta (Student-Centred Learning)“ na vysokých školách*. MŠVVaŠ SR.

Kontakt / Contact

doc. PaedDr. Lenka Rovňanová, PhD.: lenka.rovnanova@umb.sk

ROZVOJ DIGITÁLNIČ ZRUČNOSTÍ ŠTUDENTOV STREDNÝCH ŠKÔL

DEVELOPMENT OF DIGITAL SKILLS OF SECONDARY SCHOOL PUPILS

Ľudmila Rumanová¹

¹Univerzita DTI, Sládkovičova 533/20, 018 41 Dubnica nad Váhom, Slovenská republika

Abstrakt

Dôležitosť digitálnych zručností v osobnom a tak isto aj v pracovnom živote v dnešnej dobe narastá a naberá na potrebnosti a dôležitosti. Prioritne najmä za účelom štúdia tak predstavuje kľúčovú tému v rozvoji digitálnych zručností študentov stredných škôl. Príspevok sa zaoberá aktuálnou otázkou využívania digitálnych technológií a vzdelávacích modelov vo vyučovacom procese. V príspevku prezentujeme výsledky kvantitatívneho šetrenia, ktorého primárnym cieľom bolo zistiť efektivitu využívania digitálnych technológií a upriamiť pozornosť najmä na rozvoj digitálnych zručností všetkých zainteresovaných účastníkov vzdelávania. Bolo preukázané, že respondenti považujú digitálne technológie za efektívny účelný spôsob vzdelávania.

Vychádzajúc zo štúdia odbornej literatúry, vzdelávacích materiálov i vlastných skúseností v oblasti rozvoja digitálnej gramotnosti, sme si za hlavný cieľ nášho výskumu určili zmapovať vybrané vzdelávacie modely využívané vo vyučovacom procese. Zaujímalo nás využívanie vzdelávacích modelov pomocou digitálnych technológií učiteľmi pri rozvoji digitálnych zručností študentov stredných odborných škôl. Všeobecný cieľ sme ďalej konkretizovali do týchto čiastkových cieľov:

- 1) Zistiť využívanie digitálnych technológií vo vyučovacom procese na hodinách odborných predmetov.

- 2) Zmapovať adekvátnosť zvolených vzdelávacích modelov pri rozvoji digitálnych zručností študentov stredných odborných škôl.

Vzhľadom k vyššie uvedeným cieľom sme ako základnú metódu použili dotazník. Dotazníkové šetrenie bolo určené učiteľom stredných odborných škôl v okrese Spišská Nová Ves a realizované v školskom roku 2021/2022. Súbor tvorilo 116 učiteľov z toho 77 žien a 39 mužov.

Všeobecným cieľom nášho výskumu bolo zmapovanie využívania digitálnych technológií vo vyučovacom procese na hodinách odborných predmetov a adekvátnosť zvolených vzdelávacích modelov pri rozvoji digitálnych zručností študentov stredných odborných škôl. Na získanie informácií sme použili dotazníkovú metódu. Ako ukázali nami získané a spracované výsledky vo všetkých sledovaných oblastiach majú učitelia ešte stále určité rezervy. Tieto výsledky z hľadiska súčasných požiadaviek na vzdelávanie a rozvoj digitálnych zručností študentov nás nemôžu uspokojiť. Je preto dôležité, aby učitelia už pri plánovaní vyučovacej hodiny adekvátne volili vzdelávacie modely výučby odborných predmetov pre študentov stredných škôl.

Kľúčová slova: vzdelávanie, digitálne zručnosti, vzdelávacie modely, študenti, škola

Abstract

The general goal of our research was to map the use of digital technologies in the teaching process in vocational subjects and the adequacy of selected educational models in the development of digital skills of high school students. We used the questionnaire method to obtain information. As the results obtained and processed by us in all monitored areas have shown, teachers still have some reserves. These results cannot satisfy us in terms of current requirements for the education and development of students' digital skills. It is therefore important that teachers, when planning a lesson, adequately choose educational models for teaching vocational subjects for secondary school students.

Keywords: education, digital skills, educational models, students, school

Bibliografie / Bibliography

- Buzant, T. (2017). *Myšlienkové mapy pre deti - Efektívne učenie*. Bizbooks.
- Čapek, R. (2015). *Moderní didaktika*. Grada.
- Sotáková, T. (2014). Didaktické hry a ich využitie v predmete administratíva a korešpondencia. MPC.
- Turek, I. (2014). *Didaktika*. Wolters Kluwer.

Kontakt / Contact

Paedr. Ľudmila Rumanová: Ludmila.Rumanova@azet.sk

DIGITÁLNÍ SPOLEČNOST OTEVŘENÁ SENIORŮM

A DIGITAL SOCIETY OPEN TO SENIOR CITIZENS

Klára Rybenská¹, Pavel Vacek¹

¹Univerzita Hradec Králové, Rokitanského 62/26, 500 03 Hradec Králové, Česká republika

Abstrakt

Projekt si klade za cíl vytvořit jedinečné a rozšiřitelné softwarové platformy, které zpřístupní intuitivním způsobem rozličný digitální obsah i služby lidem s nízkou digitální gramotností, předně pak seniorům. Do této platformy budou pozvolně zahrnovány vybrané scénáře užití zaměřené na komunikaci, vzdělávání, záznam, a hlavně sdílení pamětí. Při vývoji platformy bude vycházeno z potřeb a limitů cílové skupiny, na níž bude výstup systematicky ověřován a dle jejich zpětné vazby upravován tak, aby software (ale i případný hardware, který bude skupina využívat) maximálně naplňovali očekávání seniorské populace.

Výzkum využívá metodu experimentu, kde ověřuje na cílové skupině vyvinutý software. Taktéž metodu pozorování, dotazníkové šetření a metodu rozhovoru.

Cílem projektu bude vzniknuvší software, který intuitivním způsobem provede seniora vzdělávacím procesem v oblasti informačních a komunikačních technologií. Tento software by měl být upraven přesně na míru vybrané skupině uživatelů a měl by být také schopen reagovat na uživatelův pokrok a mírně se sám přizpůsobovat. V neposlední řadě bude umožňovat nahrávání mediálního obsahu, a tedy tím i zaznamenávání pamětí seniora i s možností tyto paměti sdílet. Taktéž umožní seniorovi komunikovat s rodinou a blízkými, pořizovat fotografie, konzumovat Internetový obsah a podobně.

Klíčová slova: senior, vzdělávání, informatika, ICT, aplikace, digitální gramotnost

Abstract

The aim of project is to create unique software platform. These platform will include digital content and offer service to people with low digital literacy, especially Senior citizens. The development of the platform will be based on the needs and limit of the target group. This software will guide the Senior citizens through the educational process in an intuitive way. The platform will also allow the Senior citizens to communicate with family and friends, take photos, consume Internet content and much more.

Keywords: senior citizen, ICT, education, informatics, applications, digital literacy

Bibliografie / Bibliography

- He, T., Huang, C., Li, M., Zhou, Y., & Li, S. (2020). Social participation of the elderly in China: The roles of Conventional Media, digital access and Social Media engagement. *Telematics and Informatics*, 48(3), 101347. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2020.101347>
- Sun, Y., Ding, X., Lindtner, S., Lu, T., & Gu, N. (2014). Being senior and ICT: a study of seniors using ICT in China. *In Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI, 14)*. Association for Computing Machinery, 3933–3942. <https://doi.org/10.1145/2556288.2557248>
- González-Oñate, C., Fanjul-Peyró, C., & Cabezuelo-Lorenzo, F. (2015). Use, consumption and knowledge of new technologies by elderly people in France. *Comunicar*, 23(45), 19–28. <https://doi.org/10.3916/c45-2015-02>

Kontakt / Contact

Mgr. Klára Rybenská, Ph.D.: klara.rybenska@uhk.cz
doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.: pavel.vacek@uhk.cz

**POROVNÁNÍ POHLEDU ASISTENTŮ PEDAGOGA
A ŠKOLNÍCH PORADENSKÝCH ZAŘÍZENÍ
NA INDIVIDUALIZACI VÝUKY U ŽÁKŮ S DIAGNÓZOU
PORUCHY POZORNOSTI A HYPERAKTIVITY (ADHD)**

**COMPARING THE PERSPECTIVES OF TEACHING
ASSISTANTS AND SCHOOL COUNSELLING CENTRES
ON THE INDIVIDUALISATION OF TEACHING FOR
PUPILS DIAGNOSED WITH ATTENTION DEFICIT
HYPERACTIVITY DISORDER (ADHD)**

Petra Ryšková¹, Martin Pírko²

¹Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra speciální a inkluzivní pedagogiky, Poříčí 623/7, 603 00 Brno, Česká republika

²Mendelova univerzita v Brně, Institut celoživotního vzdělávání, Oddělení sociálních věd, Zemědělská 1665/1, 613 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

V tomto konferenčním příspěvku budou posluchači seznámeni s výzkumnou sondou zabývající se individualizací výuky u žáků druhého stupně základní školy s poruchou pozornosti a hyperaktivity (dále jen ADHD) z pohledu asistentů pedagoga a školských poradenských zařízení. V rámci naší výzkumné sondy jsme se zaměřili na shody a rozdíly mezi doporučeními školských poradenských zařízení a realizací individualizace výuky asistenty pedagoga (tak jak ji popisují v zápiscích v třídních knihách) u žáků s ADHD. Naším cílem bylo popsat a rozčlenit metody individualizace výuky a nahlédnout na do jaké míry a jakým způsobem jsou doporučení k podpůrným opatřením u žáků s ADHD realizována ve škole z pohledu asistentů pedagoga a naopak jaké další metody asistenti pedagoga využívají pro individualizaci výuky pro tyto žáky.

Výzkumné šetření probíhalo v několika fázích. První fáze byla zaměřena na analýzu zápisků asistentů pedagoga ohledně individualizace výuky u čtyř žáků druhého stupně základní školy s diagnózou ADHD. Sběr dat proběhl v prvním pololetí školního roku 2019/2020 (září 2019–leden 2020). Během těchto pěti měsíců měli asistenti pedagoga za úkol dopisovat do elektronické třídní knihy individualizaci výuky u žáků se stanovenými podpůrnými opatřeními. Druhá fáze výzkumného šetření se věnovala analýze doporučení školských poradenských zařízení u stejných žáků. Oba dva zdroje dat byly samostatně a nezávisle analyzovány za pomoci tematické analýzy. Tedy prvně byly vytvořeny otevřené kódy, které byly následně sloučeny do všeobecnějších témat/oblastí, které byly pojmenovány, definovány a popsány. V poslední, třetí, fázi výzkumného šetření došlo k porovnání výsledků předchozích tematických analýz. Během porovnání jsme kladli důraz na nalezení jak shodných, tak i rozdílných témat/oblastí, respektive jejich částí.

Z výzkumného šetření vyplývá, že jak asistenti pedagoga, tak školská poradenská zařízení kladou důraz na metody pomáhající udržet pozornost při práci. Školská poradenská zařízení v doporučeních dále kladou důraz na udržení pozornosti při výkladu látky, které se však asistenti pedagoga ve svých zápiscích příliš nevěnují. Na druhou stranu rozdílný přístup v individualizaci výuky můžeme najít v oblasti využívání pomůcek, kterým školská poradenská zařízení věnují poměrně značnou část textu doporučení, ale asistenti pedagoga ve svých zápisech uvádí převážně jen práci s portfolioem. Podobný fenomén můžeme pozorovat v oblasti zvýšené zpětné vazby a práci s časem. I těmto oblastem věnují školská poradenská zařízení značný prostor, ale v zápiscích asistentů pedagogů jsou zmíněné spíše okrajově. Oproti tomu při individualizaci asistenti pedagoga velmi často zmiňují motivaci žáka, které se však v Doporučení školská poradenská zařízení příliš nevěnují.

Klíčová slova: asistent pedagoga, školské poradenské zařízení, porucha pozornosti a hyperaktivity, individualizace výuky, podpůrná opatření, speciálně vzdělávací potřeby

Abstract

In this conference presentation, the audience will be introduced to a research probe dealing with the individualization of teaching of lower-secondary

(middle) school students with Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) from the perspective of teaching assistants and school counselling centres. Our research probe focused on the similarities and differences between the recommendations of the school counselling centres and the implementation of individualised teaching by teaching assistants (as described in their class register notes) for students with ADHD. Our aim was to describe and categorize the methods of individualized teaching and to see to what extent and how the recommendations for support measures for students with ADHD are implemented in the school from the perspective of teaching assistants and, conversely, what other methods teaching assistants use to individualize teaching for these students.

The research probe took place in several phases. The first phase was focused on the analysis of the teaching assistants' notes regarding the individualization of teaching for four lower-secondary (middle) school students diagnosed with ADHD. Data collection took place in the first half of the 2019/2020 school year (September 2019–January 2020). During these five months, the teaching assistants were tasked with writing in an electronic class register to individualize the teaching of the students with identified support measures. The second phase of the research probe was devoted to the analysis of the recommendations of the school counselling centres for the same students. The two data sources were analysed separately and independently using thematic analysis. That is, open codes were first created, which were then combined into more general themes/areas that were named, defined and described. In the last, third, phase of the research probe, the results of the previous thematic analyses were compared. During the comparison, emphasis was placed on finding both the similar and different themes/areas or parts of themes/areas.

The research probe shows that both teaching assistants and school counselling centres place emphasis on methods that help to maintain attention at work. The school counselling centres also emphasise in their recommendations the importance of maintaining attention while explaining the material, which, however, the teaching assistants do not pay much attention to in their notes. On the other hand, a different approach to the individualisation of teaching can be found in the use of teaching aids, to which the school counselling centres devote a relatively large part of the text of the recommendations, but the teaching assistants mostly only mention portfolio work in their notes. A similar phenomenon can be observed in

the area of increased feedback and time management. These areas are also given considerable space by the school counselling centres, but are mentioned rather marginally in the teaching assistants' notes. In contrast, in the case of individualisation, teaching assistants very often mention student motivation, but this is not given much attention in the school counselling centres' recommendations.

Keywords: teaching assistant, school counselling centre, attention deficit hyperactivity disorder, individualisation of teaching, support measures, special educational needs

Bibliografie / Bibliography

- Kendíková, J., & Vosmik, M. (2016). *Jak zvládnout problémy dětí se školou?* Praha: Pasparta.
- Michalík, J., Baslerová, P., & Felcmanová, L. (2015). *Katalog podpůrných opatření. Obecná část. Pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Medřická, H., Kunčíková, M., & Novák, V. (2007). ADHD. *Neurologie pro praxi*, 8(4), 219–221.
- Pokorná, V. (2010). *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování.* Portál.
- World Health Organization. (2018). *International Classification of Diseases, 11th Revision.*

Kontakt / Contact

Mgr. et Mgr. Bc. Petra Ryšková: ryskova@ped.muni.cz
Mgr. Martin Pírko: pirko@mendelu.cz

KOMENSKÉHO PANSOFICKÁ MÍROTVORNÁ FILOZOFIE PRO VŠECHNY A JEJÍ VÝZNAM PRO MULTIKULTURNÍ VÝCHOVU

COMENIUS' PANSOPHICAL PEACE-BUILDING PHILOSOPHY FOR ALL AND ITS SIGNIFICANCE FOR MULTICULTURAL EDUCATION

Jana Smílková¹

¹Charita Slavičín, Komenského 115, 763 21 Slavičín, Česká republika

Abstrakt

Smyslem je ukázat rozsah a hloubku myšlenek Komenského Pansofie, jejímž cílem je dosáhnout ideální společnosti prostřednictvím vzdělání, odstranění násilí, válek, cestou vzdělání docílit všestranného rozvoje, získat harmonii, blažený život, dobro pro všechny a celosvětový mír. Záměrem práce je vyzdvihnout sociální a filozofický rozměr díla, který je jeho nosnou podstatou. Je nezbytné na Obecné poradě o nápravě věcí lidských ukázat vzor, stálý příklad a inspiraci k smysluplné diskusi na všech úrovních. Naším cílem je upozornit na potřebu následování tohoto vzoru... uplatněním demokratických principů, dodržováním platných zákonů, práv a svobod všech občanů. Cílem je upozornit na skutečnost, že jsme přesahováni univerzálními kontexty, které zde existovaly vždy, již před námi, že si s odstupem uvědomujeme tuto transcendenci v našem životě, bez ohledu na rozdíly víry, barvy pleti, etnika, věku, profese. Proto musí výchova a vzdělání s touto skutečností vážně počítat.

Výběrový soubor výzkumu tvoří následující kapitoly I., II. a III. svazku díla Obecná porada o nápravě věcí lidských, J. A. Komenského. Z těchto 3 svazků díla jsme podrobili kvalitativní i kvantitativní Obsahové analýze dokumentu – Formální obsahové analýze celkem 7 vybraných částí, představujících 44 stran textu. Výzkumná metoda: - Kvantitativní - frekvenční Obsahová

analýza částí díla - zaznamenaná frekvenci výskytu kódů - určitých obsahových subkategorií a kategorií. Výsledky analýzy budou uvedeny v Kódovacích knihách, v tabulkách, graficky znázorněny. - Testování hypotéz - ověření statistické významnosti, komparace frekvence výskytu významových subkategorií a kategorií v jednotlivých částech díla - bude provedena pomocí Dobré shody Chí kvadrát. - Kvalitativní obsahová analýza dokumentů - hermeneutická metoda - pomocí hlubinného čtení. Hlubinnou Obsahovou analýzou dokumentu hledáme odpovědi na výzkumné otázky: - Existuje v Obecné poradě Komenského souvislost, vzájemná podmíněnost a prolínání filozofie, didaktiky a sociální pedagogiky a jaké myšlenky Komenského mohou být pro tyto vědní disciplíny inspirací? - Jaké myšlenky, náměty a metody lze uplatnit v multikulturní výchově?

Komenského dílo představuje mezník v dějinách evropské kultury a vzdělanosti. Komenský vyvinul vlastní vzdělávací systém, jehož cílem bylo obnovit porušený charakter člověka i společnosti. Přirozené vztahy světa začínají u člověka. Pansofie je organickou jednotou, v níž se propojují všechny vědy. Vyrůstá z jedné základní vědy, jíž je filozofie – pansofická metafyzika, která obsahuje obecné základy světa i poznání. Komenský upozornil na význam těchto vztahů, jež jsou zákonitostí přírody. Tématem textu příspěvku je člověk, jako součást společnosti, přírody, světa a universa, který by si měl tuto sounáležitost stále uvědomovat a chovat se zodpovědně. Je to obzvláště aktuální v době, kdy v nedalekých zemích propukají válečné konflikty, které ohrožují mír na celém světě. Právě v této době se stává aktuální a naléhavě potřebný sociální program Porady, který je i východiskem pro profesionální přístup v edukaci dětí i dospělých.

Klíčová slova: vzdělání, mravnost, Pansofia, emendace – náprava, Bůh, člověk, společnost, svět, spravedlnost, irénismus, filozofie, porada, mír, Panharmonie, jednota, multikulturní výchova

Abstract

Comenius' work represents a milestone in the history of European culture and education. Comenius developed his own educational system, the aim of which was to restore the broken character of man and society. The natural relationships of the world begin with humans. Pansophy is an organic unity in which all sciences are interconnected. It grows out of one basic

science, which is philosophy - pansophical metaphysics, which contains the general foundations of the world and knowledge. Comenius pointed out the importance of these relationships, which are the laws of nature. The topic of the text of the article is human, as a part of society, nature, the world and the universe, who should always be aware of this belonging and behave responsibly. This is especially true at a time when war is erupting in nearby countries that is threatening peace around the world. It is at this time that the social program of Consultation, which is also the starting point for a professional approach in the education of children and adults, becomes current and urgently needed.

Keywords: Education, Morality, Pansophy, Emendatio - Correction, God, Man, Society, World, Justice, Irenism, Philosophy, Consultation, Peace, Panharmony, Unity, Multicultural Education

Bibliografie / Bibliography

- Čapková, D. (1984). Dokumenty a prameny. Neznámý deník Komenského.
Kalivoda, R. (1992). Husitská epocha a J. A. Komenský. Odeon.
Komenský, J. A. (1992), I.–III. svazek. Obecná porada o nápravě věcí lidských. Nakladatelství Svoboda.

Kontakt / Contact

Mgr. Jana Smílková: JSmilkova@seznam.cz

E-VÝUKOVÉ MATERIÁLY A POMOC S DOMÁCÍM UČENÍM Z POHLEDU ŽÁKŮ SŠ

E-LEARNING MATERIALS FROM AND HELP WITH HOME LEARNING THE PERSPECTIVE OF HIGH SCHOOL STUDENTS

Nikola Straková¹, Helena Zelníčková²

¹Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra fyziky, chemie
a odborného vzdělávání, Poříčí 7, 603 00 Brno, Česká republika

²Univerzita DTI, Sládkovičova 533/20, 018 41 Dubnica nad Váhom, Slovenská
republika

Abstrakt

Základní informace o příspěvku v původním jazyce (max. 200 slov): Zákaz osobní přítomnosti žáků ve školách v letech 2020 a 2021 donutil učitele i žáky k distančnímu způsobu výuky. Při této výuce bylo zapotřebí mimo jiné upravit i dříve používané výukové materiály a v nich prezentovaný obsah vzdělávání. Bylo zapotřebí snížit nároky na rozsah vzdělávacího obsahu a zaměřit se na podstatné, základní učivo. Příspěvek se zabývá problematikou elektronických výukových materiálů a základními strukturními komponenty v nich obsaženými. Dále zjišťoval, z čeho se žáci během distanční výuky doma učili a jak jim v tom byli nápomocní učitelé. Výuka v současné době opět probíhá ve školách, přesto výsledky tohoto průzkumného šetření mohou být nápomocné. Učitelé si i nadále vytvářejí vlastní výukové materiály, u kterých je žádoucí, aby byly pro žáky zajímavé. Žáci se i nadále doma musejí učit a snahou učitelů by mělo být jim učení co nejvíce usnadnit. Navíc nikdy nevíme, jaké další situaci budeme čelit v budoucnu a možná budeme opět nuceni vyučovat na dálku.

Průzkum byl realizovaný dotazníkovým šetřením v období květen a červen 2021. Dotazník vyplňovali žáci Střední školy informatiky, poštov-

nictví a finančnictví Brno, studijních oborů Ekonomika a podnikání. Celkem bylo osloveno 269 žáků a dotazník nakonec vyplnilo 154 (tj. 57 %). Hlavní výzkumná otázka průzkumu byla stanovena následovně: S jakými edukačními materiály pracují učitelé a žáci při distanční výuce. K hlavní výzkumné otázce byly definovány následující podotázky: Jaké druhy edukačních materiálů žáci využívají ke studiu při distanční formě výuky? Jak často různé edukační materiály žáci používají při distanční výuce? Jaké komponenty žáky nejvíce zajímají v jednotlivých edukačních materiálech, které používají ke studiu? Jak často si žáci dělají vlastní zápisy do sešitu při distanční výuce? Jak učitel pomáhá žákům orientovat se v edukačních materiálech, které by žáci mohli využít ke studiu? Jak učitel pomáhá žákům v jejich samostudiu?

Bylo zjištěno, že nejčastěji využívanými e-výukovými materiály byly 1) internet, 2) prezentace, pracovní listy vytvořené učitelem a 3) ofocené materiály z různých zdrojů. Kromě samotných zdrojů byla v průzkumu věnována pozornost i na komponenty, které žákům v konkrétních e-výukových materiálech přišly nejzajímavější. Nejvíce je zajímal zestručněný text, obrázky a zajímavosti a prostý, souvislý text. Dále bylo zjištěno, že pouze třetina dotázaných si v průběhu distanční výuky dělala zápisky do sešitu. To je způsobeno nejspíš tím, že učitelé žákům nejčastěji (90 % respondentů takto odpovědělo) doporučovali doma se učit z prezentace a jiných materiálů vytvořených učitelem (učební/pracovní listy, apod.). Další materiály byly žákům k samostudiu doporučovány podstatně méně. Získané výsledky průzkumu byly porovnány s výsledky výzkumu Červenkové (2014), Červenkové, Sikorové a Václavíka (2019). Tyto již dříve provedené výzkumy se zaměřují na činnosti s učebnicí a s dalšími edukačními zdroji ve výuce u žáků 2. stupně základní školy a žáků na středních školách.

Klíčová slova: elektronické výukové materiály, strukturní komponenty, učení se, žáci SŠ

Abstract

The ban on the personal presence of pupils in schools in 2020 and 2021 forced teachers and pupils to distance learning. During this teaching, it was necessary, among other things, to modify previously used teaching materials and the content of education presented in them. There was a need to reduce the demands on the scope of educational content and to focus on essential,

basic curriculum. In order to find out: „What teaching materials do teachers and students work with in distance learning?“ A survey was conducted at the Secondary School of Economics in May and June 2021. The following sub-questions were defined for the main research question: • What types of educational materials do students use for distance learning? • How often do students use different educational materials in distance learning? • What components are students most interested in in the individual educational materials they use to study? • How often do students make their own notebook entries during distance learning? • How does the teacher help the pupils to orientate themselves in the educational materials that the pupils could use for their studies? • How does the teacher help the students in their self-study? • How does the teacher help the pupils to find an extension curriculum? It was found that the most frequently used e-learning materials were 1) internet, 2) presentations, worksheets created by the teacher and 3) photographed materials from various sources. In addition to the resources themselves, the survey also paid attention to the components that came to the students most in the specific e-learning materials. They were most interested in abbreviated text, pictures and points of interest and simple, coherent text. Furthermore, it was found that only a third of the respondents made notes in a notebook during distance learning. This is most likely due to the fact that teachers most often (90% of respondents answered) advised students to learn from the presentation and other materials created by the teacher at home (teaching / worksheets, etc.). Other materials were significantly less recommended for students to study themselves. The answers also showed that during the demanding distance learning, the students were not further instructed on how to proceed at home while learning a new subject. As an additional source of extension material, the Internet was most often recommended to the interviewed pupils. The obtained survey results were compared with the research results of Červenková (2014), Červenková, Sikorová and Václavík (2019). These previously conducted researches focus on activities with textbooks and other educational resources in teaching at the 2nd grade of primary school and pupils at secondary schools. Teaching is currently taking place in schools again, but the results of this survey may be helpful. Teachers continue to develop their own teaching materials, which are desirable to be of interest to students. Pupils continue to have to learn at home and teachers should strive to make learning as easy as possible.

Moreover, we never know what further situation we will face in the future and we may be forced to teach at a distance again.

Keywords: electronic teaching materials, structural components, learning, high school students

Bibliografie / Bibliography

- Červenková, I. (2014). *Strategie žáků s textovými materiály při domácí přípravě na výuku. Pedagogický výzkum: spojnice mezi teorií a praxí*. Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého.
- ČŠI (2020). *Vzdělávání na dálku v základních a středních školách*. Česká školní inspekce.
- Průcha, J. (2002). *Moderní pedagogika*. Portál.
- Průcha, J., & Míka, J. (2000). *Distanční studium v otázkách. Průvodce studujících a zájemců o studium*. Národní centrum distančního vzdělávání – Centrum pro studium vysokého školství.
- Turek, I. (2014). *Didaktika*. Wolters Kluwer.

Kontakt / Contact

Bc. Ing. Nikola Straková: nikola.straka@seznam.cz
Mgr. Helena Zelníčková: skaroupkova.hela@seznam.cz

APLIKOVANÉ DIVADLO A DRAMA JAKO NÁSTROJ ORGANIZAČNÍHO UČENÍ A ROZVOJE

APPLIED THEATRE AND DRAMA AS A TOOL OF ORGANIZATIONAL LEARNING AND DEVELOPMENT

Jaroslava Swoboda¹

¹Karlova Univerzita, Filozofická fakulta, Katedra pedagogiky, Celetná 20,
116 36 Praha, Česká republika

Abstrakt

Poster představuje první poznatky z pilotní fáze disertačního výzkumu, přesněji vzdělávacích workshopů, které proběhly v Praze na jaře 2022. Ptáme se, proč, jakým způsobem a pro jaký obsah aplikované drama a divadlo může napomoci socio-profesnímu rozvoji? Zájemcům bude představen obrazový, audio a video materiál, přímo na místě mohou diskutovat o zvolených výzkumných strategiích a jejich potenciálu a limitech v současném pedagogickém výzkumu.

Participativní design kvalitativního charakteru, založený primárně na tzv. výzkumu divadlem (theatre based research). Sběr dat probíhá prostřednictvím modelování interakcí postupy (v tomto případě) tzv. aplikovaného divadla. Následná analýza takto získaných dat je kvalitativní povahy, stejně jako další doplňující metody zjišťování. Kvalitativní charakter se týká jen designu standardizovaného dotazníku (resp. ankety sloužící jako vodítko k průběhu kvalitativních rozhovorů).

Hlavním cílem tohoto výzkumu je poskytnout zainteresovaným praktikům a akademické veřejnosti solidní empirický materiál k využití aplikovaného dramatu a divadla v dalším neformálním vzdělávání dospělých v organizačním kontextu.

Klíčová slova: aplikované divadlo, aplikované drama, socio profesní rozvoj, vzdělávání a rozvoj dospělých, organizační učení a rozvoj

Abstract

This poster is introducing the first findings from multiple-phase dissertation research, more precisely educational workshops which took place in Prague during spring 2022. We are asking why, in what way and for which content applied drama helps the socio-professional development. The main aim of this research is to provide the interested practitioners and academic audience with a solid empiric basis for further use of drama in non-formal educational settings of adult learners.

Keywords: applied theatreapplied drama, socioprofessional development, adult learning and education, organizational learning and development

Bibliografie / Bibliography

Swoboda, J. (2021). Aplikované divadlo a drama: pedagogický pohled. In Zlatoš M., Kubíčková A., Rudorfer F. L., Kopalová P., Kuznetsova V., & A. Frombergerová (Eds.), *Nouze ve vzdělávání Emergency in education*. Konferenční sborník příspěvků z multidisciplinární mezinárodní konference. Univerzita Karlova Pedagogická fakulta.

Kontakt / Contact

Mgr. Jaroslava Swoboda: Jaroslava.Swoboda@ff.cuni.cz

AXIOLOGICKÁ VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ V SOUDOBÉ KŘESŤANSKÉ RODINĚ

AXIOLOGICAL UPBRINGING AND EDUCATION IN A CONTEMPORARY CHRISTIAN FAMILY

Krzysztof Szewczyk¹

¹Karlova Univerzita, Filozofická Fakulta, RKF, 711 00 Ostrava, Divišova 15, Česká republika

Abstrakt

Podnětem pro vytvoření práce jsou současné náročné výzvy ve vztahu k poselství hodnot v křesťanské rodině na základě konsorcia Familiaris. Práce bude založena na indikacích non-personalistické pedagogiky, což přirozeně vede k axiologické výchově. Současným problémem je však to, že stále častěji, navzdory tomu, že mladí lidé doma dostávají křesťanskou výchovu a vzdělání, křesťanský život později odmítají. Práce chce poskytnout praktickou pomoc manželům – rodičům, která bude založena na zpracování teoretických východiscích s přihlédnutím nejen k teologickým pramenům, ale rovněž ke zkušenostem z autorské desetileté práce ve farnostech a klinikách. Cílem disertační práce bude zpracování možnosti syntézy problematiky efektivního přenosu víry na děti v moderní době. Formulovaný koncept tak vyplní existující velmi vážnou mezeru, kde skrytá hrozba pro axiologickou výchovu dětí postupně roste.

Práce bude zpracována smíšenou metodou (kvantitativní a kvalitativní) na základě kritické analýzy poskytnutých zdrojů, posléze komparativní metodou a metodou syntézy.

Práce bude dle paradigmatu pastorální teologie, s přihlédnutím k normativnímu aspektu, hledat odpovědi na základní otázky: „Jaká by měla být axiologická výchova v rodině?“, „Co by mělo být učiněno, aby výchova k požadovaným hodnotám skutečně vedla?“

Klíčová slova: axiologie, rodina, hodnoty, dětí, rodiče, křesťanství, sexualita

Abstract

The impetus for writing the work is the current challenging challenges in relation to the message of values in the Christian family on the basis of the *Familiaris consortium*. The work will be based on indications of non-personal pedagogy, which naturally leads to axiological education. The current problem, however, is that more and more often, despite the fact that young people at home receive a Christian upbringing and education, they later reject the Christian life. The work aims to provide practical assistance to spouses - parents, which will be based on the elaboration of theoretical background, taking into account not only theological sources, but also the experience of the author's ten-year work in parishes and clinics. The aim of the dissertation will be to elaborate the possibility of synthesizing the issue of effective transmission of faith to children in modern times. The formulated concept thus fills the existing very serious gap, where the hidden threat to the axiological education of children is gradually growing. According to the paradigm of pastoral theology, the work will look for answers to the basic questions, taking into account the normative aspect: „What should axiological education be like in the family?“, „What should be done to ensure that education really leads to the required values?“ The work will be processed by a mixed method (quantitative and qualitative) based on a critical analysis of the resources provided, then a comparative method and a synthesis method.

Keywords: axiology, family, values, children, parents, christianity, sexuality

Kontakt / Contact

Mgr. Th.Lic. Krzysztof Szewczyk: kszewczyk@seznam.cz

VYUČOVACIE METÓDY PODPORUJÚCE INKLUZÍVNE VZDELÁVANIE

TEACHING METHODS SUPPORTING THE INCLUSIVE EDUCATION

Tímea Šeben Zafková¹, Mariana Sirotová¹, Veronika Michvocíková¹

¹Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Katedra pedagogiky, Námestie
J. Herdu 2, 917 01 Trnava, Slovenská republika

Abstrakt

V príspevku sa venujeme téme inkluzívneho vzdelávania a vyučovacím metódam, ktoré inkluzívne vzdelávanie v školskej praxi podporujú. V empirickej časti textu sú stručne popísané výsledky prieskumu, zameraného na vyhodnotenie zmien vo vzťahoch a v začlenení žiakov v školskej triede po aplikovaní vybraných metód zameraných na podporu inklúzie v školskom vzdelávaní.

V príspevku sú použité kombinované metódy pedagogického výskumu s využitím textovej analýzy pedagogických dokumentov a dotazníka zameraného na skúmanie sociálnych vzťahov vo vybranej triede základnej školy pred a po realizácii pedagogických zásahov zameraných na podporu inklúzie žiakov. Výsledkom príspevku je návrh odporúčaní, ktoré sa v našom skúmaní osvedčili pri podpore inkluzívneho vzdelávania

Nevyhnutné v uplatňovaní inkluzívneho prístupu v edukačnom procese je ako sa na základe nášho skúmania javí, aby triedny učiteľ a celý kolektív pedagogických zamestnancov na škole intenzívne spolupracoval s rodinami žiakov a odbornými zamestnancami, ale na druhej strane aby aj vhodnými vyučovacími metódami v edukačnom procese ovplyvňovali úroveň inklúzie žiakov v triede.

Kľúčová slova: inkluzívna edukácia, vyučovacie metódy, sociálne vzťahy, dotazník

Abstract

In this paper, we address the topic of inclusive education and teaching methods that support inclusive education in school practice. The empirical part of the text briefly describes the results of a survey aimed at evaluating changes in relationships and the inclusion of students in the classroom after applying selected methods aimed at promoting inclusion in school education. The paper uses mixed methods design using textual analysis of pedagogical documents and a questionnaires aimed at examining social relations in a selected class of primary school before and after the implementation of pedagogical interventions aimed at supporting the inclusion of students. The results of the paper propose several recommendations proved as successful in our survey aimed at methods supporting inclusive education.

Keywords: inclusive education, teaching methods, social relations, inquiry

Bibliografie / Bibliography

- Bagalová, L., Bizíková, L., & Fatulová, Z. (2015). *Metodika podporujúca inkluzívne vzdelávanie*. Štátny pedagogický ústav.
- Schmidtová, M., & Lechta, V. (2010). Poradenství v procese inkluzivní/integrativní edukace v SR. In V. Lechta (Ed.), *Základy inkluzivní pedagogiky* (s.185–188). Portál.
- Matuška O., & Jablonský T. (2010). Východiska inkluzivní didaktiky. In V. Lechta (Ed.), *Základy inkluzivní pedagogiky* (s.120–144). Portál.
- Armstrong, D., Armstrong, A. Ch., & Spandagou, I. (2011) Inclusion: by choice or by chance?, *International Journal of Inclusive Education*, 15(1), 29–39, <https://doi.org/10.1080/13603116.2010.496192>
- Šuhajdová, I., & Lechta, V. (2018). *Koncept inkluzívnej edukácie*. Typi Universitatis Tyrnaviensis.

Kontakt / Contact

PaedDr. Tímea Šeben Zatková, PhD.: timea.seben.zatkova@ucm.sk
doc. Mgr. Mariana Sirotová, PhD.: mariana.sirotova@ucm.sk
Mgr. Veronika Michvocíková, PhD.: veronika.michvocikova@ucm.sk

MEZI HLAVNÍM A VEDLEJŠÍM VZDĚLÁVACÍM PROUDEM: VOLBA VEDLEJŠÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROUDU ZE STRANY RODIČŮ

BETWEEN MAINSTREAM AND ALTERNATIVE EDUCATION: PARENT'S CHOICE OF ALTERNATIVE EDUCATION

Monika Šimáková¹

¹Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra pedagogiky, Celetná 20,
116 36 Praha, Česká republika

Abstrakt

Poster prezentující téma Mezi hlavním a vedlejším vzdělávacím proudem: volba vedlejšího vzdělávacího proudu ze strany rodičů, si klade za cíl představit výzkumný záměr, jehož realizace bude zahájena koncem roku 2022. Jedná se o empirické šetření, jež je součástí připravované disertační práce. Cíl připravované studie zní: zjistit a analyzovat motivy rodičů pro volbu tzv. vedlejšího vzdělávacího proudu, přičemž téma a cíl reagují na zvyšující se zájem rodičů o formy vzdělávání, které s ohledem na cíle a prostředky vzdělávání vybočují z hlavního vzdělávacího proudu. V důsledku této skutečnosti výrazně přibývá institucí, jež tyto formy vzdělávání zajišťují, a naopak ubývá žáků vzdělávaných v hlavním vzdělávacím proudu. Výzkumné šetření bude prováděno s ohledem na výzkumné otázky znějící následovně: - HVO: Na základě, jakých motivů rodiče volí způsoby vzdělávání, jež spadají do vedlejšího vzdělávacího proudu? - SVO1: Jaké životní zkušenosti uvádějí rodiče jako směrodatné při rozhodování o volbě vedlejšího vzdělávacího proudu pro své děti? - SVO2: Jak rodiče s odstupem času vnímají a hodnotí svoji volbu? - SVO3: V čem si jsou životní příběhy rodičů, jejichž děti se vzdělávají v tzv. vedlejším vzdělávacím proudu, podobné? - SVO4: Jak jsou formulovány kurikulární

dokumenty vztahující se ke vzdělávacím formám, ve kterých se vzdělávají děti vybraných rodičů?

Jádrem metodologie představuje kvalitativní empirické šetření, přičemž jako rámcový výzkumný design byl zvolen design biografický. Provedeno bude několik narativních rozhovorů s rodiči, které pro své děti volili způsoby vzdělávání spadající do tzv. vedlejšího vzdělávacího proudu – čímž jsou myšleny např. různé typy alternativních škol, rodičovské školy, domácí vzdělávání, inovativní veřejné školy apod. Konkrétní rodiče budou vybíráni ve fázi sběru dat, a to z důvodu, aby výběr zahrnoval co možná nejpestřejší škálu rodičů dětí vzdělávaných ve vedlejším vzdělávacím proudu, přičemž klíčové bude postihnout širší vedlejšího vzdělávacího proudu. S rodiči budou po určitém čase provedeny další narativní rozhovory, jež budou zjišťovat, jak rodiče s odstupem času vnímají a hodnotí svoji volbu. Na narativní rozhovory bude navazovat obsahová analýza kurikulárních dokumentů vztahujících se ke vzdělávacím formám, v rámci, kterých jsou vzdělávány děti vybraných rodičů.

Připravované empirické šetření očekává, že objasní motivy rodičů, kteří se pro své děti rozhodli zvolit vedlejší vzdělávací proud. Vzhledem k tomu, že v pozadí studie stojí přesvědčení, že se motivy rodičů pro volbu vedlejšího vzdělávacího proudu formují po celý život, bude zjištěno, jaké životní zkušenosti rodiče označují za klíčové a směrodatné při rozhodování o volbě vedlejšího vzdělávacího proudu pro jejich děti. Vzhledem k tomu, že má výzkumné šetření dlouhodobější charakter, bude prostřednictvím opakovaných narativních rozhovorů zároveň zjištěno, jak rodiče svoji volbu vnímají a jak ji zpětně hodnotí. Kromě výše uvedeného výzkumné šetření přinese výsledky o tom, zda a v čem se životní příběhy jednotlivých rodičů podobají a v čem se naopak liší.

Klíčová slova: vedlejší vzdělávací proud, volba vedlejšího vzdělávacího proudu, motivy pro výběr vedlejšího vzdělávacího proudu, biografický výzkum, narativní rozhovory

Abstract

The poster presenting the topic Between Mainstream and Alternative Educational Systems: Parents' Choice of Alternative Education aims at presenting a research project that will be launched at the end of 2022. It is an

empirical investigation that is part of a dissertation in preparation. The aim of the study is to identify and analyse the motives of parents for choosing a so-called alternative education, with the topic and objective responding to the increasing interest of parents in forms of education that deviate from the mainstream with regard to the aims and means of education. As a result, the number of institutions providing these forms of education is increasing significantly, while the number of pupils being educated in mainstream education is decreasing. The research investigation will be carried out with regard to the following research questions: Main research question: On the basis of what motives do parents choose mainstream education that would qualify as alternative? Specific research question 1: What life experiences do parents cite as guiding factors in deciding on the choice of alternative education for their children? Specific research question 2: In hindsight, how do parents perceive and evaluate their choice? Specific research question 3: In what ways are the life stories of parents whose children are educated in the so-called alternative educational institutions similar? Specific research question 4: How is the curriculum formulated that relate to the forms of education in which the children of the selected parents are educated? A qualitative empirical research with a biographical design chosen as the research framework makes the core of the methodology. A number of narrative interviews will be conducted with parents who have chosen for their children education modes that fall into the so-called alternative education stream - meaning, for example, different types of alternative schools, parent schools, home schooling, innovative public schools, etc. Specific parents will be selected at the data collection stage, with the aim of ensuring that the sample includes as diverse a range of parents of children educated in the alternative stream as possible, and it will be crucial to capture the breadth of the alternative education. Further narrative interviews will be conducted with parents after a period of time to explore how parents perceive and evaluate their choice in hindsight. The narrative interviews will be followed by a content analysis of curriculum documents related to the educational modalities in which the children of the selected parents are educated. The forthcoming empirical research expects to shed light on the motives of parents who have chosen to opt for alternative education for their children. Given that the belief behind the study is that parents' motives for choosing alternative education are formed throughout their lives, it will identify what life experiences parents identify as key

and guiding factors in their decision to choose alternative education for their children. Given the longer-term nature of the research, the parents' perceptions of their choice and how they evaluate it retrospectively will also be explored through repeated narrative interviews. In addition to the above, the research investigation will provide results on whether and in what ways the life stories of the individual parents are similar and in what ways they differ.

Keywords: alternative education, the choice of alternative education, motives for the choice of alternative education, biographical research, narrative interviews

Bibliografie / Bibliography

- Koerrenz, R., Blichmann, A., & Engelmann, S. (2017). *Alternative schooling and new education*. Springer Berlin Heidelberg.
- Popkewitth, T. S., & Fendler, L. (1999). *Critical theories in education: changing terrains of knowledge and politics*. Routledge.
- Průcha, J. (2012). *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Portál.
- Rýdl, K. (1999). *Pedagogické alternativy po stránce obsahové a organizační*. Raabe.
- Slattery, P. (2013). *Curriculum development in the postmodern era: teaching and learning in an age of accountability*. Routledge.

Kontakt / Contact

Mgr. et BcA. Monika Šimáková: simakova.monika@seznam.cz

**ZAHRANIČNÍ STUDIJNÍ MOBILITY PROGRAMU
ERASMUS+ POHLEDEM STUDENTŮ PEDAGOGICKY
ZAMĚŘENÝCH STUDIJNÍCH PROGRAMŮ MENDELOVY
UNIVERZITY V BRNĚ**

**ERASMUS+ STUDY ABROAD MOBILITY
FROM THE POINT OF VIEW OF STUDENTS
OF PEDAGOGICALLY ORIENTED STUDY PROGRAMS
OF MENDEL UNIVERSITY IN BRNO**

Michal Šimáně¹, Kristýna Balátová¹, Petr Adamec¹

¹Mendelova univerzita v Brně, Institut celoživotního vzdělávání, Oddělení sociálních věd, Zemědělská 1665/1, 613 00, Česká republika

Abstrakt

V současné době je studentům vysokých škol zemí Evropské unie umožněno studovat prostřednictvím krátkodobých i dlouhodobých stáží na zahraničních partnerských institucích v rámci programu Erasmus+. Jedná se o program, který od roku 2014 navazuje na původní program Evropského hospodářského společenství s názvem Erasmus (European Action Scheme for the Mobility of University Students). Cílem tohoto programu je podpora zahraniční mobility vysokoškolských studentů a pedagogů a spolupráce ve vysokoškolském vzdělávání v Evropě. Od roku 1987, kdy byl tento program zřízen, se tak řadě evropských vysokoškolských studentů naskytá příležitost v rámci svého studia na univerzitě získat i zkušenosti ze zahraničí (Botez, 2018; Teichler, 2012; etc.). Vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004 se tato příležitost naskytla i studentům českých vysokých škol (Williams, 2020). Kromě zkušeností ze studia či pracovních stáží, mohou studenti poznat rozdílnou kulturu, zvyky, či historii země, kam se rozhodli v rámci programu Erasmus vycestovat. Zároveň ovšem mohou posílit i vlastní

sebedůvěru, rozhodnost a samostatnost a v neposlední řadě se zdokonalit v cizím jazyce. Studium v zahraničí v rámci programu Erasmus+ v sobě obsahuje potenciál jak pro osobní, tak i profesní a kariérní rozvoj v budoucím životě absolventa zahraniční stáže, a tedy i vyšší konkurenceschopnost na trhu práce (Brooks & Waters, 2011; Larsen, 2016). Jaká je ovšem reálná motivace studentů pro absolvování zahraničních mobilit v rámci programu Erasmus+? Jaká jsou jejich očekávání? A co případně brání studentům zahraniční studijní stáž během studia na vysoké škole absolvovat? Jedná se o otázky, které v současné době stále rezonují v odborné diskuzi (viz např. Cuzzocrea & Krzaklewska, 2022; Marciniak & Winnicki, 2019; Souto Otero *et al.*, 2013; Van Hoof & Verbeeten, 2005) a na které je zaměřen i tento příspěvek.

Cílem příspěvku je popsat a interpretovat názory vysokoškolských studentů na zahraniční studijní mobility v rámci programu Erasmus+. Konkrétně u studentů pedagogicky zaměřených bakalářských studijních programů realizovaných na Institutu celoživotního vzdělávání Mendelovy univerzity v Brně, a to jak v prezenční, tak i kombinované formě studia. Výzkumná data byla získána na základě kvantitativního šetření. Nástrojem sběru dat byl dotazník vlastní konstrukce obsahující celkem 26 položek, které byly rozděleny do několika oblastí. Vedle demografických údajů autoři např. zjišťovali i úroveň znalosti cizích jazyků, spokojenost s propagací studijních mobilit v rámci programu Erasmus+ na Mendelově univerzitě a Institutu celoživotního vzdělávání, očekávání od zahraničních studijních mobilit, či preference týkající se destinace, či výše pobytového stipendia. Zároveň se autoři zaměřovali např. i na zjištění toho, zda a v jaké míře studenti vnímají bariéry, které jim brání zahraniční mobilitu absolvovat apod. V rámci tohoto příspěvku byla analyzována data z 237 dotazníků, a to prostřednictvím popisných statistik v programu JASP a Excel.

Výsledky kvantitativního šetření v obecné rovině ukazují, že mezi studenty pedagogicky zaměřených bakalářských studijních programů realizovaných na Institutu celoživotního vzdělávání Mendelovy univerzity v Brně převládá pozitivní vnímání zahraničních studijních mobilit v rámci programu Erasmus+. Jedním z hlavních výsledků našeho výzkumu je např. zjištění, že jednu z hlavních „bariér“, rozhodující o tom, zda absolvovat, či neabsolvovat zahraniční studijní stáž v rámci programu Erasmus+, představuje pracovní a rodinný život studentů (respondentů). A to překvapivě i u studentů prezenční formy studia. I to pravděpodobně stojí za zjištěním,

že studenti preferují více krátkodobé (několikadenní až měsíční), případně hybridní formy zahraničních mobilit než dlouhodobé (několikaměsíční) studijní stáže.

Klíčová slova: Erasmus+, studium v zahraničí, student, pedagogika, kvantitativní šetření

Abstract

At present, university students from European Union countries are able to study through short-term and long-term internships at foreign partner institutions within the Erasmus+ program. This is a program that, since 2014, has been a continuation of the original program of the European Economic Community called Erasmus (European Action Scheme for the Mobility of University Students). The aim of this program is to support the international mobility of university students and teachers and cooperation in higher education in Europe. Since 1987, when this program was established, many European university students have had the opportunity to gain experience from abroad as part of their university studies (Botez, 2018; Teichler, 2012; etc.). With the accession of the Czech Republic to the European Union in 2004, this opportunity also arose for students at Czech universities (Williams, 2020). In addition to study experience or internships, students can get to know the different culture, customs or history of the country where they have decided to study under the Erasmus program. At the same time, however, to strengthen self-confidence, determination and independence and, last but not least, to improve foreign language. Studying abroad within the Erasmus+ program thus contains the potential for both personal and professional and career development in the future life of a graduate abroad and thus higher competitiveness on the labor market (Brooks & Waters, 2011; Larsen, 2016). However, what is the real motivation of students for completing internships abroad within the Erasmus+ program? What are their expectations from mobility? And what prevents students from completing a study internship during their university studies? These are issues that still resonate in professional discussion (see, for example, Cuzzocrea & Krzaklewska, 2022; Marciniak & Winnicki, 2019; Souto Otero *et al.*, 2013; Van Hoof & Verbeeten, 2005) and which are focused on also this submission. The aim of the paper is to describe and interpret the views of university students on study

mobility abroad within the Erasmus+ program. Specifically for students of pedagogically oriented bachelor's degree programs implemented at the Institute of Lifelong Learning of Mendel University in Brno, both in full-time and part-time form of study. The research data were obtained on the basis of a quantitative survey. The data collection tool was a self-designed questionnaire containing a total of 26 items, which were divided into several areas. In addition to demographic data, the authors also found out the level of knowledge of foreign languages, satisfaction with the promotion of study mobility within the Erasmus+ program at Mendel University and the Institute of Lifelong Learning, expectations from study abroad, or preferences regarding destination or amount of stay. At the same time, the authors focused on finding out whether and to what extent students perceive barriers that prevent them from undergoing foreign mobility, etc. In this paper, data from 237 questionnaires were analyzed using descriptive statistics in JASP and Excel. The results of the quantitative survey generally show that among students of pedagogically oriented bachelor's degree programs implemented at the Institute of Lifelong Learning of Mendel University in Brno, a positive perception of foreign study mobility within the Erasmus+ program prevails. One of the main results of our research is, for example, the finding that one of the main „barriers“, whether deciding whether or not to complete a study internship within the Erasmus+ program, is the work and family life of students (respondents). And surprisingly even for full-time students. This is probably also due to another finding that students prefer more short-term (several-day to monthly) or hybrid forms of foreign mobility than long-term (several-month) study internships.

Keywords: Erasmus+, study abroad, student, pedagogy, quantitative research

Bibliografie / Bibliography

- Botez, N. (2018). From Erasmus to Erasmus Plus, 30 years in Europe, 20 years in Romania. *Economy Transdisciplinarity Cognition*, 21(1), 192–196.
- Brooks, R., & Waters, J. (2011). *Student Mobilities, Migration and the Internationalization of Higher Education*. Palgrave Macmillan.
- Cuzzocrea, V., & Krzaklewska, E. (2022). *Erasmus students' motivations in motion: understanding supermobility in higher education*. Higher Education. <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00852-6>

- Larsen, M. A. (2016). *Internationalization of Higher Education. An Analysis through Spatial, Network, and Mobilities Theories*. Palgrave Macmillan.
- Marciniak, D., & Winnicki, M. (2019). International Student Exchange– Motives, Benefits and Barriers of Participation. *Scientific Papers of Silesian University of Technology. Organization & Management*, 133, 93–105. <https://doi.org/10.29119/1641-3466.2019.133.8>
- Souto Otero, M., Huisman, J., Beerkens, M., de Wit H., & Vujic', S. (2013). Barriers to International Student Mobility: Evidence From the Erasmus Program. *Educational Researcher*, 42(2), 70–77. <https://doi.org/10.3102/0013189X12466696>
- Teichler, U. (2012). International student mobility in Europe in the context of the Bologna process. *Journal of International Education and Leadership*, 7(1), 34–49. <https://doi.org/10.2304/rcie.2012.7.1.34>
- van Hoof, H. B., & Verbeeten, M. J. (2005). Wine is for drinking, water is for washing: Student opinions about international exchange programs. *Journal of Studies in International Education*, 9(1), 42–61. <https://doi.org/10.1177/1028315304271480>
- Williams, CH. (2020). Insights into the study abroad experience of social education students at Masaryk University. *Sociální pedagogika*, 8(1), 44–52. <https://doi.org/10.7441/soced.2020.08.01.02>

Kontakt / Contact

Mgr. et Mgr. Michal Šimáně, Ph.D.: simane@mendelu.cz

PhDr. Mgr. Kristýna Balátová, Ph.D.: kristyna.balatova@mendelu.cz

Mgr. Petr Adamec, Ph.D., MBA: petr.adamec@mendelu.cz

**PRESVEDČENIE ŠTUDENTOV UČITEĽSTVA
O VYUČOVANÍ A UČENÍ SA
ANGLICKEJ GRAMATIKY – Z VÝSKUMNÝCH ZISTENÍ
LONGITUDINÁLNEHO VÝSKUMU**

**PRE-SERVICE TEACHERS' BELIEFS ABOUT
TEACHING AND LEARNING
ENGLISH GRAMMAR – SOME LONGITUDINAL
STUDY RESEARCH FINDINGS**

Martina Šipošová¹, Peter Ostradický¹, Dušan Kostrub¹

¹Pedagogická fakulta UK v Bratislave, Račianska 59, 813 34 Bratislava, Slovenská republika

Abstrakt

Presvedčenie učiteľa (cudzích jazykov) ako jeden z aspektov pedagogického myslenia učiteľa je určitým filtrom, cez ktorý učiteľ prehodnocuje svoje akceptovanie alebo odmietanie nových informácií a chápanie javov, ktoré sa odohrávajú vo výučbe. Má výraznejší vplyv ako učiteľove poznanie o odporúčaných či predpísaných metódach vzhľadom na plánovanie hodiny, výber učebných úloh a celkové rozhodovanie sa učiteľa pri realizácii výučby. Primárnym záujmom autorov vedeckej štúdie je skúmať, čo stojí za rozhodnutiami učiteľa vyučovať zvoleným postupom; aké rozhodovacie procesy vstupujú do jeho vyučovania.

Cieľom výskumu bolo na základe výpovedí subjektov identifikovať, čo utvára presvedčenia študentov učiteľstva angličtiny, charakterizovať aktuálny predobraz ich pedagogického myslenia a kontinuálne zisťovať, či a ako dochádza k modifikáciám ich vstupného presvedčenia o vyučovaní a učení sa anglickej gramatiky pod vplyvom didaktických kurzov a krátkodobej pedagogickej praxe. Autori predstavujú výsledky zistení dvojročného longitudinálneho

výskumu realizovaného využitím princípov a metód kvalitatívnej metodológie v skupine 35 študentov učiteľstva angličtiny (v období 3. roč. bakalárskeho štúdia – 1. roč. magisterského štúdia) uplatnením fokusových skupín, fokusových interview, otvoreného kódovania a stratégie uplatňovania metódy konštantnej komparácie. Výskumne bolo zistené, že presvedčenie študentov učiteľstva angličtiny o výučbe anglickej gramatiky predstavuje v čase ich pregraduálnej prípravy dynamicky sa vyvíjajúci konštrukt, ktorý významne ovplyvňujú najmä roly, ktoré študenti zastávajú v procese vzdelávania sa.

Vo výskume boli aplikované nástroje, metódy, stratégie a techniky kvalitatívnej metodológie. Na zber dát bol použitý nástroj fokusových skupín a metóda fokusových interview. V rámci analýzy dát bola aplikovaná metóda otvoreného kódovania ako metóda prvotnej analýzy a stratégia uplatňovania metódy konštantnej komparácie v zmysle systematizácie výskumných dát. Predmetom skúmania boli výpovede a reflexívne stanoviská subjektov výskumu a v rámci analýz vzoriek informácii bola využitá aj technika kontrastovania. Bola vykonaná validácia s verifikáciou a uplatnila sa aj metodologická triangulácia.

Výsledky zistení ukazujú, že presvedčenie študentov učiteľstva angličtiny o výučbe a učení sa anglickej gramatiky je dynamicky sa vyvíjajúci konštrukt, ktorý významne ovplyvňujú najmä roly, ktoré študenti zastávajú v procese vzdelávania sa. Z vynárajúcej sa teórie výskumu vyplýva, že presvedčenie a formujúce sa pedagogické myslenie subjektov výskumu (jeho komplexnosť) je ovplyvnené konkrétnou skúsenosťou vo výučbe, a to buď keď sa subjekt nachádza v role diváka vyučovacieho procesu alebo jeho tvorcu. Z výpovedí subjektov výskumu vyplýva, že semináre didaktiky anglického jazyka na PdF UK v Bratislave predstavujú priestor, v ktorom sa študenti učiteľstva angličtiny vôbec po prvýkrát stali aktívnymi dizajnérmi výučby, s výnimkou krátkodobej pedagogickej praxe. Subjekty výskumu prezentujú svoje presvedčenia smerom k optimalizácii výučby anglickej gramatiky, pričom kritickosť a komplexnosť ich stanovísk sa v priebehu longitudinálneho výskumu vyvíjala. Hovoríme o istej disponibilite konkrétnych študentov v zmysle ich rozvojových potenciálov uvažovať o výučbe anglickej gramatiky a realizovať ju s postupným zaujímaním kompetentných postojov.

Kľúčová slova: presvedčenie učiteľa, študenti učiteľstva, vzdelávanie učiteľov cudzích jazykov, kvalitatívna metodológia, fokusové skupiny, fokusové interview, metóda konštantnej komparácie

Abstract

The primary focus of the research study is to investigate what lies behind (foreign language) teachers' decisions to teach according to a particularly chosen approach. The authors of the study intend to investigate what decision-making processes are involved in a teacher's teaching style. The authors focus their conceptual and research activities on pre-service teachers due to the important pedagogical potential in them. Based on the concept of (foreign language) teachers' beliefs, which is one of the aspects of teacher cognition (coined by Simon Borg), it is essential that already in the period of pre-service teacher education student teachers understand this concept as a kind of filter through which the teacher re-evaluates acceptance or rejection of new information and understanding of phenomena that take place in the teaching process. Since teachers' beliefs have a more significant influence than the teacher's knowledge of recommended or prescribed methods with regard to lesson planning, the selection of tasks and techniques, and the teacher's overall decision-making, it needs to be given due attention in terms of theoretical elaboration as well as empirical investigation. The aim of the research study was to identify what shapes the beliefs of pre-service teachers of English about teaching English grammar. We aim to characterize the current pre-image of their developing teacher cognition, and to continuously investigate whether and how the beliefs about teaching English grammar are modified under the influence of English methodology courses (Faculty of Education, Comenius University in Bratislava) and short-term pedagogical practicum. In the paper, the authors present the research findings of a two-year longitudinal research by applying the principles and methods of qualitative methodology carried out in a group of 35 English pre-service teachers (3rd-year undergraduate up to 1st-year graduate students). The authors formed two research questions: 1. What (experience, factors, phenomena) related to English grammar teaching/learning is behind the beliefs and developing cognition of pre-service teachers of English in Slovakia? 2. How do the processes of practical implementation of stated beliefs affect the strength and relative stability of pre-service teachers' beliefs about English grammar teaching? Focus groups and focus interviews were used as research tools in order to collect data. In the data analysis, open coding method was applied as the primary analysis method and the strategy of applying the constant comparative method in terms of systematization

of the research data. The statements and reflexive opinions of the research subjects were the object of investigation, and the contrasting technique was also used in the analysis of the information samples. Validation with verification was carried out and methodological triangulation was also applied. The results of the findings show that the beliefs of pre-service teachers of English are a dynamically evolving construct, which is significantly influenced mainly by the roles that they take in the learning process. Emerging research theory suggests that the beliefs and developing teacher cognition of the research subjects (its complexity) are influenced by specific teaching-learning experience inherited in a particular role; i.e. either the role of beholder or designer of the teaching process. The research subjects' accounts show that English methodology seminars represent a space in which pre-service teachers of English became active designers of teaching for the first time ever, except for a continuous but short-term teaching practicum. The research subjects interpret their beliefs towards optimising English grammar teaching with the criticality and complexity of their viewpoints evolving over the course of the longitudinal research. We take into consideration a certain disposition of particular student teachers who evince their potentials to reflect on the process of foreign (English) language teaching and to carry it out with gradually developing competent attitudes and approaches.

Keywords: teacher's beliefs, pre-service teachers, language teacher education, qualitative methodology, focus groups, focus interview, Constant Comparison Method

Bibliografie / Bibliography

- Borg, M. (2001). Key concepts in ELT. Teachers' beliefs. *ELT Journal*, 55(2), 186–188.
- Borg, S. (2006). *Teacher cognition and language education: Research and practice*. Continuum.
- Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative research*. SAGE publications.
- Kostrub, D. (2022). *Učiteľ-výskumník. Profesia založená na výskume. Dizajny výskumu a premeny výučby*. UK v Bratislave.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. SAGE.

Kontakt / Contact

Doc. PaedDr. Martina Šipošová, Ph.D.: siposova@fedu.uniba.sk

Mgr. Peter Ostradický, Ph.D.: ostradicky1@uniba.sk

prof. PaedDr. Dušan Kostrub, Ph.D.: kostrub@fedu.uniba.sk

„OMNINO“ - VŠESTRANNÝ ROZVOJ V EXTRAKULIKURÁLNYCH AKTIVITÁCH ŠTUDENTOV VYSOKÝCH ŠKÔL

„OMNINO“ - A COMPREHENSIVE DEVELOPMENT IN EXTRACURRICULAR ACTIVITIES OF UNIVERSITY STUDENTS

Viktória Šoltésová¹, Livia Nemcová¹

¹Univerzity Mateja Bela, Pedagogická fakulta, Ružová 13, 974 11 Banská Bystrica,
Slovenská republika

Abstrakt

Rozvoj všestranných kompetencií študentov vysokých škôl uplatňovaním princípu uznávania kreditov za realizáciu relevantných extrakurikulárnych aktivít, prípadové štúdie a odporúčania do praxe (napr. v programe Service Learning, v programoch a vzdelávaniach orientovaných na učiteľské kompetencie v príprave budúcich učiteľiek/ov, ako aj v neformálnom vzdelávaní v paracirkevných organizáciách v prípade študentiek/ov teológie apod.). Východiskom je Smernica č. 11/2021 o uznávaní ECTS kreditov za extrakurikulárne aktivity na Univerzite Mateja Bela a jej implementovanie v praxi. Príspevok je výstupom financovaného projektu Vega (národná agentúra SR).

Teoretickým východiskom sú požadované vystupy vzdelávania študentov vysokých škôl vo vybraných ŠO a ich predpokladané dosahované kompetencie. Tieto výstupy porovnávame s výstupmi vzdelávania vo vybraných vzdelávacích extrakurikulárnych aktivitách realizovaných mimo vysokej školy, ktorej sú študentami. Jedná sa o súbor prípadových štúdií vybraných vzdelávacích programov, ktoré nie sú kurzami vo vysokoškolskom vzdelávaní, ale majú potenciál poskytnúť špecificky prínosné výstupy vzdelávania študen-

tom vysokých škôl, ktorým môže ich absolvovanie priniesť aj kredity za extrakurikulárne aktivity.

V závere chceme priniesť odporúčania do praxe týkajúce sa komparácie výsledkov vzdelávania v paralelných kurikulárnych a extrakurikulárnych aktivitách, ktoré by mali priniesť rozvoj transversálnych kompetencií študentom vysokej školy vo vybraných študijných odboroch. (VEGA 1/0409/21: Neformálne vzdelávanie ako súčasť modernej vzdelávacej paradigmy v pregraduálnej príprave budúcich profesionálov pomáhajúcich profesií)

Kľúčová slova: „omnino“/všestranne, extrakurikulárne aktivity, terciárne vzdelávanie

Abstract

Development of comprehensive competencies of university students by applying the principle of credit recognition for the implementation of relevant extracurricular activities, case studies and practical recommendations (eg in the Service Learning program, in programs and education, focused on teacher competencies in the training of future teachers, as well as in non-formal education) in parish church organizations in the case of theology students, etc.). The starting point is Directive no. 11/2021 on the recognition of ECTS credits for extracurricular activities at Matej Bel University and its implementation in practice.

Keywords: „omnino“/universal, extracultural activities, tertiary education

Bibliografie / Bibliography

- Brozmanová Gregorová, A. (2019). *Service learning ako pedagogická stratégia angažovanej univerzity a jej vybrané prínosy pre študentstvo*. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela Belianum.
- Brozmanová Gregorová, A. (2019). *Globálne vzdelávanie na slovenských vysokých školách vo výskumných súvislostiach*. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela Belianum.
- Hanesová, D. (2015). Plurilingual and intercultural awareness of future teachers. *The New Educational Review*, 42(4), 79–90.

Novotná, H., Špaček, O., & Šťovíčková, M. (Eds). (2019). *Metody výzkumu ve společenských vědách*. FHS UK.

Kontakt / Contact

doc. PaedDr. Viktória Šoltésová, PhD.: viktoria.soltesova@umb.sk

doc. Mgr. Lívia Nemcová, PhD.: livia.nemcova@umb.sk

PROČ RODIČE ZAJIŠŤUJÍ SOUKROMÉ DOUČOVÁNÍ SVÝM DĚTEM?

WHY DO PARENTS PROCURE PRIVATE TUTORING FOR THEIR CHILDREN?

Vít Šťastný¹, Barbora Nekardová²

¹Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání,
Myslíkova 7, 110 00 Praha, Česká republika

²Ústav pedagogických věd, Arna Nováka 1, 602 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

V Českém vzdělávacím systému je běžné, že se žáci dále vzdělávají ve školních předmětech nad rámec výuky ve škole v rodiči placené soukromé výuce (doučování). Výzkumy se tímto vzdělávacím fenoménem systematicky zabývají od začátku tisíciletí a jeho existence je v odborné literatuře vysvětlována kombinací působení různých faktorů na mikro-, mezo- i makro- úrovni. Rodičům jako aktérům s finální rozhodovací pravomocí bylo dosud věnováno jen málo výzkumné pozornosti. Limitované je zejména porozumění dynamice poptávky rodičů po soukromém doučování v čase a faktorům, které ji ovlivňují. Tím se dosud zabývala jen jedna zahraniční studie (Liu & Bray, 2020), která zjišťovala, jak v čase vzniká, rozšiřuje se či naopak tlumí či ukončuje poptávka po soukromém doučování ze strany rodičů. Identifikovala také různé faktory (jako např. cena, časové zdroje, školní výsledky žáků), které tento proces vývoje poptávky rodičů po SD ovlivňují. Protože v národní ani mezinárodní literatuře není dosud dostatečně probádáno, z jakých důvodů čeští rodiče zajišťují soukromé hodiny či kurzy svým dětem a jak a podle čeho se při tom rozhodují, je celkovým cílem výzkumu zkonstruovat komplexní (zakotvenou) teorii, která by vysvětlovala proces rozhodování rodičů o (ne) využití různých druhů či typů soukromého doučování v souvislosti s různými životními situacemi, okolnostmi, postoji a kontexty.

Prezentovaný příspěvek je úvodní kvalitativní sondou do rozhodování (dosud oslovených) rodičů o soukromém doučování. Odpovídá na otázku: proč a za jakých okolností (v jakých situacích) se rodiče rozhodují zajistit soukromé hodiny či kurzy svým dětem? Kvalitativní sonda využívá data získaná v polostrukturovaných rozhovorech s rodiči. Rodiče jsou (při splnění základních kritérií, tj. jejich děti navštěvují 5. až 9. třídu základní školy nebo nižší stupeň víceletého gymnázia a v nedávné době jim zajistili soukromé hodiny či kurzy, nebo to vážně zvažují) vybíráni podle principu maximální rozmanitosti tak, aby byli ve vzorku zastoupeni rodiče různého vzdělání či zaměstnání. Do vzorku byli dosud zahrnuti rodiče zejména z větších měst, v budoucnu se výzkum zaměří i na rodiče z menších měst či venkova. Rozhovory byly realizovány online a jejich průměrná délka byla přibližně 90 minut. Data v této úvodní fázi výzkumu byla analyzována v souladu s pravidly pro tematickou analýzu (Braun & Clarke, 2006).

Ústředním motivem dosud oslovených rodičů je nespokojenost s výukou konkrétního předmětu ve škole. Zejména v anglickém jazyce jde o nedostatek příležitostí ke konverzaci. Někteří rodiče spojují tuto motivaci s pocitem vlastní nedostatečnosti či neschopnosti používat cizí jazyk a snahou, aby jejich dítě nemělo tentýž problém, a tak již od útlého věku pro dítě vybírají různé jazykové aktivity včetně doučování, které mu mají pomoci cizí jazyk zvládnout. Školní výuka daného předmětu se tak z jejich pohledu mnohdy stává „ztrátou času“. Finanční aspekt hraje významnou roli i u vysokopříjmových rodičů, kteří mohou mít vnitřně stanovenou cenovou hranici za jednu lekci. Jinou skupinu motivací, která bude v příspěvku rovněž podrobněji analyzována, mají rodiče, kteří svým dětem platí přípravné kurzy na víceletá gymnázia či na střední školy.

Klíčová slova: soukromé doučování, rodiče, poptávka, kvalita školního vzdělávání, stínové vzdělávání

Abstract

In the Czech education system, it is common for pupils to supplement their school education by private tutoring, that is paid for by parents and concerns academic school subjects (Bray, 2021). The existence of private tutoring (PT) has been explained in the scholarly literature by a combination of various factors at the micro, meso and macro levels. However, only a little research

attention has been paid to parents as final decision-makers in this matter. In particular, understanding the dynamics of parents' demand for private tutoring over time and the factors that influence it is limited. So far, only one study (Liu & Bray, 2020) has examined how the demand for private tutoring by parents arises over time, expands, attenuates or terminates. It also identified various factors (such as price, time resources, pupils' school results) that influence this process of parental demand for PT. Thus, the overall goal of the research is to construct a comprehensive (grounded) theory that would explain the parents' decision-making process for using (or not using) various types or forms of private tutoring in relation to various life situations, circumstances, attitudes and contexts. The paper presents the results of a qualitative probe into parents' thinking about procuring private tutoring for their children. The research is carried out in the form of semi-structured interviews with parents who have recently arranged private tutoring for their child (or are seriously considering to do so). Parents who fulfill the basic criteria (their children attend 5th to 9th grade of primary school or lower grade of multi-year grammar school and have recently provided private lessons or courses to them) are selected according to the principle of maximum variation to assure the diversity of the sample. So far, parents, especially from larger cities, have been included in the sample. The central motive of the parents interviewed so far is dissatisfaction with the teaching of a particular subject at school. Especially in English, parents perceive that there is a lack of opportunities for conversation and practice. Some parents associate their motivation with a sense of their own inability to use a foreign language and an effort to keep their child away from having the same problem, so they choose a variety of foreign language activities for the child from an early age, including tutoring, to help them master the foreign language. From their point of view, school teaching of a given subject often becomes a „waste of time“. Different motivations are associated with tutoring aimed at entrance examination preparation. As the sample grows, the authors expect to uncover greater variability in the mechanisms related to parental decision making in the matter of private tutoring. They plan to include also parents from small towns and rural areas, which will likely increase the variability of the sample and findings.

Keywords: private tutoring, parents, demand, quality of school teaching, shadow education

Bibliografie / Bibliography

- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77–101.
- Bray, M. (2021). Shadow education in Europe: Growing prevalence, underlying forces, and policy implications. *ECNU Review of Education*, 4(3), 442–475.
- Liu, J., & Bray, M. (2020a). Evolving micro-level processes of demand for private supplementary tutoring: Patterns and implications at primary and lower secondary levels in China. *Educational Studies*, 46(2), 170–187.

Kontakt / Contact

PhDr. Vít Šťastný, Ph.D.: vit.stastny@pedf.cuni.cz

Mgr. Barbora Nekardová: nekardova@phil.muni.cz

**DRUHOŠANCOVÉ VZDELÁVANIE ŽIAKOV
BEZ ZÁKLADNÉHO VZDELANIA
A SO ZÁKLADNÝM VZDELANÍM NA SLOVENSKU**

**SECOND-CHANCE EDUCATION
OF PUPILS WITHOUT BASIC EDUCATION
AND WITH BASIC ADUCATION IN SLOVAKIA**

Valentína Šufáková¹, Janka Ferencová¹

¹Prešovská univerzita, Fakulta humanitných a prírodných vied, Katedra pedagogiky, 17. Novembra 1, 081 16 Prešov, Slovenská republika

Abstrakt

V posledných rokoch sa aj v našom prostredí začalo čoraz viac hovoriť o vzdelávaní druhej šance a najmä o potrebe jeho skvalitnenia, väčšej individualizácii vo vzťahu k potrebám učiacich sa, či o komplexnejšom systéme podpory a poradenstva. Touto problematikou sme sa začali bližšie zaoberať v rámci výskumného projektu APVV, ktorého čiastkové výsledky chceme prezentovať v rámci nášho príspevku.

Na základe zahraničných štúdií (Ross, Sh. a Gray, J., 2005; Lamb, S. *et al.*, 2018; Savelsberg, H., Pignata, S. a Weckert, P., 2017; Hall, R. *et al.*, 2019; Lukáč, M., 2020 a i.) i vlastných zistení sme si za hlavný cieľ výskumu zvolili zmapovať špecifiká edukačného procesu dospelých žiakov bez základného vzdelania a so základným vzdelaním. Bližšie sme sa zamerali na otázky motivácie týchto žiakov k vzdelávaniu, ich charakteristike, na príčiny predčasného odchodu zo školského vzdelávania, na bariéry vo vzdelávaní ale i na formálnu a obsahovú stránku edukačného procesu. Za základnú výskumnú metódu sme si zvolili metódu pološtruktúrovaného rozhovoru, ktorý bol realizovaný s učiteľmi druhošancového vzdelávania na slovenských školách.

Výsledné zistenia poukazujú na celý rad pretrvávajúcich problémov, ktoré súvisia s nízkou individuálnou podporou a poradenstvom vo vzťahu k týmto

žiakom, s nedostatočnou pripravenosťou učiteľov pre prácu s dospelými, ale i dospelými so sociálne znevýhodneného prostredia v kontexte druhošancového vzdelávania a na absentujúci systémový prístup k tejto problematike.

Kľúčová slova: druhošancové vzdelávanie, dospelý žiak, žiak zo sociálne znevýhodneného prostredia, žiak bez základného vzdelania

Abstract

In recent years, there has been more and more talk in our environment about second-chance education and especially about the need to improve it, greater individualization in relation to the needs of learners, or a more comprehensive system of support and counseling. We have started to deal with this issue more in detail within the project of Slovak research and development agency. In our contribution we would like to present the partial results of this project. Based on domestic and foreign studies (Ross, Sh., and Gray, J., 2005; Lamb, S., *et al.*, 2018; Savelsberg, H., Pignata, S., and Weckert, P., 2017; Hall, R. *et al.*, 2019; Lukáč, M., 2020) as well as our own findings, we decided to map the specifics of the educational process of adult students without basic education and with basic education. We focused on their motivation for education, their characteristics, the causes of early school leaving, educational barriers, but also on formal aspects and content of the educational process of these students. As the basic research method, we choose semistructured interview, which we conducted with teachers of second-chance education in Slovak schools. The results point to a number of persistent problems related to low individual support and counseling for these students, insufficient readiness of teachers to work with adults and adults from socially disadvantaged environments in the context of second-chance education and an absent systemic approach to this issue.

Keywords: second-chance education, adult student, student from socially disadvantaged environment, student without basic education

Bibliografie / Bibliography

Ross, S., & Gray, J. (2005). Transitions and Re-engagement through Second Chance Education. *The Australian Educational Researcher*, 32(3), 103–140.

Savelsberg, H., Pignata, S., & Weckert, P. (2017). Second chance education: barriers, supports and engagement strategies. *Australian Journal of Adult Learning*, 57(1), 36–57.

Kontakt / Contact

PhDr. Valentína Šutáková, PhD.: valentina.sutakova@unipo.sk

PaedDr. Janka Ferencová, PhD.: janka.ferencova@unipo.sk

**VÝZNAM ENVIRONMENTÁLNÍ FAKTORŮ
V HODNOCENÍ WELLBEINGU STUDENTŮ UČITELSTVÍ
V „POSTCOVIDOVÉ“ DOBĚ**

**THE IMPORTANCE OF ENVIRONMENTAL FACTORS
IN THE EVALUATION OF THE WELLBEING
OF TEACHING STUDENTS
IN THE “POST-COVID’S” PERIOD**

Markéta Švamberg Šauerová¹, Anna Kucharská²

¹Vysoká škola tělesné výchovy a sportu PALESTRA, spol. s r.o., Slovačikova 400/1,
197 00 Praha, Česká republika

²Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Ovocný trh 560/5, 116 36 Praha, Česká
republika

Abstrakt

Příspěvek sleduje vývoj náchylnosti ke stresu u studentů prvních ročníků učitelství na jedné pedagogické fakultě v ČR v letech 2017–2022. Základní výzkumnou otázkou je, zda lze statisticky prokázat nějaký trend rozdílu v míře náchylnosti ke stresu mezi skupinou studujících z roku 2017 a 2022, kdy se dá uvažovat, že v tak krátkém rozestupu je zásadním rozdílem mezi oběma skupinami vliv pandemie Covid-19 a dlouhodobá distanční výuka. Zároveň byla kromě analýzy náchylnosti ke stresu zaměřena pozornost na subjektivní hodnocení působení stresorů různé povahy mezi studenty a dopad stresorů na jejich pocit wellbeingu.

Výzkumné šetření se věnovalo studentům různého studia, data jsou pro účely příspěvku filtrována dle studijního zaměření (učitelství) a dle ročníkové příslušnosti - pro tento příspěvek prezentujeme data zaměřená pouze na studenty 1.ročníků. Výběr skupiny studentů prvních ročníků považujeme za klíčový, neboť v tomto období studia dochází k nejvýraznější fluk-

tuaci studentů z vysokých škol (výzkumná šetření RVŠ, 2020, Eurostudent, 2016).

Základním diagnostickým nástrojem byl Dotazník syndromu vyhoření (Tošner, Tošnerová), který hodnotí primárně náchylnost ke stresu, a dotazník zaměřený na hodnocení environmentálních (institucionálních a společenských) faktorů ovlivňujících wellbeing studentů.

Pro statistické vyhodnocení byl použit model jednofaktorové analýzy rozptylu ANOVA, následovaný vícenásobným porovnáváním s Bonferroniho korekcí na multiplicitu.

Na základě získaných dat lze uvažovat, jaké environmentální faktory působí na wellbeing studentů a které je možné ovlivnit působením vysoké školy, které působí přechodně (pandemie, válečný konflikt) a je spíše vhodné na ně reagovat krátkodobými podpůrnými aktivitami (podpora duševního zdraví) a dále sledovat vývoj trendu v dané oblasti i dalších letech.

Limitem studie mohou být: individuální copingové strategie zvládání náročných situací studentů učitelství zařazených do výzkumného šetření, které se mohou lišit a ovlivnit tak i vnímání environmentálních souvislostí; studenti jsou různého studijního zaměření, tedy i v tomto směru lze nalézt vliv různých environmentálních faktorů vyplývajících z charakteristiky katedry/ústavu; generační rozdíly – odlišnost náchylnosti ke stresu.

Klíčová slova: náchylnost ke stresu, blahobyt, environmentální faktory, studentských učitelů

Abstract

The paper monitors the development of susceptibility to stress in first-year students at one faculty of education in the Czech Republic in the years 2017–2022. The basic research question is whether it is possible to statistically prove a trend in the degree of susceptibility to stress between it can be assumed that in such a short spacing, the fundamental difference between the two groups is the impact of the Covid-19 pandemic and long-term distance learning.

At the same time, in addition to the analysis of susceptibility to stress, attention was focused on the subjective evaluation of the effects of stressors of various natures among students and the impact of stressors on their well-being feeling. The research survey was devoted to students of various studies, the data for the purposes of this paper are filtered according to study

focus (teaching) and according to the year - for this paper we present data aimed only at first-year students. We consider the selection of a group of first-year students to be crucial, as in this period of study there is the most significant fluctuation of university students (RVŠ research surveys, 2020, Eurostudent, 2016).

The basic diagnostic tool was the Burnout Syndrome Questionnaire (Tošner, Tošnerová), which evaluates primarily susceptibility to stress, and a questionnaire focused on the evaluation of environmental (institutional and social) factors influencing students' wellbeing.

A one-way ANOVA model was used for statistical evaluation, followed by multiple comparisons with the Bonferroni multiplicity correction.

Based on the obtained data, it is possible to consider what environmental factors affect the wellbeing of students and which can be influenced by the university, which acts temporarily (pandemic, war) and is more appropriate to respond to short-term support activities (mental health support) and further monitor development of the trend in the given area in the following years as well.

The limitations of the study may be: individual coping strategies for managing the challenging situations of teacher students enrolled in the research survey, which may differ and thus affect the perception of environmental contexts; students have different fields of study, so the influence of various environmental factors resulting from the characteristics of the department / institute can be found in this direction as well; generational differences - differences in susceptibility to stress.

Keywords: susceptibility to stress, wellbeing, environmental factors, student teachers

Bibliografie / Bibliography

- Magill, R., Flack, C., Garacia, A., & Edwards, M. (2017). *Stress Levels of College Students by Gender*: Research Project. California State University, Monterey Bay.
- Pariat, L., Rynjah, A., & Kharjana, M. G. (2014). Stress Levels of College Students: Interrelationship between Stressors and Coping Strategies. *Journal of Humanities and Social Science*, 19, 40–46.
- Švamberk Šauerová, M. (2019). *Syndrom vyhoření u studentů vysokých škol*. VŠTVS PALESTRA.

- Tošner, J., & Tošnerová, T. (2002). *Burn-Out syndrom. Syndrom vyhoření*. Pracovní sešit pro účastníky kurzu. Hestia.
- Yikealo, D., Yemane, B., & Karvinen, I. (2018). The Level of Academic and Environmental Stress among College Students: A Case in the College of Education. *Open Journal of Social Sciences*, 6, 40–57.

Kontakt / Contact

doc. Markéta Švamberk Šauerová, Ph.D.: svamberk.sauerova@palestra.cz
doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.: anna.kucharska@pedf.cuni.cz

VOLBA VZDĚLÁVACÍ CESTY

CHOOSING AN EDUCATIONAL PATH

Boris Titzl¹

¹Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky, Rokitanského 62, 503 00 Hradec Králové, Česká republika

Abstrakt

Vzdělávání má mnoho podob. Školní vyučování je pouze jednou z nich. Vzdelávání je také process, který pro jedince i společenský celek nikdy nekončí. Je vlastně jádrem “politiky nepochitické”, se kterou vystoupil Karel Havlíček v roce 1850 a jejímž cílem mělo být “organizovat celý národ k promyšlené a účelné práci všekulturní, dáti jednotlivým částem a údům národního tělesa oči, rozum”. Pod tímto zorným úhlem teprve začneme rozumět Komenského charakteristikám vzdělaného člověka. Tím je především člověk slušný, který umí naslouchat druhým a promluví-li, pak je to sdělení dávající smysl. Ovšem když je třeba přestat mluvit, umí vzít za práci. Nachází-li se mezi lidmi, usiluje o srozumění, je-li však sám, sám si vystačí. Také se v neštěstí nehroučí a z úspěchu se nenadýmá. Formální vzdělání je pro to vše jen jedním z předpokladů.

Aby toto formální vzdělání proplulo mezi Skyllou školy “bavící” a Charybdou školy nároků, musí se ve výchově zcela konkrétně řešit vztah mezi tzv. výchovnými antinomiemi, které tak přesně vystihl Eugen Fink. Nutno předeslat, že Fink mluví o výchově, ale míní tím výchovu v nejširším slova smyslu, tedy nejen morální ovlivňování výchovné, ale i naukové působení vzdělávací. Vychovatelem je pak každý činitel, který vychovává a vzdělává, vychovávaným zase ten, který je vychováván a vzděláván. Antinomie jsou dvě krajní polohy jednoho vztahu, kdy jistá míra obojího je nutná. Konkrétně pak jde o uplatnění těchto výchovných (edukačních) přístupů:

- 1) Vychovatelské pomoci či vychovatelské manipulace. Jinak řečeno, zda je vychovávaný subjektem či objektem výchovného působení.
- 2) Vychovatelovy moci či bezmoci. Neboli uplatnění formální či neformální autority.
- 3) Ukončenosti (hotovosti) a neukončenosti (nehotovosti) výchovy.
- 4) Jedinečnosti (s ohledem na individualitu vychovávaných) a obecnosti (pedagogických principů) výchovy.
- 5) Výchovy k životu praktickému versus výchovy k lidství.
- 6) Možností versus mezí výchovy.

Míra uplatnění poloh těchto protikladných vztahů je ilustrována na příkladech, které jsou převážně vztaženy k období pubescence, tedy k období první vážné zátěžové zkoušky vztahu mezi vychovávanými a vychovávajícími. Z výčtu výchovných antonií a z příkladů, jež jsou ze života, je patrné, že v současné škole se rozhoduje o něčem daleko podstatnějším než například o počítačové gramotnosti pro 21. století, respektive o míře redukce učiva v jednotlivých předmětech, z čehož vyplývá, že Strategie 2030+ míří naprávným směrem.

Klíčová slova: Politika nepolitická, výchovné antinomie, vychovatelská pomoc či manipulace, vychovatelská moc či bezmoc, ukončenost a neukončenost výchovy, jedinečnost či obecnost výchovy, výchova k životu praktickému či výchova k lidství, možnosti a meze výchovy

Abstract

Education takes many forms. Schooling is only one of them. Education is also a process that is never-ending, whether for the individual or society as a whole. In fact, it lies at the heart of the “non-political politics” which Karel Havlíček proposed in 1850, and which was intended to “organise the whole nation for thoughtful and purposeful work in an all-cultural way, to give the individual parts and limbs of the national body, eyes, reason”. Only in this light do we begin to understand Comenius’ characteristics of an educated man. First, he is a decent, well-mannered person who can listen to others, and if he speaks, it is a message that makes sense. Of course, when it is time to put words aside he is not averse to hard labour. If he is among people, he strives to create understanding, but if alone, he is happy with his own company.

He faces adversity without faltering, nor does he allow success to go to his head. Formal education is only one of the many prerequisites to attain such characteristics.

For such formal education to pass between the Scylla of the school as ‘fun’ and the Charybdis of school as ‘requirements’, the relationship between the so-called educational antinomies in education must be specifically dealt with. These antinomies were accurately captured by Eugen Fink when speaking of education in the broadest sense of the word, that is, not only regarding its moral influence but also its effects in terms of knowledge. Educators are, then, every agent who educates and instructs. Those being educated are, in turn, those who are educated and instructed. Antinomies are two extreme positions within a single relationship, where a certain degree of both is necessary. Specifically, it is the degree to which these educational (pedagogical) approaches are applied:

- 1) Educational assistance or educational manipulation. In other words, whether the educatee is the subject or the object of the educational action.
- 2) The educator’s power or powerlessness. That is the exercise of formal or informal authority.
- 3) Completeness (readiness) and incompleteness (unreadiness) of education.
- 4) Uniqueness (with regard to the individuality of the educatee) and generality (of pedagogical principles) of education.
- 5) Education for practical life versus education for humanity.
- 6) Possibilities versus the limits of education.

The degree to which the positions of these opposing relationships are applied is illustrated by examples that are mostly related to the period of adolescence – the first serious stress test of the relationship between those being educated and the educators.

It is clear from the list of educational antinomies and real-life examples that something far more fundamental is being decided in today’s schools than, for example, computer literacy for the 21st century or the degree of curriculum reduction in individual subjects. And this suggests that Strategy 2030+ is heading in the wrong direction.

Keywords: Non-political politics, educational antinomies, educational help or manipulation, educational power or powerlessness, completeness and incompleteness of education, uniqueness or generality of education,

education for practical life or education for humanity, possibilities and limits of education

Bibliografie / Bibliography

Buber, M. (2017). *Řeči o výchově*. Vyšehrad.

Gardner, H. (1999). *Dimenze myšlení*. Portál.

Masaryk, T. G. (1920). *Karel Havlíček. Snahy a tužby politického probuzení*. J. Laichter.

Pítha, P. (2012). *Vzdělávání, vzdělání a vzdělanost*. Univerzita Hradec Králové.

Kontakt / Contact

doc. PhDr. Boris Titzl, Ph.D.: titzl.b@seznam.cz

ZKUŠENOSTNÍ UČENÍ JAKO CESTA PROFESNÍ PŘÍPRAVY BUDOUCÍCH ŘEDITELŮ STŘEDNÍCH ŠKOL

EXPERIENTIAL LEARNING AS A WAY OF PROFESSIONAL TRAINING FOR FUTURE SECONDARY SCHOOL PRINCIPALS

Eva Urbanová¹

¹Univerzita Karlova, Fakulta pedagogická, Katedra andragogiky a managementu
vzdělávání, Myslíkova 7, 110 00 Praha, Česká republika

Abstrakt

Profesní příprava a podpora ředitelů škol je jedním z cílů Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+. Jednou z možností přípravy je zkušenostní učení. Zkušenost je zdrojem poznatků získaných praktickou činností člověka. Prvky zkušenostního učení lze nalézt již v díle Jana Amose Komenského, který zmiňuje v Didaktice velké, že si člověk lépe pamatuje události, které sám viděl/zažil, než když o nich pouze slyšel. Dewey popsal učení se činností ve své publikaci *Experience and Education*, kdy na začátku učení je impuls něco vykonat, potom dochází k pozorování okolních podmínek, které mohou být pro člověka nové nebo se s nimi už někdy setkal, tedy už má znalosti z minulosti. Katedra andragogiky a managementu vzdělávání Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy už řadu let podporuje budoucí ředitele v jejich přípravě na funkci nabídkou studijního programu Školský management, jehož součástí je praktická příprava realizovaná v katedrových školách formou manažerských praxí s cílem předat letité zkušenosti ředitelů studentům. Cílem příspěvku je na základě reflexe zkušeností ředitelů katedrových škol studenty na manažerské praxi definovat klíčové pracovní činnosti důležité pro přípravu na řízení školy. Výzkumná otázka: Které klíčové pracovní činnosti ředitele střední školy a jak je důležité předat na manažerské praxi studentům pro jejich využití v praxi?

V letním semestru akademického roku 2020/2021 bylo provedeno výzkumné šetření formou dotazníku a skupinového rozhovoru s řediteli 11 katedrových středních škol a 45 studenty 3. ročníku studijního programu Školský management zaměřené na reflexi zkušeností ředitelů katedrových středních škol studenty na manažerských praxích s cílem zjistit, které klíčové pracovní činnosti jsou důležité pro řízení střední školy a jak je možné je předat na praxi, aby byly využitelné v jejich reálné praxi. Výstupem byly návrhy možností předávání klíčových pracovních činností na manažerských praxích studentům.

Výsledky autorského výzkumu se zaměřily na identifikaci klíčových pracovních činností ředitele střední školy potřebných pro efektivní řízení školy. Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že ke klíčovým pracovním činnostem ředitele střední školy patří činnosti zaměřené na řízení střední školy jako instituce, vedení a péče o zaměstnance, rozvoj oborového zaměření školy, finanční řízení školy a sledování právního rámce činnosti školy. Explicitní znalosti je možné předat na praxi převážně vzorem dokumentu, zatímco tacitní znalosti převážně výkladem. V některých případech může být vzor dokumentu doplněn výkladem ředitele komentujícím proces tvorby daného dokumentu, čímž dochází k propojení explicitních znalostí s těmi tacitními, které tak jednoduše předat nelze a týkají se praktických zkušeností ředitele nabytých v průběhu jeho pracovní kariéry. Závěrem lze konstatovat, že manažerské praxe přinášejí studentům v mezích svého rozsahu zkušenosti s řízením školy, které jsou ověřené řediteli s dlouholetou praxí a lze je aplikovat do reálného školního prostředí. Konkretizace pracovních činností bude předmětem dalšího výzkumu.

Klíčová slova: katedrová škola, manažerská praxe, reflexe, ředitel školy, střední škola; zkušenost

Abstract

Professional training and support for school principals is one of the goals of the Czech Republic's Education Policy Strategy 2030+. Experiential learning is one of the preparation options. Experience is a source of knowledge acquired through practical human activity. Elements of experiential learning can already be found in the work of Jan Amos Comenius, who mentions in Didactics the great fact that people remember events they have

seen/experienced better than if they have only heard about them. Dewey described learning by doing in his publication *Experience and Education*, where at the beginning of learning there is an impulse to do something, then there is observation of environmental conditions that may be new to the person or that he has already encountered, i.e. he already has knowledge from the past. The Department of Andragogy and Educational Management at the Faculty of Education of Charles University has been supporting future school principals in their preparation for the position for many years by offering a study programme in School Management, which includes practical training in the department's schools in the form of managerial practice with the aim of transferring years of experience of school principals to students. The aim of this paper is to define key work activities relevant to preparing for school management by reflecting on the experiences of school principals in departmental schools by students in managerial practice. Research question: What are the key work activities of a secondary school principal and how are they important to impart to students in managerial practice for their use in practice? In the summer semester of the academic year 2020/2021, a research investigation in the form of a questionnaire and a group interview was conducted with school principals of 11 departmental secondary schools and 45 students of the 3rd year of the School Management programme, aimed at reflecting on the experiences of departmental secondary school principals by students on managerial practice in order to find out which key work activities are important for secondary school management and how they can be transferred to practice in order to be useful in their real practice. The output was suggestions for ways of imparting key work activities to students in managerial practice. The results of the author's research focused on identifying the key work activities of a secondary school principal needed for effective school management. The research investigation revealed that the key work activities of a secondary school principal include activities aimed at managing the secondary school as an institution, leading and nurturing staff, developing the school's subject focus, financial management of the school and monitoring the legal framework of the school. Explicit knowledge can be imparted on practice mainly through the model document, while tacit knowledge mainly through interpretation. In some cases, the model document may be supplemented by a commentary by the school principal on the process of drafting the document, thus linking explicit knowledge with tacit knowledge that cannot be so easily transmitted and

relates to the school principals practical experience gained during his or her working career. In conclusion, managerial practices bring to students, within the limits of their scope, school management experience that is validated by school principals with many years of experience and can be applied to real school settings. The concretization of work activities will be the subject of further research.

Keywords: departmental school, managerial practice, reflection, school principal, secondary school, experience

Bibliografie / Bibliography

- Coulson, D., & Harvey, M. (2013). Scaffolding student reflection for experience-based learning: a framework. *Teaching in Higher Education*, 18(4), 401–413. <https://doi.org/10.1080/13562517.2012.752726>
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Touchstone.
- Komenský, J. A. (1930). *Didaktika velká*. Knihovna pedagogických klasiků (Dědictví Komenského).
- Korthagen, F., & Vasalos, A. (2005). Levels in reflection: core reflection as a means to enhance professional growth. *Teachers and Teaching*, 11(1), 47–71. <https://doi.org/10.1080/1354060042000337093>
- Lundgren, H., Bang, A., Justice, S. B., Marsick, V. J., Poell, R. F., Yorks, L., Clark, M., & Sung, S. (2017). Conceptualizing reflection in experience-based workplace learning. *Human Resource Development International*, 1–22. <https://doi.org/10.1080/13678868.2017.1308717>

Kontakt / Contact

RNDr. Ing. Eva Urbanová, Ph.D., MBA: eva.urbanova@pedf.cuni.cz

DIŠTANČNÉ VZDELÁVANIE AKO SÚČASŤ PEDAGOGICKEJ PRAXE V PROCESE VZDELÁVANIA BUDÚCICH UČITEĽOV PROFESIJNÝCH PREDMETOV

REMOTE EDUCATION AS A PART OF PEDAGOGICAL PRACTICE IN THE PROCESS OF EDUCATION OF FUTURE TEACHERS OF PROFESSIONAL SUBJECTS

Tatiana Varadyová¹, Daniela Petříková²

¹Technická univerzita v Košiciach, Ústav jazykov, spoločenských vied a akademického športu, Oddelenie spoločenských vied, Vysokoškolská 4, 042 00 Košice, Slovenská republika

²Technická univerzita v Košiciach, Katedra ekonómie, Vysokoškolská 4, 042 00 Košice, Slovenská republika

Abstrakt

Prechod na dištančné vzdelávanie v období koronakrízy zasiahol aj vzdelávanie budúcich učiteľov profesijných predmetov na stredných odborných školách. Otvorili sa viaceré roviny v uvedenej oblasti, ku ktorým patrí dištančná výučba na strednej odbornej škole, dištančná výučba budúcich učiteľov a realizácia pedagogickej skúsenosti v prostredí dištančného vzdelávania. Príspevok reflektuje vybranú oblasť dištančnej výučby na stredných odborných školách Východného Slovenska. Poukazujeme na potrebu projektovania praktického vzdelávania budúcich učiteľov profesijných predmetov a to najmä v prípade, že jednotlivé školské triedy alebo školy môžu vykonávať dištančnú výučbu práve v tejto fáze prípravy budúcich učiteľov na svoje povolanie. Príspevok otvára priestor na diskusiu o realizácii pedagogickej praxe v dištančnom vzdelávaní a skúsenostiach z uvedeného vzdelávania v rámci doplňujúceho pedagogického štúdia.

Príspevok má po metodickej stránke dve roviny. Prostredníctvom základnej štatistickej deskripcie umožňuje pohľad na dištančné vzdelávanie na

stredných odborných školách. Popisný charakter je aplikovaný na realizáciu pedagogickej praxe budúcich učiteľov profesijných predmetov v procese ich prípravy na rolu učiteľa.

Závery príspevku sú zhrnuté do odporúčaní postupov, ktoré by mali uplatňovať cviční učitelia v procese realizácie pedagogickej praxe v podmienkach dištančnej výučby.

Kľúčová slova: dopĺňujúce pedagogické štúdium, pedagogická prax, dištančné vzdelávanie, učitelia profesijných predmetov, príprava učiteľov

Abstract

The transition to distance education during the COVID-19 pandemic also affected the education of future teachers of vocational subjects at secondary vocational schools. Several areas of research have been opened in this regard, include distance learning at a secondary vocational school, distance learning for future teachers and the implementation of pedagogical experience in a distance learning environment. The paper reflects the selected area of distance education at secondary vocational schools in Eastern Slovakia. We point out the need to design practical training for future teachers of vocational subjects, especially if individual school classes or schools can provide distance learning at this stage of preparation of future teachers for their profession. The paper opens a space for discussion about the implementation of pedagogical practice in distance education and the experience of this education within additional pedagogical study. The paper has two methodological aspects. The basic statistical description provides an insight into distance education at secondary vocational schools. The descriptive character is applied in the description of the pedagogical practice of future teachers of vocational subjects in the process of preparing for their role as a teacher. The conclusions of the paper are summarized in the recommendations of procedures that should be applied by training teachers at training schools in the process of implementing pedagogical practice in the conditions of distance education.

Keywords: additional pedagogical study, pedagogical practice, remote education, vocational teachers, teacher training

Bibliografie / Bibliography

- Černotová, M. (2016). *Manuál pre cvičných učiteľov k pedagogickej praxi*. Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- Horáčková, M., & Kamanová, L. (2013). Profesní příprava učitelů pro výuku na středních odborných školách s akcentem na pedagogickou praxi. In: Hlado, P., & L. Danielová (Eds.), *Profese učitele odborných předmětů*. Konvoj.
- Miškolci, J. (2019). Dopĺňujúce pedagogické štúdium. Dopĺňujúce pedagogické štúdium nedostatočne pripravuje na učiteľstvo. In: *Analýza zistení o stave školstva na Slovensku. MESA10*. Dostupné na: <https://analiza.todarozum.sk/docs/347954001ec1a/>

Kontakt / Contact

Ing. Tatiana Varadyová, PhD.: Tatiana.Varadyova@tuke.sk
Ing. Daniela Petríková, PhD.: daniela.petrikova@tuke.sk

FINANCOVÁNÍ SEGMENTU PREPRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V KONTEXTU FINANČNÍ STABILITY (NEJEN) BĚHEM PANDEMIE COVID-19

FINANCING THE PRE-PRIMARY EDUCATION SEGMENT IN THE CONTEXT OF FINANCIAL STABILITY (AND NOT ONLY) DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Simona Weidnerová¹, Tereza Vacínová²

¹Institut pro sociální a ekonomické analýzy, z.s., Novotného lávka 200/5, Staré Město, 110 00 Praha, Česká republika

²Vysoká škola ekonomická, Fakulta financí a účetnictví, Katedra didaktiky ekonomických předmětů, nám. W. Churchilla 1938/4, 130 67 Praha, Česká republika

Abstrakt

Během prvních měsíců od vypuknutí pandemie COVID-19 uzavřely své prostory všechny úrovně vzdělávání po celém světě. Předškolní zařízení byla během roku 2020 uzavřena kratší dobu, v průměru byly mateřské školy (dále též MŠ) centrálně uzavřeny 44 dní, ve srovnání s 58 dny na primární úrovni. Vyjma Rakouska, České republiky, Estonska, Finska, Maďarska a Lotyšska, kde bylo preprimární vzdělávání jedinou úrovní vzdělávání, které nebylo centrálně uzavřeno vůbec (OECD, 2021). Tendence vlád neuzavírat centrálně předškolní zařízení během kulminace pandemie se opírala nejen o nutnost podpory znevýhodněných dětí v předškolním věku, který je klíčový pro kognitivní a emocionální vývoj dětí, ale i o snahu podpořit pracující rodiče. Důležitým faktorem byly také finanční důvody, neboť segment předškolního vzdělávání podléhá poplatkům od rodičů, a to jak ve veřejné, tak v soukromé sféře (Weidnerová, *et al.*, 2021).

Pro realizaci výzkumu byl zvolen integrovaný přístup k analýze kvantitativních a kvalitativních dat s cílem zachytit význam a pestrost podmínek, které

přispívají k nestabilitě vícezdrojového financování MŠ v době pandemie, jež mapovalo ekonomické dopady COVID-19 na provoz MŠ. Dotazníkového šetření realizovaného prostřednictvím CAWI techniky v listopadu a prosinci 2020 se zúčastnilo 1080 respondentů. Kvalitativní část výzkumu je založena na analýze hloubkových polostrukturovaných rozhovorů se 30 řediteli mateřských škol. V období od března do prosince 2020 byly české mateřské školy centrálně otevřené a docházelo k lokálnímu karanténnímu uzavírání (buď jen jednotlivých tříd v MŠ, nebo celých mateřských škol). V první vlně pandemie v období od vyhlášení nouzového stavu v ČR (dne 11. března 2020) zůstalo 95 % mateřských škol lokálně zcela uzavřeno, přičemž většina z nich byla uzavřena na dobu delší než jeden měsíc (ČŠI, 2020). Školné se vracelo, všude tam, kde byly školky lokálně uzavřené déle, než 5 dnů. V září 2020 byla nákaza COVID-19 spíše výjimečná ve všech typech mateřských škol. Pouze 3 % MŠ bylo úplně zavřených. V říjnu 2020 již bylo zasažených nákazou 52% mateřských škol, přičemž 24 % mateřských škol bylo úplně zavřeno, ve většině případů po dohodě s hygienickou stanicí a zřizovatelem. Velké mateřské školy, které mají 21 a více zaměstnanců, měly v říjnu nákazu COVID-19 zachycenou v 87 % případů. Podle míry zasažení nákazou se lišila různá míra ekonomických dopadů na mateřské školy. Nejmenším (jednotřídním) mateřským školám chybělo za rok 2020 v průměru 15 tisíc korun na školném, velkým mateřským školám chybělo na školném v průměru 111 tisíc korun. Tyto soukromé zdroje v rozpočtech mateřských škol scházely zejména na neinvestiční náklady, kam patří nejen běžné režijní výdaje (např. energie), ale také na pomůcky pro handicapované či jinak znevýhodněné děti.

Výstupem příspěvku je podrobná analýza ekonomických dopadů pandemie na preprimární vzdělávání.

Klíčová slova: preprimární vzdělávání, pandemie COVID-19, vícezdrojové financování, školné

Abstract

In the first months since the outbreak of the COVID-19 pandemic, all levels of education around the world have closed their premises. Pre-school facilities were closed for a shorter period of time during 2020, on average kindergartens were centrally closed for 44 days, compared to 58 days at the primary level. With the exception of Austria, the Czech Republic, Estonia, Finland, Hungary

and Latvia, where pre-primary education was the only level of education that was not centrally closed at all (OECD, 2021). The tendency of governments not to close preschools centrally during the culmination of the pandemic was based not only on the need to support disadvantaged children in preschool age, which is key for children's cognitive and emotional development, but also on the effort to support working parents. Financial reasons were also an important factor, as the preschool education segment is subject to fees from parents, both in the public and private spheres (Weidnerová, *et al.*, 2021).

For the implementation of the research, an integrated approach to the analysis of quantitative and qualitative data was chosen with the aim of capturing the importance and variety of conditions that contribute to the instability of multi-source financing of kindergartens during the pandemic, which mapped the economic impacts of COVID-19 on the operation of kindergartens. 1080 respondents took part in the questionnaire survey carried out using the CAWI technique in November and December 2020. The qualitative part of the research is based on the analysis of in-depth semi-structured interviews with 30 kindergarten directors. In the period from March to December 2020, Czech kindergartens were centrally open and there were local quarantine closures (either only individual classes in kindergartens, or entire kindergartens). In the first wave of the pandemic in the period since the declaration of the state of emergency in the Czech Republic (on March 11, 2020), 95% of kindergartens locally remained completely closed, with most of them closed for more than one month (ČŠI, 2020). School fees were returned, wherever kindergartens were locally closed for more than 5 days. In September 2020, the COVID-19 infection was rather exceptional in all types of kindergartens. Only 3% of kindergartens were completely closed. In October 2020, 52% of kindergartens were already affected by the infection, while 24% of kindergartens were completely closed, in most cases in agreement with the hygiene station and the founder. Large kindergartens with 21 or more employees had 87% of cases of COVID-19 in October. Depending on the degree of contagion, the degree of economic impact on kindergartens varied. In 2020, the smallest (one-class) kindergartens lacked an average of 15.000 crowns in school fees, while large kindergartens lacked an average of 111.000 crowns in school fees. These private resources in the budgets of kindergartens were mainly used for non-investment costs, which include not only ordinary overhead expenses (e.g. energy), but also aids for handicapped or otherwise disadvantaged children.

The output of the contribution is a detailed analysis of the economic impacts of the pandemic on pre-primary education.

Keywords: pre-primary education, the COVID-19 pandemic, multi-source financing, tuition fees

Bibliografie / Bibliography

- OECD. (2021). The State of Global Education: 18 Months into the Pandemic, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/1a23bb23-en>
- Vzdělávání v mateřských školách v období nouzového stavu: Tematická zpráva ČŠI. (2020). Česká školní inspekce.
- Weidnerová, S. (2021). *Mateřské školy v době pandemie COVID-19: část Předškolní vzdělávání na křižovatce po COVID-19*. ISEA – Institut pro sociální a ekonomické analýzy.

Kontakt / Contact

PhDr. Simona Weidnerová, MBA.: info@isea.cz
PhDr. Tereza Vacínová, Ph.D.: terezavacinova@vse.cz

ROZVOJ KOMPETENCÍ UČITELŮ OBORŮ GASTRONOMIE, CESTOVNÍHO RUCHU A HOTELNICTVÍ

DEVELOPMENT OF COMPETENCIES OF TEACHERS OF GASTRONOMY, TOURISM, AND HOSPITALITY

Marek Zapletal¹, Peter Marinič¹

¹Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra fyziky, chemie
a odborného vzdělávání, Poříčí 623/7, 603 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Počáteční odborné vzdělávání představuje významnou součást vzdělávací soustavy České republiky (Marinič & Pecina, 2021). Jelikož v České republice je dlouhodobě výrazně vyšší poměr žáků (přibližně 70 %) ve středoškolském odborném vzdělávání než v jiných zemích EU, zastávají učitelé odborného vzdělávání významnou roli při formování vzdělanosti budoucích generací absolventů mířících na pracovní trh. Podobu vzdělávacího procesu ovlivňují kurikulární dokumenty, zejména strategie rozvoje vzdělávací soustavy v jejich aktuální podobě. V České republice je to tzv. Strategie 2030+ (MŠMT, 2020), která nahradila předešlou Strategii 2020 (MŠMT, 2014) a před ní tzv. Bílou knihu (MŠMT, 2001). Strategie 2030+ je poměrně rozsáhlý dokument, který se zaměřuje na široké spektrum okruhů vzdělávací politiky. V kontextu příspěvku nás ale zajímá zejména zaměření deklarované strategickou linií “podpora pedagogických pracovníků” a “zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce”. Tyto strategické linie se tak zaměřují na oblasti komplexní a systematické profesní přípravy učitelů a podpory pedagogické práce učitelů a škol, zahrnující i snížení nepedagogické zátěže škol a učitelů. Měly by se tak vytvořit podmínky pro další profesní rozvoj kompetencí učitelů. A právě otázka kompetencí učitelů a možnosti jejich rozvoje v posledních dvou letech představuje zaměření předkládaného příspěvku.

Pro identifikaci přístupů učitelů k rozvoji jejich kompetencí bylo využito dotazníkového šetření mezi 120 učiteli na 40 středních odborných školách a středních odborných učilištích z celé České republiky, s různým vzděláním i různou délkou pedagogické praxe. V příspěvku se na základě odpovědí z dotazníkového šetření snažíme zprostředkovat pohled samotných učitelů, zaměřených na obory gastronomie, cestovního ruchu a hotelnictví, na rozvoj svých kompetencí. Hledáme tedy odpověď na výzkumnou otázku: Jakým způsobem učitelé odborného vzdělávání v příslušných oborech přistupují k prohlubování svých pedagogických a odborných kompetencí v kontextu současné situace ve vzdělávání? Jelikož se jedná o kvantitativně uchopený pedagogický výzkum, jsou data zpracovávána prostřednictvím popisné statistiky a získané výsledky jsou vztaženy vzhledem k nastíněným směrům Strategie 2023+, konkrétně v oblasti podpory pedagogických pracovníků a zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce.

Výsledky provedeného šetření mezi učiteli poukazují na skutečnost, že učitelé se v 89,2 % případů zúčastnilo nějaké formy školení pro pedagogické pracovníky v posledních dvou letech. Nevýrazněji byly zastoupeny odborné workshopy (87 respondentů), kurzy v oblasti pedagogiky nebo psychologie (58) a kurzy pro využívání ICT ve výuce (44). Učitelé se nejčastěji vzdělávali v oblasti aktivizačních metod výuky (48 respondentů) a motivaci podporujících metod výuky (41), ale taky v oblasti digitálních kompetencí (46) nebo technických a didaktických dovednostech vedení online výuky (50). Toto zaměření, v souvislosti s hodnocením vlastních digitálních kompetencí jako dostatečných (80 % respondentů) nebo dokonce vynikajících (12,5 %), nasvědčuje nutnost jejich průběžného rozvíjení. Odborné kompetence, formou sledování aktuálního vývoje daného oboru a následného vzdělávání, rozvíjí téměř všichni učitelé (cestovní ruch: 86,1 %; hotelnictví: 87,7 %; gastronomie: 96,4 %). Učitelé při rozvíjení svých kompetencí pocítují podporu ze strany vedení školy (80 % respondentů).

Klíčová slova: odborné vzdělávání, kompetence učitelů, vzdělávací politika

Abstract

Initial vocational education is an important part of the educational system of the Czech Republic (Marinič & Pecina, 2021). As the Czech Republic has a long-term significantly higher proportion of pupils (approximately 70%)

in secondary vocational education than in other EU countries, teachers of vocational education play a significant role in shaping the education of future generations of graduates heading for the labour market. The form of the educational process is influenced by curricular documents, especially strategies for the development of the educational system in their current form. In the Czech Republic, it is the so-called Strategy 2030+ (MEYS, 2020), which replaced the previous Strategy 2020 (MEYS, 2014) and before it the so-called White Paper (MEYS, 2001). The Strategy 2030+ is a robust document that focuses on a wide range of educational policies. In the context of the paper, however, we are particularly interested in the focus declared by the strategic line „support for pedagogical staff“ and „increasing professional capacity, trust and mutual cooperation“. These strategic lines thus focus on the areas of comprehensive and systematic professional training of teachers and support for the pedagogical work of teachers and schools, including the reduction of the non-pedagogical burden of teachers and schools. This should create the conditions for further professional development of teachers' competencies. And it is the question of teachers' competencies and the possibility of their development in the last two years that is the focus of the presented paper. To identify teachers' approaches to the development of their competencies, a questionnaire survey was conducted among 120 teachers at 40 secondary vocational schools from all over the Czech Republic, with different education and different length of teaching experience. In the paper, based on the answers from the questionnaire survey, we try to convey the view of the teachers themselves, focused on the fields of gastronomy, tourism, and hospitality, on the development of their competencies. We are therefore looking for an answer to the research question: How do VET teachers in their respective fields approach the developing of their pedagogical and professional competencies in the context of the current situation in education? As this is quantitative pedagogical research, the data are processed through descriptive statistics and the results obtained are related to the outlined directions of the Strategy 2023+, specifically in the field of support for teachers and increasing professional capacity, trust, and cooperation. The results of a survey of teachers point to the fact that 89, 2% of teachers have attended some form of training for teachers in the last two years. The most prominent were professional workshops (87 respondents), courses in pedagogy or psychology (58) and courses in the use of ICT in teaching (44). Teachers were most often trained in activating teaching methods (48 respondents) and

motivational supportive teaching methods (41), but also in digital competences (46) or technical and didactic skills in leading online teaching (50). This focus, in connection with the evaluation of one's own digital competencies as sufficient (80% of respondents) or even excellent (12.5%), indicates the need for their continuous development. Professional competencies, in the form of monitoring the current development of the field and subsequent education, are developed by all teachers (tourism: 86,1%; hospitality: 87,7%; gastronomy: 96,4%). Teachers feel the support of the school management in developing their competencies (80% of respondents).

Keywords: vocational education, competencies of teachers, educational policy

Bibliografie / Bibliography

- Marinič, P., & Pecina, P. (2021). Odborné vzdělávání v ČR a některých zemích EU prostřednictvím vybraných ukazatelů. In Adamec, P. & M. Šimáně (Eds.), *Vybrané kapitoly soudobých témat odborného vzdělávání*. Praha: Powerprint
- MŠMT. (2001). *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. Tauris.
- MŠMT. (2014). *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020*.
- MŠMT. (2020). *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*.

Kontakt / Contact

Bc. Marek Zapletal: 515637@mail.muni.cz

Mgr. Ing. Peter Marinič, Ph.D.: marinic@ped.muni.cz

KONCEPT ZÁŽITKOVÉHO UČENÍ JAKO MODERNÍ TREND SOUČASNÉ PEDAGOGIKY

THE CONCEPT OF EXPERIENTIAL LEARNING AS A MODERN TREND IN CONTEMPORARY PEDAGOGY

Helena Zelníčková¹, David Vorel¹, L'udmila Rumanová¹

¹Univerzita DTI, Sládkovičova 533/20, 018 41 Dubnica nad Váhom, Slovenská republika

Abstrakt

Příspěvek řeší zážitkové učení jako moderní prostředek edukace mládeže a dospívajících. Zážitkové učení rozvíjí celistvě osobnost žáků a podporuje adaptaci jedince v nestandardních situacích. Rovněž podporuje podnikavé kompetence žáků a podporuje adaptibilitu jednice. Pracuje s emocemi, a vytváří prostor pro sociální učení jedinců. Prožitkem jsou vytvořeny jedinečné otisky v paměti jedince. Získané vědomosti jsou pevněji fixovány v paměti, než vědomosti, které jsou získány teoretickým studiem. Zážitkové studium tak otevírá cestu, jak cíleně rozvíjet kognitivní i senzomotorické dovednosti u žáků. V rámci příspěvku je provedena studie, která zkoumá zájem o filosofii zážitkového učení u žáků a jejich osobní preference v této oblasti.

Jako hlavní metoda výzkumu je použit anonymní dotazník, jako kvantitativní metoda výzkumu. Dotazník byl distribuován žákům vybrané střední odborné školy v Brně. Dotazník je zaměřen na zájem respondentů o zapojení zážitkové pedagogiky jako součást jejich vzdělávání. Součástí dotazníku je i část, která se věnuje zjišťování zkušeností se zážitkovou pedagogikou u respondentů.

Výstupem výzkumné části je zjištění, zda respondenti mají zájem o zážitkovou pedagogiku v tak senzitivním období jako je adolescence. Na základě výzkumné části je vytvořeno doporučení pro pedagogickou praxi s doporučením konkrétních aktivit či projektů, které zapojují žáky do zážitkového učení.

Klíčová slova: pedagogika, zážitek, žáci, moderní trendy, učení

Abstract

The paper addresses experiential learning as a modern means of education of youth and adolescents. Experiential learning fully develops the personality of students and supports the adaptation of the individual in non-standard situations. It also supports the entrepreneurial competencies of students and supports the adaptability of the individual. It works with emotions, and creates space for social learning of individuals. The experience creates unique prints in the memory of the individual. The acquired knowledge is more firmly fixed in memory than the knowledge that is acquired through theoretical study. Experiential study thus opens the way to purposefully develop cognitive and sensorimotor skills in students. The paper examines the students' interest in the philosophy of experiential learning and their personal preferences in this area. An anonymous questionnaire is used as the main research method, as a quantitative research method. The questionnaire was distributed to students of a selected secondary vocational school in Brno. The questionnaire is focused on the respondents' interest in engaging experiential pedagogy as part of their education. Part of the questionnaire is also a part that deals with finding out the experience with experiential pedagogy of the respondents. The output of the research part is to find out whether the respondents are interested in experiential pedagogy in such a sensitive period as adolescence. Based on the research part, a recommendation for pedagogical practice is created with a recommendation of specific activities or projects that involve students in experiential learning.

Keywords: pedagogy, experience, students, modern trends, learning

Bibliografie / Bibliography

- Drahanská, P. (2020). *Učení prožitkem: jak postavit vaše rozvojové, výchovné a vzdělávací programy na prožitku*.
- Drahanská, P., Gintel, A., & Jirásek, I. (Eds.). (2013). *Zážitková pedagogika a výchova v přírodě: cesty vedou dál*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Jirásek, I. (2019). *Zážitková pedagogika: teorie holistické výchovy (v přírodě a volném čase)*. Portál.

Kontakt / Contact

Mgr. Helena Zelníčková: skaroupkova.hela@seznam.cz

Mgr. Ing. David Vorel: d.vorel@cs.mfcr.cz

PaedDr. L'udmila Rumanová: Ludmila.Rumanova@azet.sk

Název: Sborník abstraktů z mezinárodní konference ICOLLE 2022
„Omnes, omnia, omnio“ pro 21. století?
Editor: Lenka Kamanová
Sazba: Eliška Kovářová
Vydala: Mendelova univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno
Tisk: Vydavatelství Mendelovy univerzity v Brně,
Zemědělská 1,
613 00, Brno
Vydání, rok: první, 2022
Počet stran: 196
Náklad: 100

ISBN 978-80-7509-845-0

Publikace neprošla jazykovou korekturou.